

มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมกัญชาและผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา

นางสาวกัญญา นิกนธา

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2565

Legal measures to control marijuana and marijuana-derived products

Miss Kanya Nikonta

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws in Criminal Law and Criminal Justice

School of Law

Sukhothai Thammathirat Open University

2022

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมกัญชาและผลิตภัณฑ์ที่มา จากกัญชา
ชื่อและนามสกุล	นางสาวกันยา นิคนธา
วิชาเอก	กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม
สาขาวิชา	นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณณวิช ทักภวิมล

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2566

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณณวิช ทักภวิมล)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวิภา เมืองดำ)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)

รักษาการแทนรองอธิการบดีฝ่ายการศึกษาและสนับสนุนการเรียนรู้
รักษาการแทนประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมกัญชาและผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา
ผู้ศึกษา นางสาวกันยา นิคณธา รหัสนักศึกษา 2614004337 **ปริญญา** นิติศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณณวิช ทัพภวิมล **ปีการศึกษา** 2565

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความหมาย แนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องกับมาตรการในการควบคุมกัญชาและผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา (2) ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการในการควบคุมกัญชาและผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ (3) วิเคราะห์ปัญหาและเปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการในการควบคุมกัญชาและผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา และ (4) เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหามีที่เกี่ยวข้องกับมาตรการในการควบคุมกัญชาและผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาในประเทศไทย

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร ผู้ศึกษาได้ทำการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหนังสือ บทความทางวิชาการ วารสาร ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ และข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้งในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อนำมารวบรวมและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อทำการศึกษาค้นคว้าสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาพบว่า (1) ประเทศไทยได้ถอดพืชกัญชาจากการเป็นยาเสพติดประเภท 5 (2) ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการควบคุมการจำหน่าย การบริโภคพืชกัญชา (3) ประเทศไทยยังขาดมาตรการควบคุมกัญชาและผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา เช่น การโฆษณา หลักเกณฑ์การบรรจุหีบห่อ การกำหนดเขตหรือบริเวณห้ามจำหน่าย การกำหนดเขตหรือบริเวณเสพกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา การจำกัดอายุ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศแคนาดาและสหรัฐอเมริกาแล้ว มีการกำหนดห้ามโฆษณาซึ่งมีลักษณะที่เป็นเท็จ ทำให้หลงเข้าใจผิดหรือหลอกลวงซึ่งคุณลักษณะที่แท้จริงของกัญชา หรือโฆษณาที่เป็นการดึงดูดเยาวชน มีการกำหนดให้หีบห่อกัญชาจะต้องไม่มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะดึงดูดเยาวชนและต้องกำหนดข้อเท็จจริงทางคุณลักษณะของกัญชาภายในหีบห่อ มีการกำหนดห้ามจำหน่ายหรือเสพกัญชาในสถานศึกษา สถานพยาบาล สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง หอพัก สถานที่ราชการ สวนสาธารณะ วัด เป็นต้น นอกจากนี้ประเทศแคนาดายังกำหนดให้ผู้ซื้อต้องแสดงบัตรประชาชน และกำหนดมิให้ผู้ขับขีพพาหนะหรือเสพกัญชาขณะขับขีพพาหนะ ส่วนสหรัฐอเมริกามีการกำหนดห้ามจำหน่ายกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาโดยใช้เครื่องหมายสินค้าอัตโนมัติ (4) เสนอแนะให้มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการจำหน่าย การบริโภคพืชกัญชาเป็นการเฉพาะ

คำสำคัญ กัญชา ผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา ยาเสพติด

Independent Study title: Legal measures to control marijuana and marijuana-derived products

Author: Miss Kanya Nikonta ; **ID:** 2614004337 ; **Degree:** Master of Laws

Independent Study advisor: Dr. Punawit Tupawimol, Assistant Professor;

Academic year: 2022

Abstract

This independent study purposes (1) to study meanings, concepts, theories and the principles related to measures to control marijuana and marijuana-derived products (2) to study domestic regulations along with international laws related to protection and law enforcement to control marijuana and marijuana-derived products (3) to analyze problems and compare laws related to control marijuana and marijuana-derived products (4) to propose solutions related to measures to control marijuana and marijuana-derived products in Thailand

This independent study is qualitative research. with document research methods The study has collected all relevant data. including books Academic articles, journals, research results, theses, and information from electronic media in both Thai and English languages. For collecting and analyzing systematically to conduct a study to draw conclusions and recommendations

The study found that (1) Thailand has removed marijuana from narcotic category V. (2) Currently, Thailand does not have any laws directly related to its distribution. Consumption of marijuana (3) Thailand still lacks measures to control marijuana and marijuana-derived products such as advertising, and packaging regulations. designation of areas or areas where distribution is prohibited. Defining areas or areas where marijuana or marijuana-derived products are consumed age limit By comparing to Canada and the United States. Advertisements in those countries that contain false statements are prohibited. False statements is including misleading or deceiving the truth about marijuana or advertisements that attract juveniles. It is required that packages of marijuana must not have reasonable grounds to believe that they attract minors and that the properties of marijuana within the package must be factually established. The sale or consumption of marijuana is prohibited in educational areas, hospitals, gas stations, dormitories, government offices, parks, temples, etc. Moreover, Canadian laws also requires the buyer to show their ID card. and prohibit drivers from carrying marijuana or using marijuana while driving The United States laws have imposed a ban on the sale of marijuana or marijuana-derived products using automatic vending machines (4) To propose the legal measures related to the control of distribution. Specific consumption of the marijuana.

Keywords: Marijuana, marijuana-derived products, Narcotics

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณณวิช ทัพภวิมล ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้เกียรติรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ ท่านอาจารย์ให้คำปรึกษา คำชี้แนะแนวทางในการเขียนการศึกษาค้นคว้าอิสระและค้นหาข้อมูลทางวิชาการ กรุณาตรวจทานพร้อมทั้งให้คำแนะนำปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนแนวคิดอันเป็นประโยชน์เพื่อให้นักศึกษาค้นคว้าอิสระสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวิภา เมืองถ้ำ ที่ได้กรุณารับเป็นกรรมการการศึกษาค้นคว้าอิสระพร้อมทั้งได้ให้ข้อแนะนำที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการจัดทำการศึกษา ค้นคว้าอิสระจนทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จอย่างสมบูรณ์

สุดท้ายนี้ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ที่เป็นเสมือนแรงใจ แรงผลักดันอันยิ่งใหญ่ และให้โอกาสทางการศึกษาในทุกระดับชั้นการศึกษาแก่ผู้ศึกษา รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ประสานความรู้ทางวิชาการ เจ้าหน้าที่บัณฑิตศึกษาที่คอยช่วยเหลืออำนวยความสะดวก ตลอดจนเพื่อนร่วมรุ่นทุกท่านในคณะนิติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในการทำการศึกษา ค้นคว้าอิสระเสมอมา จนกระทั่งการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

อนึ่งหากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีคุณค่าและเป็นประโยชน์แก่การศึกษาทางวิชาการประการใดแล้ว ผู้วิจัยขอกราบเป็นกตเวทิตาคุณแก่บิดามารดา คณะอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้มีส่วนเกื้อกูลเสริมสร้างรากฐานที่สำคัญสำหรับผู้ศึกษา หากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีข้อผิดพลาดบกพร่องประการใด ผู้ศึกษาขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว และกราบขออภัยในความผิดพลาดมา ณ ที่นี้ด้วย

กัญชา นิคนธา

กุมภาพันธ์ 2566

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา	10
3. ขอบเขตของการศึกษา	11
4. ระเบียบวิธีวิจัย	11
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	11
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี หลักการและความหมายเกี่ยวกับการใช้กฎหมายในการควบคุมกัญชา ...	12
1. แนวคิด ทฤษฎี หลักการและความหมายของการดำเนินคดีอาญา	12
1.1 แนวคิดในการควบคุมอาชญากรรมทางอาญา	13
1.2 ทฤษฎีในการควบคุมอาชญากรรมทางอาญา	14
1.3 หลักความยุติธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	14
1.4 ความหมายของคดีอาญา	15
2. ทฤษฎีการลงโทษทางอาญา และความหมายของโทษอาญา	17
2.1 ทฤษฎีการลงโทษทางอาญา	17
2.2 ความหมายของโทษอาญา	21
3. ทฤษฎีในการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด	23
3.1 ทฤษฎีตามหลักอาชญาวิทยา	29
3.2 ทฤษฎีเหตุนำมาซึ่งผล	30
4. แนวคิดแทนการดำเนินคดีอาญา	30
5. แนวคิดในการแก้ปัญหายาเสพติด	35
6. ความหมายของยาเสพติด	37
7. ประโยชน์ของกัญชา	40
8. ผลกระทบของการใช้พืชกัญชา	43

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 3 กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมกัญชา	
ของประเทศไทยและต่างประเทศ	46
1. กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมกัญชาของประเทศไทย	46
1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	47
1.2 พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564	49
1.3 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษประเภท 5 พ.ศ. 2565	52
1.4 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดให้การกระทำให้เกิดกลิ่น หรือควันกัญชา กัญชง หรือพืชอื่นใด เป็นเหตุรำคาญ พ.ศ. 2565	53
1.5 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง สมุนไพรควบคุม (กัญชา) พ.ศ. 2565	54
1.6 ร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ.	56
1.7 มาตรการทางกฎหมายที่มีลักษณะคล้ายกัน	61
1.7.1 พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551	61
1.7.2 พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560	66
1.8 ตารางเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายระหว่างร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560	69
2. กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมกัญชาของต่างประเทศ	71
2.1 กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมกัญชา ของรัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา	71
2.2 กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมกัญชา ของรัฐบาลกลาง ประเทศแคนาดา	76
2.3 กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมกัญชา ของรัฐเนวาดา สหรัฐอเมริกา	79
2.4 ตารางเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกัญชา ในต่างประเทศ	85

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมกัญชาตาม	
ร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ.	88
1. วิเคราะห์ปัญหาในการโฆษณาการจำหน่ายพืชกัญชาหรือผลิตภัณฑ์	
ที่มาจากพืชกัญชา	89
2. วิเคราะห์ปัญหาในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมหีบห่อหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจาก	
พืชกัญชา	93
3. วิเคราะห์ปัญหาในการกำหนดเขตหรือบริเวณห้ามจำหน่ายพืชกัญชาหรือผลิตภัณฑ์	
ที่มาจากพืชกัญชา	95
4. วิเคราะห์ปัญหาในการกำหนดเขตหรือบริเวณเสพพืชกัญชาหรือผลิตภัณฑ์	
ที่มาจากพืชกัญชา	98
5. วิเคราะห์ปัญหาในการจำกัดอายุผู้ซื้อพืชกัญชาหรือ	
หรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชา	100
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	103
1. บทสรุป	103
2. ข้อเสนอแนะ	109
บรรณานุกรม	112
ประวัติผู้ศึกษา	119

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กัญชาถือเป็นพืชในตระกูล Cannabis sativa ซึ่งจัดเป็นพืชประเภทล้มลุกเช่นเดียวกับประเภทของหญ้า โดยจากประวัติที่มีการบันทึกไว้กัญชาได้เข้ามาในประเทศไทยโดยมีการนำเข้ามาจากประเทศอินเดีย¹ เพราะปรากฏว่าโดยเริ่มแรกในภูมิภาคของทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้มีชนพื้นเมืองนำกัญชามาเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องเทศในการประกอบอาหารและปรุงเพื่อทำยาตามตำรับยาต่างๆ แต่ต่อมาในช่วงคริสต์ศตวรรษ 1930 ชนชั้นแรงงานได้มีนำพืชกัญชามาใช้เพื่อเป็นยาด้วยเหตุที่ว่าออกฤทธิ์และให้ผลในการบรรเทาและคลายกล้ามเนื้อได้ดี อีกทั้งสามารถออกฤทธิ์บรรเทาความเจ็บปวดของผู้ที่มีอาการป่วยได้เสมือนมอร์ฟิน ดังนั้นในช่วงต้นของศตวรรษที่ 20 พลเมืองในเขตทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ประเทศอินเดีย เป็นต้น จึงมีการนำพืชกัญชามาเพื่อใช้รักษาอาการเจ็บปวดกันอย่างแพร่หลาย²

ในส่วนประเทศไทยนั้น พืชกัญชาถูกกำหนดให้ผู้ที่ครอบครอง จำหน่ายและใช้พืชกัญชามีความผิดตั้งแต่ปี พ.ศ.2477 โดยได้มีการออกกฎหมายมาเพื่อบัญญัติไว้เป็นการเด็ดขาดห้ามมิให้บุคคลใดครอบครอง ซื้อขาย หรือกระทำการใดอันเป็นการบริโภคเข้าสู่ร่างกาย³ อีกทั้งในส่วนของการผิดต่อราชอาณาจักรก็ได้บัญญัติไว้เป็นการเด็ดขาดเช่นกันว่าห้ามนำเข้ามาในราชอาณาจักรหรือส่งออกซึ่งกัญชา⁴ และในส่วนของการมีเครื่องมืออย่างอื่นที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้

¹ วงการแพทย์, กัญชาทางการแพทย์, 3 กรกฎาคม 2565, สืบค้นจาก <https://www.wongkarnpat.com/viewpat.php?id=2972>.

² ประวัติความเป็นมาของกัญชา, 3 กรกฎาคม 2565, สืบค้นจาก <https://cannabishub.in.th/>.

³ พระราชบัญญัติกัญชา พุทธศักราช 2477 มาตรา 7 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใด มี ซื้อ ขาย จำหน่าย หรือสูบ กัญชา...”

⁴ พระราชบัญญัติกัญชา พุทธศักราช 2477 มาตรา 6 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดพา กัญชาเข้ามาและส่งออก ไปนอกพระราชอาณาจักร...”

พืชกัญชาพระราชบัญญัติกัญชา พ.ศ. 2477 ก็ได้บัญญัติไว้เช่นกันว่าบุคคลใดมี ชื่อขาย จำหน่าย ชั่ง บ่อนกัญชา หรือเครื่องมืออย่างใดที่ใช้ในการสูบกัญชามีความผิด⁵

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติกัญชา พ.ศ. 2477 ได้อยู่ในความรับผิดชอบของ กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงการคลังเป็นผู้รับผิดชอบหลัก แต่ในสาระสำคัญของ พระราชบัญญัติกัญชา พ.ศ. 2477 ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย สามารถอนุญาตให้บุคคลทั่วไปมีไว้หรือครอบครองเพื่อประโยชน์ทางโรคศิลปะ หรือปลูก หรือมี เมล็ดพันธุ์กัญชาไว้เพื่อการทดลองหรือเพื่อประโยชน์ในการรักษาโรคได้เช่นเดียวกับประมวล กฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564

ต่อมาในปีพุทธศักราช 2522 ประเทศไทยได้บัญญัติให้พืชกัญชาให้เป็นยาเสพติดให้ โทษประเภท 5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522⁶ โดยได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนใน มาตรา 7 (5) ประกอบมาตรา 103 (4)⁷ ดังนั้นกัญชาจึงถือเป็นยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายแห่ง ราชอาณาจักรไทย ส่งผลให้ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่างๆ ทั้งในทางการแพทย์และการ ศึกษาวิจัยเพื่อประโยชน์ในงานสาขาต่างๆ ได้มาเป็นระยะเวลากว่า 40 ปี ผลจากบทบัญญัติของ กฎหมายนั้นส่งผลให้ประเทศไทยเสียโอกาสในการพัฒนาพืชกัญชาให้มีวิวัฒนาการเทียบเท่าานา อารยประเทศ ขาดโอกาสในการได้รับการรักษาทางการแพทย์จากสารในพืชกัญชา ขาดโอกาสใน การวิจัยทางวิทยาศาสตร์และขาดโอกาสในการนำมาใช้เพื่อการสันตินาการตามวิถีชุมชนตามพื้นที่ ต่างๆ⁸

จากผลบัญญัติของมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพืชกัญชาส่งผลให้มีประชากร จำนวนมากถูกดำเนินคดีอาญา ทั้งในฐานะความผิดที่เกี่ยวข้องกับการนำกัญชามาเป็นยาเพื่อบรรเทา

⁵ พระราชบัญญัติกัญชา พุทธศักราช 2477 มาตรา 8 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใด มี ชื่อ ขาย จำหน่าย บ่อน กัญชา หรือเครื่องมืออย่างอื่นที่ใช้สูบกัญชา....”

⁶ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 7 บัญญัติว่า “ยาเสพติดให้โทษแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

(5) ประเภท 5 ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าอยู่ในประเภท 1 ถึงประเภท 4 เช่น กัญชา กระท่อม”

⁷ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 103 บัญญัติว่า “ในขณะที่ยังไม่มีประกาศระบุชื่อ ยาเสพติดให้โทษตามมาตรา 8 (1) แห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้

(4) กัญชา ตามพระราชบัญญัติกัญชา พุทธศักราช 2477 และพืชกระท่อมตามพระราชบัญญัติ พืชกระท่อม พุทธศักราช 2486 เป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 5”

⁸ โรงพยาบาลบีเอ็นเอช. ประโยชน์ของกัญชา. 3 กรกฎาคม 2565. สืบค้นจาก https://www.bnhhospital.com/th/medical_cannabis.

อาการเจ็บปวดจากโรคมะเร็งหรือโรคต่างๆ เป็นจำนวนมาก ถือได้ว่าเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยไม่จำเป็นและเป็นกรณีที่ทำให้เกิดคดีขึ้นสู่ศาลโดยใช้เหตุ

ผู้ทำการวิจัยองค์การอนามัยโลก (WHO) ได้มีการพิจารณาเปลี่ยนแนวคิดนำมาสู่การพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับกัญชาเป็นระยะเวลาหลายสิบปีมาแล้ว โดยองค์การอนามัยโลกได้ตระหนักและประจักษ์ถึงผลดีของพืชกัญชาที่มีต่อมนุษยชาติว่ามีมากไปกว่าผลเสียที่จะตราหือบัญญัติให้กัญชาเป็นเพียงยาเสพติดที่จะกำหนดไม่ให้ครอบครอง นำมาใช้ประโยชน์ หรือผู้ที่ครอบครองจะต้องโทษตามบทบัญญัติและห้ามมิให้ผู้ใดนำมาใช้เพื่อประโยชน์ทั้งในทางการแพทย์และสาขาต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษยชาติได้⁹ จนกระทั่งเมื่อช่วง 5-6 ปีที่ผ่านมา องค์การอนามัยโลกได้มีการพิจารณาทบทวนมาตรการที่เกี่ยวข้องกับพืชกัญชาและมีการเสนอแนวทางแก้ไขในส่วนของมาตรการที่เกี่ยวข้องกับพืชกัญชา

เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2562 องค์การอนามัยโลกได้มีมติเสนอต่อเลขาธิการสหประชาชาติให้มีการแก้ไขมาตรการที่เกี่ยวข้องกับพืชกัญชา โดยมีการเสนอให้มีการแก้ไขในอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยสารเสพติด ค.ศ. 1961 (Single Convention on Narcotic Drug, 1961)¹⁰ ซึ่งอนุสัญญานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อต่อต้านการใช้ยาเสพติดโดยเน้นการร่วมระหว่างประเทศ โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการควบคุมร่วมกัน โดยการเสนอแนวทางนำไปสู่การปรับปรุงมาตรการที่เกี่ยวข้องกับกัญชา โดยองค์การอนามัยโลกได้เสนอให้ถอดกัญชา (Cannabis) และเรซิน (Cannabis resin) ออกจากท้ายบัญชียาเสพติดซึ่งถือเป็นกลุ่มยาเสพติดที่ไม่ควรนำมาใช้ทางการแพทย์¹¹ ซึ่งผลของการลงมติเป็นไปในแนวทางที่ดีเพราะได้มีการแก้ไขนำไปสู่การพัฒนามาตรการทางกฎหมายในประเด็นพืชกัญชา โดยได้แก้ไขให้สามารถนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในทางการแพทย์ได้และได้มีการผ่อนปลดการครอบครองและจำหน่ายกัญชา โดยมีได้กำหนดให้ควบคุมอย่างเคร่งครัด

จากการที่ผู้ทำการวิจัยได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลทางวิชาการต่างๆ ทั้งทางการแพทย์และทางกฎหมาย ปรากฏผลลัพธ์ว่าพืชกัญชาประกอบไปด้วยสารหลัก 2 ตัว คือ สาร

⁹ ศูนย์วิชาการเฝ้าระวังและพัฒนาระบบยา (กพย.). (2563). พ.ร.บ. พืชยาเสพติด กระทั่ง (ฉบับประชาชน). ขาวพากษ์ จดหมายข่าวศูนย์ข้อมูลเฝ้าระวังระบบยา, ปีที่ 11 (ฉบับที่ 43), หน้า 5.

¹⁰ United Nations (1961). "Single Convention on Narcotic Drug". July 5, 2022. Retrieved from : <https://www.unodc.org/unodc/en/commissions/CND/conventions.html>

¹¹ ศูนย์วิชาการเฝ้าระวังและพัฒนาระบบยา (กพย.). พ.ร.บ. พืชยาเสพติด กระทั่ง (ฉบับประชาชน). ขาวพากษ์ จดหมายข่าวศูนย์ข้อมูลเฝ้าระวังระบบยา. หน้า 5-6.

เตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydrocannabinol-THC) และ สารแคนนาบิไดออล (Cannabidiol-CBD)¹² ซึ่งสาร THC ถือเป็นสารหลักที่มีออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทสัมผัสของมนุษย์โดยตรง กล่าวคือทำให้ผู้เสพเกิดการมึนเมาได้ง่าย อีกทั้งยังส่งผลให้ผู้เสพเกิดการเสพติดสารดังกล่าวได้ แต่ในทางกลับกันสาร CBD จากการศึกษาไม่ปรากฏว่าทำให้เกิดการเสพติด อีกทั้งยังมีรายงานทางการแพทย์ออกมาเป็นระยะว่าสามารถออกฤทธิ์ลดการอักเสบในร่างกายมนุษย์ได้ดีเทียบเท่ายาปฏิชีวนะ โดยมีการออกฤทธิ์ต้านทานการเสื่อมของเซลล์ประสาทได้โดยตรง ดังนั้นสาร CBD ในพืชกัญชาจึงถือเป็นสารที่มีประโยชน์ต่อทางการแพทย์และมนุษยชาติเป็นอย่างมาก

ทำให้ในปี พ.ศ. 2562 ได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ให้ทันสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของอารยะประเทศมากยิ่งขึ้น แต่จากการแก้ไขพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2562)¹³ ยังก่อให้เกิดปัญหา ผลกระทบ และข้อจำกัดในการบังคับใช้พืชกัญชาอยู่มากมายหลายประการ จนส่งผลให้ไม่สามารถนำกัญชามาใช้เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ได้ และยังพบปัญหาอื่นอีกหลายประการ ได้แก่ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2522) เน้นการปราบปรามเป็นหลัก มิได้มีเจตนาแฝงเพื่อการผ่อนคลายทางการแพทย์เลย การจ่ายยาของผู้ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์ ไม่ว่าจะเป็นแพทย์แผนปัจจุบันหรือแพทย์แผนโบราณ เพราะไม่มีมาตรการทางกฎหมายมารองรับให้อำนาจในการจ่ายยาแก่ผู้ป่วยได้ การปลูกกัญชาของภาคประชาชนที่ยังไม่แน่ชัดว่าสามารถดำเนินการได้ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2562) หรือไม่ และพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2562) มีการกำหนดอัตราโทษเกินความจำเป็น¹⁴ ซึ่งปัญหาต่างๆ นี้ล้วนเป็นผลมาจากการบัญญัติมาตรการทางกฎหมายออกมาอย่างไม่ชัดเจนและไม่ครอบคลุมในทุกกรณีที่จะเกิดขึ้น ทำให้เกิดปัญหาการตีความกฎหมายขึ้น

ต่อมาในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยได้มีการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดอีกครั้ง เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน และเพื่อการใช้ประโยชน์ยาเสพติดในทางการแพทย์ทางวิทยาศาสตร์ และทางอุตสาหกรรม จึงได้ประกาศใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ขึ้น และการแก้ไขในครั้งนี้เองนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับกัญชา เมื่อประเทศไทยได้มีการออก

¹² กรมสุขภาพจิต. กัญชาเพื่อการแพทย์. 5 กรกฎาคม 2565. สืบค้นจาก <https://dmh.go.th/news/view.asp?id=2262>.

¹³ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562. 5 กรกฎาคม 2565. สืบค้นจาก <https://mnfda.fda.moph.go.th/narcotic/?p=3914>.

¹⁴ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ. โทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2562). 5 กรกฎาคม 2565. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/onlinection/detail/9620000017303>.

ประกาศของกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 พ.ศ. 2565 มีผลใช้บังคับนับแต่วันที่ 9 มิถุนายน 2565¹⁵ ส่งผลให้พืชกัญชาไม่ถือเป็นยาเสพติดในประเภท 5 อีกต่อไป ดังนั้น การผลิต จำหน่าย เสพ หรือครอบครองซึ่งพืชกัญชาซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และประมวลกฎหมายยาเสพติด จึงไม่มีความผิดอีกต่อไป อันเป็นกรณีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติให้ผู้ที่ได้กระทำการพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด อีกทั้งสำนักงานศาลยุติธรรมได้มีการออกหนังสือด่วนที่สุด ฉบับลงวันที่ 27 พฤษภาคม 2565 เรื่องข้อพิจารณาความผิดเกี่ยวกับพืชกัญชาตามประมวลกฎหมายยาเสพติด¹⁶ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการพิจารณาและพิพากษาคดีความผิดเกี่ยวกับพืชกัญชา

จากการรวบรวมศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพืชกัญชาทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่ามีหลายประเทศที่จะได้เปิดให้มีการใช้ จำหน่าย นำเข้าและส่งออกกันเป็นจำนวนมาก โดยผู้ทำการวิจัยขอหยิบยกมาตรการทางกฎหมายมาเป็นตัวอย่างดังนี้

- (1) ประเทศญี่ปุ่น ได้แก่ KAHNAWAKE CANNABIS CONTROL LAW
- (2) ประเทศแคนาดา ได้แก่ Cannabis Act S.C. 2018, c. 16¹⁷
- (3) เครือรัฐออสเตรเลีย ได้แก่ Therapeutic Good Act 1989¹⁸
- (4) สหรัฐอเมริกา รัฐเนวาดา ได้แก่ Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR)¹⁹

จากการรวบรวมมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศพบว่ามีความหลากหลายทางมิติความคิดส่งผลให้มาตรการทางกฎหมายในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันตามขนบธรรมเนียมและประเพณีของแต่ละประเทศ แต่ถึงอย่างไรผู้เขียนจะทำการศึกษาเฉพาะมาตราที่

¹⁵ กองควบคุมวัตถุเสพติด. ประกาศของกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 พ.ศ. 2565. 9 กรกฎาคม 2565. สืบค้นจาก <https://mnfda.fda.moph.go.th/narcotic/?p=11472>.

¹⁶ หนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ด่วนที่สุด ที่ ศย. 016/ว497 ฉบับลงวันที่ 27 พฤษภาคม 2565 เรื่องข้อพิจารณาความผิดเกี่ยวกับพืชกัญชาตามประมวลกฎหมายยาเสพติด.

¹⁷ Government of Canada. Cannabis Act S.C. 2018, c. 16. July 9, 2022. Retrieved from : <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/c-24.5/fulltext.html>.

¹⁸ Australian Government. Therapeutic Good Act 1989. July 9, 2022. Retrieved from : <https://www.legislation.gov.au/Details/C2017C00226>.

¹⁹ Cannabis Compliance Board (State of Nevada). Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR). July 9, 2022. Retrieved from : <https://ccb.nv.gov/laws-regulations>.

มีความเกี่ยวข้องกับบริบทที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยในสภาวะการณ์ปัจจุบันและจะศึกษาในส่วนของการมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศไว้ในบทที่ 3 และนำมาวิเคราะห์กับมาตรการทางกฎหมายในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับพืชกัญชาในบทที่ 4 ต่อไป

จากการศึกษาร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. ระเบียบกระทรวงสาธารณสุข กฎกระทรวงสาธารณสุข พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ประมวลกฎหมายยาเสพติดพบว่ายังไม่มีมาตรการทางกฎหมายหลายประการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมพืชกัญชาและผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชา ทำให้ผู้ทำการศึกษาเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อสังคมในปัจจุบันของประเทศไทย หลังจากที่ได้อ่านประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษประเภท 5 พ.ศ. 2565²⁰ ส่งผลให้พืชกัญชาไม่เป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ตามประมวลกฎหมายยาเสพติดอีก โดยมีปัญหาหลายประการ ดังนี้

(1) ประการแรก ปัญหาในการที่ไม่มีมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการโฆษณา การจำหน่ายพืชกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชา

การที่มีการกำหนดให้กัญชาพ้นจากการเป็นยาเสพติดทำให้เกิดการโฆษณาในพื้นที่ที่เยาวชนสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย เช่น อาจมีการโฆษณาใกล้สถานศึกษา เขตชุมชน เป็นต้น ประกอบกับเยาวชนอาจยังไม่มีวุฒิภาวะมากพอในการเสพโฆษณาชวนเชื่อ จึงอาจนำไปสู่การหลงเชื่อตัดสินใจทดลองบริโภคหรือเสพกัญชาได้โดยง่ายจนเกินไป

อีกทั้งประเทศไทยในปัจจุบันยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมระยะเวลา การโฆษณาผลิตภัณฑ์กัญชาเช่นเดียวกับผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางค์ที่ไม่สามารถโฆษณาที่เป็น การอวดอ้างสรรพคุณหรือชักจูงใจผู้อื่นได้²¹ ทำให้การโฆษณาพืชกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจาก

²⁰ มีผลใช้บังคับนับแต่วันที่ 9 มิถุนายน 2565.

²¹ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องสำอางค์ พ.ศ. 2551 มาตรา 32 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาเครื่องสำอางค์หรือแสดงชื่อหรือเครื่องหมายของเครื่องสำอางค์อันเป็นการอวดอ้างสรรพคุณหรือชักจูงใจให้ผู้อื่นดื่มโดยตรงหรือโดยอ้อม

วรรคสอง การโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ใดๆ โดยผู้ผลิตเครื่องสำอางค์ทุกประเภทให้กระทำได้ เฉพาะการให้ข้อมูลข่าวสาร และความรู้เชิงสร้างสรรค์สังคม โดยไม่มีการปรากฏภาพของสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ของเครื่องสำอางค์นั้น เว้นแต่เป็นการปรากฏของภาพสัญลักษณ์ของเครื่องสำอางค์ หรือสัญลักษณ์ของบริษัทผลิตเครื่องสำอางค์นั้นเท่านั้น ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

วรรคสาม บทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสอง มิให้ใช้บังคับกับการโฆษณาที่มีต้นกำเนิดนอกราชอาณาจักร”

พืชผักสามารถกระทำได้ แม้จะเป็นการโฆษณาที่เป็นการชักจูงใจหรือเป็นการโฆษณาเกินจริง อีกทั้งการโฆษณาประเภทดังกล่าวก็ไม่ถือเป็นความผิดตามกฎหมายอีกด้วย

ดังนั้นการที่ประเทศไทยไม่มีกฎหมายควบคุมการโฆษณาดังกล่าวนี้จะทำให้ผู้ประกอบการร้านอาหารหรือร้านค้าปลีกโฆษณาในที่ชุมชนได้ตลอดเวลา ผู้ทำการศึกษาจึงเห็นถึงปัญหาถ้าผู้ประกอบการเลือกที่จะโฆษณาใกล้สถานศึกษา เขตชุมชน และเลือกที่จะโฆษณาตลอดเวลา 24 ชั่วโมงแล้ว จะทำให้กลุ่มเยาวชนซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศสามารถเข้าถึงโฆษณาดังกล่าวนั้นง่ายขึ้น

(2) ประการที่สอง ปัญหาการที่ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมหีบห่อหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชผัก

กำหนดควบคุมหีบห่อหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชผักยังไม่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการหีบห่อ เช่นเดียวกับผลิตภัณฑ์ที่มาจากยาสูบที่กฎหมายกำหนดให้ต้องมีรูปภาพบนบรรจุภัณฑ์เพื่อชี้แจงถึงภัยที่จะเกิดขึ้นจากการเสพยาสูบนั้นๆ และป้องกันการเข้าใจผิดของผู้บริโภค ทั้งนี้หีบห่อหรือบรรจุภัณฑ์อาจก่อให้เกิดความสนใจต่อบุคคลที่มีความอ่อนไหวหรือบุคคลผู้เสพติดยาสูบและแอลกอฮอล์ได้โดยง่าย ซึ่งผู้ทำการศึกษาเห็นว่า ผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชผักควรมีบรรจุภัณฑ์ที่มิดชิด ควรมีคำเตือนถึงปริมาณที่ควรบริโภคเข้าสู่ร่างกายว่าควรบริโภคหรือเสพได้ในปริมาณเท่าไรในหนึ่งวัน ดังนั้น การที่ประเทศไทยในปัจจุบันยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมหีบห่อหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชผักเช่นเดียวกับผลิตภัณฑ์ยาสูบ ที่กฎหมายกำหนดให้ต้องมีรูปภาพบนหีบห่อเพื่อแสดงผลกระทบในระยะยาวให้ผู้บริโภคทราบ จึงทำให้อาจเกิดการเสพหรือบริโภคที่เกินขนาดจนทำให้เสียชีวิตได้ ผู้ทำการศึกษาขอยกตัวอย่างกรณีชายชาวกรุงเทพมหานครวัย 51 ปี เสพผักยาเกินขนาดจนเสียชีวิต²² ถือเป็นปัญหาสำคัญของมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผัก เพราะประเทศไทยมีการปลดผักออกจากยาเสพติดทั้งที่ไม่มีมาตรการใดออกมารองรับ ผู้ทำการศึกษาจึงเห็นว่าปัญหาดังกล่าวมีความสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการศึกษาเพื่อหาข้อสรุป อีกทั้งหีบห่อและบรรจุภัณฑ์ควรมีรูปภาพเตือนผู้บริโภคเช่นเดียวกับยาสูบชนิดอื่นๆ อีกทั้งบรรจุภัณฑ์ไม่ควรมีคำโฆษณาเกินจริง เพื่อป้องกันภาคประชาชนและพลเมืองหลงเชื่อโฆษณาชวนเชื่อที่เกินความจริงและสิ่งที่สำคัญที่สุดคือเพื่อสร้างให้เกิดความปลอดภัยต่อการบริโภคของเยาวชน

²² หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, เสพผักยาเกินขนาด. 10 กรกฎาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/2419206>.

(3) ประการที่สาม ปัญหาที่ไม่มีมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดเขตหรือบริเวณห้ามจำหน่ายพืชกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชา

ถึงแม้พืชกัญชาจะพ้นจากการเป็นยาเสพติดประเภท 5 แต่สิ่งหนึ่งที่สังคมอาจหลีกเลี่ยงได้คือพืชกัญชายังมีสารที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทโดยตรง ส่งผลทำให้เกิดการมีเมามะเสพได้ เช่นเดียวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีการออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท²³ ดังนั้น การที่ประเทศไทยในปัจจุบันยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการกำหนดเขตหรือบริเวณห้ามจำหน่ายพืชกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชาเช่นเดียวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีกฎหมายกำหนดห้ามจำหน่ายใกล้สถานศึกษา อาจส่งผลให้เกิดการจำหน่ายได้ในทั่วทุกพื้นที่เช่นเดียวกับใบกระท่อมที่มีการวางจำหน่ายตามข้างถนน ซึ่งผู้ทำการศึกษาเห็นว่ามาตรการทางกฎหมายที่ดีควรมีการกำหนดเขตและบริเวณห้ามจำหน่ายพืชกัญชาและผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชาให้ครอบคลุมไปถึงพื้นที่สถานศึกษา ศาสนสถานและชุมชน เพื่อป้องกันการเข้าถึงของกลุ่มเยาวชนซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

(4) ประการที่สี่ ปัญหาที่ไม่มีมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดเขตหรือบริเวณเสพพืชกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชา

จะมีเพียงประกาศของกระทรวงสาธารณสุขที่กำหนดให้การเสพพืชกัญชาที่เป็นการทำให้เกิดวันจนอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของบุคคลใกล้เคียงหรือผู้ที่ประสบกับเหตุนั้น²⁴ แต่ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายหลักที่ออกโดยสภานิติบัญญัติที่บัญญัติออกมาอย่างชัดเจนเพื่อกำหนดพื้นที่ห้ามสูบหรือเสพกัญชาอย่างเป็นเอกเทศ ทำให้เกิดการสูบพืชกัญชาในเขตพื้นที่โรงเรียน สถานิชนสงหรือศาสนสถานได้โดยไม่ผิดกฎหมาย ซึ่งถือเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างกว้างขวาง

(5) ประการที่ห้า ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดอายุผู้ซื้อพืชกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชา

²³ โรงพยาบาลสมิติเวช. เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลต่อระบบสมองอย่างไร. 10 กรกฎาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.samitivejhospitals.com/th/article/detail>.

²⁴ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดให้การกระทำให้เกิดกลิ่น หรือควันกัญชา กัญชง หรือพืชอื่นใด เป็นเหตุรำคาญ พ.ศ. 2565

ข้อ 3 “กำหนดให้การกระทำให้เกิดกลิ่น หรือควันกัญชา กัญชง หรือพืชอื่นใด เว้นแต่พืชที่มีกฎหมายอื่นควบคุมแล้ว จนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้อยู่อาศัยหรือบริเวณใกล้เคียงหรือผู้ที่ต้องประสบกับเหตุนั้น เป็นเหตุรำคาญ ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข”

จากการศึกษาร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. พบว่ามีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการจำหน่ายพืชกัญชาเพื่อนำไปบริโภคไว้ในร่างมาตรา 37²⁵ แต่ก็เป็นเพียงร่างพระราชบัญญัติที่ยังไม่ชัดเจนแน่นอนว่าจะมีการแก้ไขในภายหลังอีกหรือไม่ และหลังจากผู้ทำการศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าทำให้ทราบว่าปัจจุบันยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายใดที่ชัดเจนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการควบคุม ตรวจสอบการใช้ การบริโภคหรือเสพกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชา แม้ถึงว่าได้มีการออกประกาศกระทรวงสาธารณสุขออกมากำหนดอายุผู้ครอบครอง ใช้ประโยชน์ และห้ามจำหน่ายให้กับผู้ที่มีอายุต่ำกว่ายี่สิบปี²⁶ แต่ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายหลักที่ออกโดยสภานิติบัญญัติที่บัญญัติออกมาอย่างชัดเจนเพื่อกำหนดอายุผู้บริโภคพืชกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชาอย่างเป็นเอกเทศ อีกทั้งการปลดกัญชาออกจากรายชื่อยาเสพติดส่งผลให้มีการเข้าถึงของเยาวชนได้โดยง่าย อีกทั้งโทษของบุคคลผู้จำหน่ายพืชกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชาเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542²⁷ ซึ่งพระราชบัญญัตินี้กล่าวไม่ถือเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ออกมาเพื่อควบคุมการจำหน่ายพืชกัญชาอย่างเฉพาะเจาะจง แต่เป็นเพียงการบังคับใช้โดยวิธีเทียบเคียงกฎหมายที่ใกล้เคียงที่สุด ดังนั้นประเทศไทยในปัจจุบันจึงยังขาดมาตรการทางกฎหมายที่ออกมาควบคุมการจำหน่ายพืชกัญชาโดยตรง อีกทั้งการขาดซึ่งมาตรการที่ควบคุมโดยตรงแล้วนั้น จึงทำให้เกิดปัญหาโดย

²⁵ ร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. มาตรา 37 บัญญัติว่า “ห้ามผู้รับอนุญาตขายกัญชา กัญชงเพื่อนำไปบริโภค แก่บุคคลดังต่อไปนี้

- (1) บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่ายี่สิบปี
- (2) สตรีมีครรภ์
- (3) สตรีให้นมบุตร
- (4) บุคคลอื่นใดตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด

²⁶ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง สมุนไพรควบคุม (กัญชา) พ.ศ. 2565

ข้อ 2 อนุญาตให้ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ยี่สิบปีขึ้นไปสามารถครอบครอง ใช้ประโยชน์ ดูแล รักษา ขนย้ายจำหน่ายสมุนไพรควบคุมตามข้อ 1 ได้ ยกเว้นการกระทำ ดังต่อไปนี้

- (1) การใช้ประโยชน์ในที่สาธารณะโดยการสูบ
- (2) การใช้ประโยชน์กับสตรีมีครรภ์หรือสตรีให้นมบุตร
- (3) การจำหน่ายให้กับผู้ที่มีอายุต่ำกว่ายี่สิบปี สตรีมีครรภ์หรือสตรีให้นมบุตร

²⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 มาตรา 78 ผู้ใดฝ่าฝืน มาตรา 19 มาตรา 46 มาตรา 52 วรรคสอง มาตรา 58 วรรคสอง หรือมาตรา 63 วรรคหนึ่ง หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 73 (5) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ.

ผู้ทำการศึกษาขอยกตัวอย่างปัญหากรณีที่มีผู้ป่วยเข้ารับการรักษาอาการเสพกัญชาเกินขนาดในบริเวณพื้นที่กรุงเทพมหานคร ก็พบว่ามียาเวชนอายุเพียง 16 ปี เป็นผู้ป่วยที่ต้องรับการรักษา²⁸ จากกรณีของเยาวชนที่เข้ารับการรักษาจากการเสพกัญชาเกินขนาดดังกล่าวนี้ ถือเป็นเหตุให้กระทรวงสาธารณสุขมีการออกประกาศกำหนดให้พืชกัญชาเป็นพืชควบคุม โดยบัญญัติให้ผู้ที่มิอายุตั้งแต่ยี่สิบปีขึ้นไปจึงสามารถครอบครองพืชกัญชาดังกล่าวได้²⁹ แต่ถึงอย่างไรสถานการณ์ปัจจุบันที่ยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายหลักที่ออกโดยรัฐสภาที่บัญญัติออกมาอย่างชัดเจนเพื่อกำหนดอายุของผู้เสพหรือบริโภคพืชกัญชา ดังนั้นในการควบคุมจึงเป็นการยากต่อการเข้าถึงกัญชาของเยาวชนได้ และผู้ทำการศึกษาเห็นว่าปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องใหญ่ที่ต้องรีบดำเนินการกำหนดหลักเกณฑ์ทางกฎหมายให้ชัดเจน

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงสมควรศึกษาบทบัญญัติกฎหมายต่างประเทศ ที่มีการบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมกัญชาและผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา พร้อมทั้งเปรียบเทียบ และวิเคราะห์กับกฎหมายประเทศไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อนำมาแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายในการควบคุมกัญชาและผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา ให้มีความชัดเจน มีความทันสมัย สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันของสังคมไทย

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาความหมาย แนวคิด ทฤษฎี และหลักการ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมกัญชาและผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา

2.2 เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมกัญชาและผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

2.3 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและเปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมกัญชาและผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา

2.4 เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหามีที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมกัญชาและผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา

²⁸ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ.เสพกัญชาเกินขนาด. 10 กรกฎาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/2419206>.

²⁹ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง สมุนไพรควบคุม (กัญชา) พ.ศ. 2565. ข้อ 2.

3. ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาความหมายแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้มาตรการกฎหมายกับการควบคุมกัญชาและผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชา ตลอดจนกฎหมายและพระราชบัญญัติต่างๆ กฎกระทรวงสาธารณสุข ประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยจำกัดขอบเขตอยู่ในเรื่องมาตรการทางกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องที่เป็นมาตรฐานสากลระหว่างประเทศ รวมถึงกฎหมายของต่างประเทศเกี่ยวกับการป้องกันและการบังคับใช้กฎหมายในการควบคุมกัญชาและผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา ประกอบด้วย ประเทศแคนาดา และสหรัฐอเมริกา ตลอดจนศึกษาวิเคราะห์ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการการป้องกันและการบังคับใช้กฎหมายในการควบคุมกัญชาและผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาที่เหมาะสมต่อไป

4. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นการวิจัยทางนิติศาสตร์ (Legal Research) โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยอาศัยค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือหรือเอกสารที่เป็นภาษาไทย รวมถึงการหาข้อมูลทางเว็บไซต์ที่สามารถเข้าถึงได้ โดยง่ายและเป็นแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ตลอดจนศึกษาดารากฎหมาย บทความทางวิชาการ วารสาร ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการศึกษา พระราชบัญญัติ รวมทั้งคำราและหลักกฎหมายของต่างประเทศ แล้วนำมาวิเคราะห์หาคำตอบและข้อสรุป ภายใต้อัตลักษณ์ทฤษฎีและหลักกฎหมายเสนอแนวทางแก้ไขกฎหมายให้มีความเหมาะสม

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 5.1 ทำให้ทราบถึงความหมาย แนวคิด ทฤษฎี และหลักการ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการในการควบคุมกัญชาและผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา
- 5.2 ทำให้ทราบถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการในการควบคุมกัญชาและผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
- 5.3 ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาและวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการในการควบคุมกัญชาและผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา
- 5.4 ทำให้ทราบถึงแนวทางการแก้ไขปัญหามีที่เกี่ยวข้องกับมาตรการในการควบคุมกัญชาและผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี หลักการและความหมายเกี่ยวกับการใช้กฎหมาย ในการควบคุมกัญชา

ผู้ทำการศึกษามีความสนใจศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้กฎหมายในการควบคุมการใช้กัญชาภายในประเทศไทย ความหมายของยาเสพติด ประโยชน์ของกัญชา แนวคิดและหลักการของการดำเนินคดีอาญา แนวคิดและทฤษฎีของการลงโทษทางอาญาในคดียาเสพติด แนวคิดทฤษฎีในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด แนวคิดในการแก้ปัญหายาเสพติดในประเทศไทย เพื่อนำแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นมาศึกษาเปรียบเทียบกับประเด็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับการปลดพิษกัญชาออกจากการเป็นยาเสพติดประเภท 5 ในปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์และหาข้อสรุปที่ถูกต้องตามแนวคิดและทฤษฎี

1. แนวคิด ทฤษฎี หลักการและความหมายของการดำเนินคดีอาญา

แนวคิด หลักการและทฤษฎีของการบังคับใช้กฎหมายอาญากับคดียาเสพติดนั้น ถือเป็นรากฐานของการบังคับใช้กฎหมายแห่งรัฐเพื่อป้องกันอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจากการเสพยาเสพติดหรือยาเสพติดของมนุษย์ ซึ่งในทางทฤษฎีแล้วนั้นมนุษย์ถูกมองว่ามีเจตจำนงที่เป็นอิสระที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดมาบนโลกใบนี้³⁰ (Free Will) โดยมนุษย์ส่วนมากจะมีอุปนิสัยที่มักจะทำแต่สิ่งที่ตนเป็นประโยชน์กับตนเองมากกว่าที่จะกระทำในสิ่งที่มองว่าเป็นโทษ ซึ่งหากมนุษย์ประเมินแล้วว่าการกระทำใดจะออกมาในทางที่เป็นโทษมากกว่าทางที่เป็นประโยชน์ มนุษย์ส่วนมากก็เลือกที่จะเลี่ยงไม่กระทำการนั้นๆ แต่ในทางกลับกันถ้าหากมนุษย์คาดเห็นว่าการกระทำดังกล่าวจะเกิดประโยชน์กับตนเองหรือพวกพ้องมากกว่าเกิดไปในทางที่เป็นโทษ ซึ่งถ้าหากมนุษย์ห่มุมมองจากความเข้มงวดต่อบทบัญญัติของกฎหมายหรือบทลงโทษที่รัฐได้ตราไว้เพื่อเป็นบรรทัดฐานแห่งสังคมนั้นแล้ว หรือหากมนุษย์คาดเห็นว่าบทบัญญัติของกฎหมายไม่มีความรุนแรงพอที่จะป้องปรามการ

³⁰ วีระชาติ โสพันธ์. ปัญหาการเพิ่มโทษในการกระทำความผิดซ้ำของผู้เสพยาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522. (สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพฯ. 2560. หน้า 12.

กระทำความผิดได้ มนุษย์ส่วนมากก็จะเลือกที่จะก่ออาชญากรรม เช่น การฉ้อโกง การลักทรัพย์ เป็นต้น

1.1 แนวคิดในการควบคุมอาชญากรรมทางอาญา

ถือเป็นแนวคิดที่มีเป้าประสงค์ในการควบคุมอาชญากรรมเป็นหลัก โดยมีการมุ่งเน้นการดำเนินคดีอาญาที่คำนึงถึงประโยชน์ของประเทศชาติหรือส่วนร่วมโดยมุ่งหมายที่จะให้สังคมเกิดความปลอดภัย ส่วนวัตถุประสงค์ที่จะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษเป็นการมุ่งเน้นเพื่อควบคุม ระวัง และป้องปรามอาชญากรรมเป็นสำคัญ และเพื่อจับตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษเมื่อหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่รัฐขาดประสิทธิภาพในการป้องกันและควบคุมอาชญากรรมในสังคมให้เกิดความปลอดภัยได้ย่อมถูกเพ่งเล็งโดยประชาชน ซึ่งเป้าประสงค์ที่ชัดเจนของแนวคิดนี้คือเมื่อใดที่ความเป็นระเบียบของสังคมหมดสิ้นไป เสรีภาพของประชาชนและพลเมืองได้รับการกระทบกระเทือน ซึ่งหากกระบวนการยุติธรรมไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอก็จะทำให้ประชาชนหมดสิ้นศรัทธาและไม่เคารพต่อกฎหมายบ้านเมือง ในทางกลับกันทำให้ผู้ที่เคารพเชื่อฟังกฎหมายอาจต้องตกเป็นเหยื่อและถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ฝ่าฝืนกฎหมาย สังคมเกิดความไม่มั่นคงปลอดภัยในการใช้ชีวิต ซึ่งตามแนวคิดดังกล่าวนี้กระบวนการยุติธรรมจะต้องเข้มแข็งและเป็นหลักประกันให้สังคมโดยรวมเพื่อให้เกิดความสงบสุขและความปลอดภัยขึ้นในสังคม³¹

แนวคิดนี้มีเป้าประสงค์ที่ต้องการจับกุมคุมขังผู้กระทำความผิดสูงและมีความต้องการในการให้เกิดการพิพากษาลงโทษจำเลยที่กระทำความผิด โดยจะต้องเป็นการดำเนินไปโดยใช้งบประมาณอย่างพอเพียง การดำเนินการตามขั้นตอนตามทฤษฎีนี้กระบวนการยุติธรรมจะต้องมีความรวดเร็วที่มีความเป็นแบบแผนที่มีความแน่นอน แต่ในขณะเดียวกันสามารถยืดหยุ่นได้ตามวาระและโอกาสของคดีไป ในส่วนของความแน่นอนย่อมหมายถึงความตรงไปตรงมาในการตัดสินที่จะลงโทษผู้กระทำความผิด กล่าวคือผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับโทษตามกฎหมายและต้องไม่มีหนทางในการช่วยเหลือจำเลยเพื่อรอดจากความผิดได้³²

กระบวนการยุติธรรมตามแนวคิดทฤษฎีนี้จะต้องเน้นไปที่วัตถุประสงค์มากกว่าพิธีที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินคดี ซึ่งทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่าการยุติธรรมที่ดีจะต้องจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้ได้และมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการไม่ให้ผู้กระทำความผิดหลุด

³¹ วีระชาติ โสพันซ์. ปัญหาการเพิ่มโทษในการกระทำความผิดซ้ำของผู้เสพติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522. หน้า 13.

³² บุรณมา คุณาอาจ. อำนาจศาลในการกำหนดเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราว. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ. 2558. หน้า 18-21.

พ้นจากการลงโทษหรือหลุดรอดจากการลงโทษให้น้อยที่สุด โดยการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหามีความผิด (Presumption of Guilt)

จากการศึกษากล่าวโดยสรุปได้ว่าแนวคิดและทฤษฎีนี้มีเป้าประสงค์ในการจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษเป็นสำคัญ โดยมุ่งเน้นไปที่จำนวนการจับกุมและผลลัพธ์ของการจับกุมนั้นๆ ว่าสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ในอัตราสูงเพียงใด อีกทั้งยังมุ่งเน้นที่กระบวนการยุติธรรมจะต้องเป็นกระบวนการที่รวดเร็วและเป็นธรรมเพื่อแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจถึงประสิทธิภาพในการปราบปรามอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างทันทั่วทั้งที่ แนวคิดและทฤษฎีจึงมีความมุ่งเน้นในการให้อำนาจเจ้าพนักงานรัฐในการปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก

1.2 ทฤษฎีในการควบคุมอาชญากรรมทางอาญา

ทฤษฎีนี้เป็นการตั้งข้อสันนิษฐานว่าในการจับกุมอาชญากรหรือผู้ที่ก่ออาชญากรรมจะถือว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ที่กระทำความผิดแล้ว กล่าวคือการจับกุมจะมุ่งเน้นไปที่การควบคุมอิสรภาพและผู้ที่ถูกจับกุมจะมีโอกาสหลุดพ้นจากข้อกล่าวหาได้น้อยมาก³³

ดังนั้น ทฤษฎีในการควบคุมอาชญากรรมทางอาญาจึงเป็นการมุ่งเน้นไปที่การควบคุมบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่กระทำความผิดไว้เพื่อมิให้ออกไปก่อความวุ่นวายในสังคม ทฤษฎีนี้จึงมีแนวความคิดว่าการควบคุมตัวจะสามารถควบคุมอาชญากรรมในสังคมได้ดีกว่าการมุ่งเน้นไปที่เสรีภาพของผู้ที่ถูกกล่าวหา

1.3 หลักความยุติธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

แนวคิดและหลักความยุติธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีความมุ่งเน้นในการยึดหลักของกฎหมายเป็นเป้าประสงค์ การบังคับใช้กฎหมายจะต้องมีความเป็นธรรมตามกระบวนการขั้นตอนต่างๆ โดยจะมีแนวทางที่เป็นรูปธรรมเพื่อขัดขวางมิให้ผู้ต้องหาถูกดำเนินการอย่างข้ามขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรม แนวคิดหลักของหลักการนี้จะไม่เห็นด้วยกับการค้นหาข้อเท็จจริงอย่างไม่เป็นรูปธรรมตามขั้นตอนที่บัญญัติไว้ และมีความมุ่งหมายว่าการดำเนินของกระบวนการยุติธรรมจะต้องจัดการพิจารณาต่างๆ อย่างเป็นทางการตามรูปแบบขั้นตอนที่ได้บัญญัติไว้อย่างครบถ้วนถูกต้อง และต้องเป็นการกระทำโดยเปิดเผยในองค์กรที่มีความเป็นธรรมสูง เช่น ศาลยุติธรรม แนวคิดนี้จึงไม่ถือว่าการที่บุคคลถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดยังไม่มีผิด แม้จะมีพยานหลักฐานว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดนั้นๆ แต่ในทางกลับกันการที่บุคคลจะมีความผิดตามกฎหมายก็ต่อเมื่อเกิดการพิจารณาและพิพากษาชี้ขาดโดยศาลว่าบุคคลดังกล่าวนั้นได้กระทำ

³³ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ทฤษฎีในการควบคุมอาชญากรรมทางอาญา. 17 กรกฎาคม 2565. สืบค้นจาก https://archive.lib.cmu.ac.th/full/T/2538/poli1038ct_ch2.pdf.

ความจริง อีกทั้งผู้พิพากษาจะต้องดำเนินวิธีปฏิบัติให้เป็นไปตามตัวบทกฎหมายอย่างเที่ยงธรรม และครบถ้วนเพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิของจำเลยในคดีได้รับการคุ้มครองอย่างเที่ยงธรรม ซึ่งผู้พิพากษาจะต้องใช้ดุลพินิจอย่างเคร่งครัดเพื่อพิจารณาว่าเจ้าหน้าที่รัฐได้ละเมิดสิทธิพื้นฐานมา ด้วยวิธีการที่เป็นไปโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมายหรือไม่³⁴

จากการศึกษาจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่าแนวคิดในการควบคุมอาชญากรรมทางอาญาและหลักความยุติธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีความมุ่งหมายที่แตกต่างกันเป็นอย่างมาก กล่าวคือแนวคิดในการควบคุมอาชญากรรมทางอาญามุ่งหมายที่ประสิทธิภาพและความรวดเร็วที่เป็นธรรม อีกทั้งมุ่งเน้นไปในการให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการปราบปรามการกระทำความผิดหรืออาชญากรรม และมีแนวโน้มที่การใช้อำนาจแห่งรัฐตามแนวคิดนี้จะมีโอกาสในการไปกระทบต่อสิทธิของประชาชนโดยชอบด้วยกฎหมาย³⁵ แต่ในส่วนของหลักความยุติธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีความมุ่งหมายในการบังคับใช้บทบัญญัติของกฎหมายให้เกิดความเป็นธรรมอย่างสูงสุดทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

1.4 ความหมายของคดีอาญา

คดีอาญา หมายถึง คดีที่มีการฟ้องร้องกันเนื่องจากสาเหตุที่มาจากกระทำความผิดทางอาญาที่รัฐบัญญัติไว้เป็นความผิด หรือเป็นคดีที่ผู้ฟ้องประสงค์ต้องการที่จะให้จำเลยต้องรับโทษทางอาญา³⁶ เช่น คดีฆาตกรรม คดีชิงทรัพย์ คดีลักทรัพย์ คดีปล้นทรัพย์ คดีขับรถโดยประมาทจนเป็นเหตุทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย คดีรับของโจร เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่าในคดีอาญาจะประกอบไปด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย³⁷ กล่าวคือ

- 1) ผู้ต้องหา หมายถึง บุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่ยังไม่ถูกดำเนินคดีในชั้นศาล

³⁴ วีระชาติ โสพันธ์. ปัญหาการเพิ่มโทษในการกระทำความผิดซ้ำของผู้เสพ/คดียาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522. (สารนิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพฯ. 2560. หน้า 13-14.

³⁵ บุรณมา กุณิอาจ. อำนาจศาลในการกำหนดเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราว. (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ. 2558. หน้า 18-21.

³⁶ การดำเนินคดีอาญา. 17 กรกฎาคม 2565. สืบค้นจาก http://slawconsult.com/article_detail.php?id_article=127.

³⁷ “เรื่องเดียวกัน”

2) จำเลย หมายถึง บุคคลที่ถูกดำเนินคดีหรือถูกฟ้องในชั้นศาลแล้ว โดยถูกฟ้องว่าได้กระทำความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

3) ผู้เสียหาย หมายถึง บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดของจำเลยในฐานความผิดฐานใดฐานหนึ่ง

4) พนักงานอัยการ หมายถึง เจ้าหน้าที่รัฐผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีหรือฟ้องร้องคดีต่อศาล

5) พนักงานสอบสวน หมายถึง เจ้าหน้าที่ที่ใช้อำนาจตามกฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่ในการสอบสวนเพื่อแสวงหาหลักฐานในการกระทำความผิดของจำเลย

แต่ถึงอย่างไร บุคคลจะต้องรับโทษทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันบทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้ในขณะปัจจุบันบัญญัติว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดหรือจำเลยต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติขึ้นมาภายหลังการกระทำความผิดนั้นๆ ไม่ถือเป็นความผิดอีกต่อไป ทางกฎหมายถือว่าผู้กระทำความผิดนั้นพ้นจากการเป็นผู้ต้องโทษเพราะการกระทำความผิดนั้นๆ และถ้าได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว ทางกฎหมายให้ถือว่าบุคคลผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิด ถ้ารับโทษอยู่ก็ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลง และการกระทำนั้นสามารถกระทำได้และไม่ถือเป็นความผิดอีกต่อไป³⁸ เช่น การปลดล็อกกัญชาออกจากการเป็นยาเสพติดประเภท 5 ทำให้คดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดประเภท 5 (กัญชา) ผู้ต้องโทษในเรือนจำยอมถูกปล่อยตัว ประชาชนทั่วไปสามารถปลูกและจำหน่ายกัญชาได้อย่างเสรี เป็นต้น

จากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 สามารถสรุปหลักที่เกี่ยวข้องกับการรับโทษทางอาญาได้ 3 ประการ³⁹ ดังนี้

- 1) ต้องมีกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้
- 2) กฎหมายอาญาต้องบัญญัติไว้แล้วในขณะที่กระทำความผิดและกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังเป็นโทษแก่ผู้กระทำความผิด
- 3) กฎหมายอาญาต้องตีความโดยเคร่งครัด

³⁸ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2.

³⁹ วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์. อาญาพิสดารเล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อุทัยวรรณ ดิเรกอุดมศักดิ์. 2556.

2. ทฤษฎีการลงโทษทางอาญา และความหมายของโทษอาญา

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่อยู่ร่วมกันเป็นชุมชนจนการรวมตัวก่อกำเนิดขึ้นเป็นสังคม การอยู่ร่วมกันในช่วงเริ่มแรกจึงอาจเกิดการกระทบกระทั่งกันได้โดยง่าย จนกระทั่งมนุษย์เรียนรู้และมีวิวัฒนาการในการกำหนดกฎเกณฑ์ กติกา ข้อบังคับต่างๆ เพื่อใช้ในการจัดสรรสังคมให้เกิดความสงบเรียบร้อย ซึ่งบุคคลที่กระทำความผิดกฎกติกาหรือสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่นในสังคมก็ต้องถูกลงโทษ การสร้างกฎกติกาดังกล่าวได้มีมาตั้งแต่สมัยโบราณและได้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ที่นำเอาการลงโทษมาใช้เพื่อสร้างความสงบให้แก่สังคม ในส่วนของโทษที่จะลงแก่ผู้ที่สร้างความเดือดร้อนให้สังคมนั้นจะต้องเป็นไปในทางที่ก่อให้เกิดผลร้ายแก่ผู้สร้างความเดือดร้อนดังกล่าว ซึ่งจากการศึกษาพบว่าโดยส่วนมากการลงโทษผู้กระทำความผิดผู้ใช้อำนาจดังกล่าวนี้จะเป็นผู้มีอำนาจจากรัฐ ซึ่งรัฐจะเป็นผู้กำหนดแนวทางและกติกาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมสังคม ซึ่งเมื่อระยะเวลาผ่านไปทำให้แนวทางแห่งกฎกติกาของสังคมมีการพัฒนา โดยเน้นการควบคุมการกระทำความผิดโดยผ่านบทบัญญัติของกฎหมายและการบริหารงานยุติธรรม ดังนั้นบทบัญญัติแห่งกฎหมายจะต้องเป็นกฎกติกาแห่งสังคมที่บุคคลทุกคนต้องยอมรับและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ซึ่งหากมีการฝ่าฝืนละเมิดต่อกฎกติกาดังกล่าวย่อมจะต้องได้รับการลงโทษ⁴⁰ ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลเกรงกลัวต่อกฎกติกาที่เป็นกฎหมายนั้นๆ

2.1 ทฤษฎีการลงโทษทางอาญา

ทฤษฎีการลงโทษทางอาญามีวัตถุประสงค์ที่จะลงโทษผู้ที่กระทำความผิดหรือได้ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้เพื่อความสงบและปลอดภัยของสังคม ซึ่งบทบัญญัติทางกฎหมายดังกล่าวได้บัญญัติไว้ว่าการกระทำนั้นๆ เป็นความผิดและได้กำหนดโทษไว้ ซึ่งการลงโทษจะต้องกระทำโดยตรงต่อผู้ที่กระทำความผิด ทั้งนี้เพื่อเป็นเครื่องมือในการที่จะทำให้ประชาชนเชื่อมั่นในหลักการบทบัญญัติของกฎหมายและเพื่อให้ประชาชนในสังคมปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่สังคมได้ร่วมกันกำหนดขึ้น ซึ่งตามทฤษฎีการลงโทษทางอาญาจึงมีความหลากหลายและสามารถจำแนกได้ตามวัตถุประสงค์ในการลงโทษทางอาญา ซึ่งโทษที่จะนำมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิด สามารถจำแนกออกเป็น 2 ทฤษฎี ดังนี้

⁴⁰ นันทพร พิชัย อัครพงษ์, นโยบายและมาตรการทางเลือก: ศึกษาเฉพาะกรณีการลดทอนความเป็นอาชญากรรม, (วิทยานิพนธ์ สังคมศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร, 2555, หน้า 10-12.

1) ทฤษฎีเด็ดขาด (Absolute theory)⁴¹ หมายถึงทฤษฎีที่เน้นถึงความถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญ โดยไม่พิจารณาถึงกาลเทศะหรือพฤติกรรมแห่งสภาพแวดล้อมใดๆ ทั้งสิ้น กล่าวคือเป็นทฤษฎีที่ยืนยันตนเองว่ามีความถูกต้องเป็นเสมอไม่ว่าจะนำไปใช้ในสภาพแวดล้อมใดหรือเวลาใดก็ตาม หรือสามารถกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นทฤษฎีที่อ้างว่ามีความเป็นจริงเสมอและสามารถใช้ได้เสมอไปในทุกสภาพแวดล้อมและใช้ได้โดยตลอด ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักการแห่งการลงโทษถือว่าการที่กฎหมายบัญญัติให้มีการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมายก็เพราะมีเหตุมาจากการที่บุคคลนั้นๆ ได้กระทำความผิดเกิดขึ้นเพียงสาเหตุเดียว กล่าวคือจะต้องมีการเพื่อให้มีการตอบแทนในลักษณะแก้แค้นต่อผู้ที่กระทำความผิดหรือฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมายในทุกการกระทำผิดนั้นๆ ซึ่งมีนักปราชญ์ได้อธิบายถึงเหตุแห่งการลงโทษตามทฤษฎีเด็ดขาด⁴² ดังนี้

ค่านท์ Kant ได้อธิบายไว้ว่า “เหตุที่จะต้องลงโทษผู้กระทำความผิดก็เพื่อรักษาความยุติธรรมเอาไว้ ความยุติธรรมที่ถูกละเมิดจะต้องได้รับการทดแทน ถ้าหากว่าความยุติธรรมและสิทธิของมนุษย์ถูกทำลายลง ชีวิตของมนุษย์ก็จะไม่มีคุณค่าอะไรเหลืออยู่เลย เราจึงต้องลงโทษผู้กระทำความผิด เพราะการลงโทษเป็นสิ่งที่ผู้กระทำความผิดสมควรได้รับ ซึ่งถ้าเราละเว้นไม่ลงโทษผู้กระทำความผิดก็เท่ากับร่วมมือฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของความยุติธรรมไปด้วย”⁴³

เฮเกิล (Hegel) ได้อธิบายไว้ว่า “เหตุของการลงโทษเพื่อให้สาสมก็เพื่อนำความถูกต้องกลับคืนมา การกระทำความผิดเป็นการปฏิเสธความถูกต้อง การลงโทษจึงเป็นปฏิกริยาของสังคมที่ไม่เห็นด้วยกับการปฏิเสธความถูกต้องนี้ ดังนั้นการลงโทษจึงเป็นสิ่งที่ผู้กระทำความผิดสมควรจะได้รับเนื่องจากการกระทำความผิด”⁴⁴

2) ทฤษฎีสัมพัทธ์⁴⁵ (Relative theory) เป็นทฤษฎีที่มีแนวความคิดว่าบนโลกใบนี้ไม่มีอะไรแน่นอนและเด็ดขาดตายตัว ความถูกต้องของทฤษฎีขึ้นอยู่กับบริบทถึงกาลเทศะและ

⁴¹ My Law Questions. Absolute theory . July 19, 2022. Retrieved from : <https://www.mylawquestions.com/what-is-absolute-law.htm>.

⁴² นิสาชล สมาฤกษ์. มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาการกำหนดเกณฑ์ปริมาณการครอบครองยาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522. (สารนิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพมหานคร. 2561. หน้า 19.

⁴³ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. วัตถุประสงค์ของการลงโทษ. 20 กรกฎาคม 2565. สืบค้นจาก https://www.stou.ac.th/schools/slsw/upload/41716_6.pdf.

⁴⁴ “เรื่องเดียวกัน”.

⁴⁵ นิสาชล สมาฤกษ์. มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาการกำหนดเกณฑ์ปริมาณการครอบครองยาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522. หน้า 20.

สภาพแวดล้อมต่างๆ เช่น ถ้าเราอยู่ในห้องแอร์มาก่อนพอออกมาตากแดด เราจะรู้สึกว่าย่างนอกรู้สึกว่าอากาศร้อนเพราะเราอยู่ในที่มีแดดมาก่อน แต่ถ้าเราอยู่เดินตากแดดมาก่อนแล้วมาอยู่ในห้องแอร์ก็จะรู้สึกว่าย่างนอกรู้สึกว่าอากาศที่หนาว ทั้งสองเหตุการณ์นี้ถือเป็นความรู้สึกที่ถูกต้องเพราะพฤติกรรมแวดล้อมและกาลเทศะทำให้เรารู้สึกตามสิ่งเร้าที่เราเผชิญเช่นนั้น ซึ่งในส่วนของทฤษฎีนี้ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์แห่งการลงโทษคือ ทฤษฎีสัมพัทธ์ไม่ได้พิจารณาในพฤติกรรมแห่งการกระทำเพียงอย่างเดียว แต่ได้พิจารณาในแง่ที่ว่า การลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดนั้นๆ จะก่อประโยชน์ให้แก่สังคมได้อย่างไร โดยเหตุแห่งการลงโทษจึงจะต้องคำนึงถึงตัวผู้กระทำความผิดกับสังคมโดยรวม ซึ่งโทษตามบทบัญญัติของกฎหมายจึงควรจะมี ความมุ่งหมายให้ผู้ฝ่าฝืนกฎหมายเกิดความหวาดกลัว ทำให้ผู้ฝ่าฝืนต่อกฎหมายสำนึกและกลับตนเป็นคนดีและต้องส่งผลให้เกิดความปลอดภัยแก่สังคมโดยรวมเป็นสำคัญ

ทั้งนี้เพื่อมีแนวคิดในการป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิด 2 ประการ กล่าวคือ ประการแรกคือการป้องกันโดยทั่วไป การลงโทษจะต้องกระทำไปเพื่อให้ผู้กระทำความผิดมีความหวาดกลัวไม่กล้าที่จะฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมายขึ้นซ้ำๆ อีก การลงโทษจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่บุคคลทั่วไป เพื่อให้บุคคลทั่วไปควบคุมจิตใจไม่กระทำความผิดอย่างที่มีตัวอย่างอีก ประการที่สองคือการป้องกันแบบพิเศษ กล่าวคือ การลงโทษเพื่อป้องกันขัดขวางมิให้ผู้ฝ่าฝืนต่อกฎหมายกระทำความผิดนั้นขึ้นซ้ำอีก

จากการศึกษาเห็นได้ว่าจุดประสงค์ทั้งสองทฤษฎีมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ทฤษฎีเด็ดขาดมุ่งเน้นเพื่อการแก้แค้นทดแทนผู้กระทำความผิด การลงโทษเป็นสิ่งที่สมควรและถูกต้อง เมื่อมีการกระทำความผิดจะต้องดำเนินการลงโทษในทุกการกระทำนั้นๆ เพื่อเป็นการกระทำต่อผู้กระทำความผิดอย่างสาสม ในทางกลับกันทฤษฎีสัมพัทธ์นั้นจะตรงกันข้าม กล่าวคือ ทฤษฎีสัมพัทธ์ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่การลงโทษเพียงสถานเดียว แต่จะพิจารณาพฤติกรรมแวดล้อมที่ผู้กระทำความผิดมาพิจารณาควบคู่ไปด้วย จึงจะพิจารณาว่าสมควรลงโทษเช่นไร ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์กับสังคมอย่างแท้จริง

นับจากอดีตแนวคิดการกำหนดโทษทางอาญามีสำนักอาชญาวิทยาได้ศึกษาและให้คำอธิบายไว้มากมายซึ่งสามารถนำมาอธิบายได้ ดังนี้

สำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม เริ่มต้นมาจากแนวคิดของซีซาร์ เบคคาเรีย (Cesare Beccaria) ที่ในปี ค.ศ.1780 ได้เขียนหนังสือชื่อ On Crime and Punishment⁴⁶ ซึ่งได้วางหลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษและเหตุผลที่สำคัญว่าเพื่อป้องกันอาชญากรรมและเพื่อป้องกันมิให้การลงโทษผู้ที่

⁴⁶ U.S. Department of Justice. On Crime and Punishment. July 20, 2022. Retrieved from : <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/crimes-and-punishments>.

ฝ่าฝืนต่อกฎหมายกระทำไปโดยอารมณ์ของสังคมหรือผู้ลงโทษ ฉะนั้นการลงโทษจึงต้องกระทำโดยเปิดเผย สมควรแก่ความจำเป็นและรวดเร็ว โดยจะต้องมีเรียงความหนักเบาตามสัดส่วนแห่งความร้ายแรงของการกระทำนั้นๆ และที่สำคัญคือโทษจะต้องเป็นสิ่งที่กฎหมายได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนและตายตัว⁴⁷

เจอรามี แบนแธม (Jeremy Bentham) ซึ่งเป็นนักปราชญ์ในสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่าการกำหนดโทษจะต้องทำให้เกิดความเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดและความร้ายแรงแห่งการกระทำ ในส่วนของการลงโทษกับกฎหมายได้นำเสนอว่า วัตถุประสงค์ของการลงโทษมี 4 ประการ⁴⁸ ดังนี้

- 1) เพื่อป้องกันขัดขวางมิให้เกิดการกระทำความผิด
- 2) แต่หากกฎหมายไม่สามารถป้องกันการก่ออาชญากรรมได้ ทั้งนี้ก็เพื่อให้ผู้กระทำความผิดไม่กระทำการในลักษณะอุจฉกรรจ์หรือร้ายแรง
- 3) เพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดก่อเหตุเกินไปกว่าความจำเป็นแห่งสภาพแวดล้อม
- 4) เพื่อป้องกันความเสียหายของรัฐที่เกิดจากการกระทำความผิดที่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายหรืออาชญากรรม

สำนักคลาสสิกใหม่ (Neo Classical School) มี กิเซต์ (Guizot) และยูฟ โฟร (Jouffro) เป็นผู้นำทางความคิด ซึ่งสำนักคลาสสิกใหม่ได้มีการโต้แย้งหลักคิดของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมไว้ 2 ประการ คือ

- 1) มีแนวคิดที่ว่าคนเราตั้งแต่เกิดมามีเจตจำนงเสรีไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้นความรับผิดชอบในการกระทำของแต่ละคนจึงยากที่จะเท่าเทียมกัน เช่น คนวิกลจริต ผู้เยาว์ ย่อมมีเจตจำนงเสรีน้อยกว่าบุคคลที่บรรลุนิติภาวะหรือบุคคลที่มีสามัญสำนึกครบบริบูรณ์ เนื่องจากบุคคลที่ด้อยความสามารถต่างๆ ไม่สามารถเห็นเหตุผลและสติปัญญาได้อย่างวิญญูชนทั่วไป ดังนั้นการลงโทษจึงไม่สมควรได้รับโทษเท่ากับการกระทำความผิดของบุคคลธรรมดาทั่วไป
- 2) มีแนวคิดว่าการลงโทษเพื่อความสาสมควรกระทำไปเพื่อความยุติธรรม โดยเท่าเทียมกับความร้ายแรงของความผิด และการลงโทษเพื่อป้องกันสมควรกระทำไปเพื่อเป็นเครื่องมือสร้างความปลอดภัยให้แก่สังคม ดังนั้นสำนักคลาสสิกใหม่จึงมีแนวคิดว่าการลงโทษ

⁴⁷ นิสาชล สมาฤกษ์. มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหากฎหมายกำหนดเกณฑ์ปริมาณการครอบครองยาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522. หน้า 25-26.

⁴⁸ มนสิชา บุณนาค. การกำหนดโทษทางเลือกกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร. 2556. หน้า 11-13.

จะต้องกระทำอยู่บนสัดส่วนและจะต้องไม่รุนแรงเกินกว่าเหตุแห่งการกระทำ และย่อมมีการลดโทษได้⁴⁹

สำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม (Positive School) ผู้นำทางความคิดคือ ซีซาร์ ลอมโบโซ (Cesare Lombroso) มีความคิดว่า เจตจำนงกำหนด⁵⁰ ซึ่งได้อธิบายไว้ว่า พฤติกรรมของมนุษย์ถูกกำหนดโดยสถานการณบางอย่าง ซึ่งแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยมได้มุ่งเน้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้เหมาะสมกับบุคคลเป็นรายๆ ไป โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้กลับตนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม ซึ่งสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยมถือเป็นหลักการพื้นฐานของทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด โดยมุ่งเน้นการกำหนดโทษจะต้องให้เกิดความเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดเฉพาะราย มิใช่มุ่งเน้นไปที่ความเหมาะสมแห่งความผิดเพียงอย่างเดียว

2.2 ความหมายของโทษอาญา

แนวคิดทางกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางอาญาโดยส่วนมากมีวัตถุประสงค์ในการมุ่งหมายที่จะลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิด ดังนั้นโทษทางอาญาจึงมีความแตกต่างออกไปในแต่ละยุคสมัย ดังนี้

โทษ ตามความหมายในพจนานุกรมของราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2564 ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความไม่มี ความชั่ว เช่น โทษแห่งความเกียจคร้าน ความผิด เช่น กล่าวโทษ ผลแห่งความผิดที่ต้องรับ เช่น ถูกลงโทษ ผลร้าย⁵¹

อีกทั้งในแต่ละยุคสมัยได้มีนักปราชญ์ให้คำจำกัดความของคำว่า “โทษ” ไว้อย่างหลากหลายและเป็นที่น่าสนใจ ดังนี้

Sue Titus Reid ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่าหมายถึง โทษที่ลงโดยผู้มีอำนาจคือ รัฐ ตามบทบัญญัติของกฎหมายภายหลังที่ศาลพบว่าจำเลยกระทำความผิด⁵²

Johannes Andenaes ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า หมายถึง โทษจะต้องประกอบลักษณะดังนี้⁵³

⁴⁹ นิสาชล สมาฤกษ์. มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาคriminalกำหนดเกณฑ์ปริมาณการ-
ครอบครองยาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522. หน้า 27.

⁵⁰ “เรื่องเดียวกัน”.

⁵¹ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. ความหมายของโทษ. 23 กรกฎาคม 2565. สืบค้นจาก <https://dictionary.orst.go.th>.

⁵² อรรถชัย วงศ์อุดมมงคล. การใช้มาตรการอื่นแทนโทษทางอาญา: ศึกษาเฉพาะกรณีความผิดบาง-
ประเภท. (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 2548. หน้า 17.

1) การลงโทษต้องเป็นผลร้ายที่ภาครัฐนำมาใช้กับผู้กระทำความผิด ดังนั้น หากเป็นผลร้ายที่เอกชนเป็นผู้ลงโทษจะไม่มีอยู่ในคำจำกัดความนี้

2) การลงโทษสามารถกระทำได้อีกเมื่อเกิดการกระทำความผิดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย

3) การลงโทษต้องเป็นการตอบแทน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้กระทำความผิดรับรู้ถึงโทษซึ่งเป็นผลร้ายที่ตนเพราะเหตุแห่งการกระทำของตนเพราะได้กระทำความผิด

Herbert L. Packer ได้ให้ความหมายของคำว่า “โทษ” ไว้ว่าหมายถึงการใช้กฎหมายส่งผลทำให้ผู้ต้องได้รับโทษต้องประสบกับเดือดร้อนหรือต้องประสบกับสถานะต่างๆ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ผู้ต้องโทษไม่พึงปรารถนา ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นไปตามผลแห่งการกระทำของผู้ต้องโทษ ซึ่งได้ถูกบัญญัติไว้ให้เป็นความผิดตามกฎหมาย⁵⁴

ศาสตราจารย์พิเศษจิตติ ดิงสภักดิ์ ได้ให้ความหมายของคำว่า “โทษ” ไว้ว่าหมายถึงเป็นวิธีแห่งการบังคับ (Sanction) ที่รัฐใช้อำนาจในทางปกติต่อผู้กระทำความผิดอาญา ซึ่งมีลักษณะสำคัญคือโทษต้องเป็นไปตามผลแห่งกฎหมาย โทษจะต้องมีความเสมอภาคเท่าเทียมและโทษจะต้องมีลักษณะเป็นการเฉพาะตัวของบุคคล⁵⁵

จากการศึกษาจึงสรุปความหมายของโทษทางอาญาได้ว่าหมายถึงเป็นการที่ผู้หนึ่งผู้ใดได้กระทำความผิดตามที่บทบัญญัติของกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้ว่าการกระทำนั้นๆ เป็นความผิดและต้องได้รับโทษ ซึ่งการลงโทษจะต้องลงโทษเฉพาะบุคคลตัวบุคคลที่ได้กระทำความผิดเท่านั้น แต่ถ้าหากการกระทำใดที่แม้ว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่สังคมโดยรวมแล้วไซ้ แต่หากไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายกำหนดไว้ว่าเป็นความผิด ผู้นั้นก็ไม่ต้องรับโทษ

⁵³ นิสาชล สมาฤกษ์. มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาการกำหนดเกณฑ์ปริมาณการครอบครองยาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522. หน้า 17.

⁵⁴ นิสาชล สมาฤกษ์. มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาการกำหนดเกณฑ์ปริมาณการครอบครองยาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522. หน้า 18.

⁵⁵ จิตติ ดิงสภักดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1 (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. 2536. หน้า 840.

3. ทฤษฎีในการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด

กฎหมายถือเป็นกรอบที่คอยกำหนดรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งรัฐไว้ให้คงอยู่โดยการลงโทษถือเป็นเครื่องมือที่สนับสนุนความสัมฤทธิ์ผลของกฎหมาย ดังนั้นเป้าประสงค์ที่แฝงอยู่ในการลงโทษที่แท้จริงคือความมุ่งหมายให้พลเมืองแห่งรัฐอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุขและมีความปลอดภัยในการใช้ชีวิตประจำวัน⁵⁶ ซึ่งบทบัญญัติของกฎหมายได้กำหนดให้การลงโทษเป็นผลตอบแทนของการกระทำความผิดทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องปรามผู้ที่ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อให้ประชาชนหม่มากในสังคมไม่กระทำเป็นเยี่ยงอย่างและเจตนาที่แอบแฝงในการลงโทษนั้นยังพบว่ามีความต้องการเพื่อแก้ไขผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมหรือนำผู้ที่กระทำความผิดขั้นรุนแรงออกจากสังคม ทั้งนี้เพื่อดำรงไว้ซึ่งความปลอดภัยของคนหม่มากในสังคม

แนวความคิดในการฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำความผิดมีมาตั้งแต่สมัยของต้นศตวรรษที่ 20 ซึ่งมีแนวคิดที่เชื่อว่าการบำบัดรักษาผู้กระทำความผิดจะต้องคำนึงถึงบุคลิกภาพหรือลักษณะเฉพาะบุคคล และยังมีมุมมองที่ว่าหากสังคมยังมีการลงโทษจำคุกอยู่เป็นจำนวนมากจะก่อให้เกิดการลดลงของอาชญากรรมได้ยาก ดังนั้นหากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้กระทำความผิดยอมรับในเงื่อนไขแห่งการบำบัดฟื้นฟูแก้ไข ผลลัพธ์แห่งการลงโทษที่ออกมาจะมีประสิทธิภาพมากกว่าการมุ่งเน้นไปที่การลงโทษเพียงสถานเดียว โดยแนวความคิดนี้รุ่งเรืองในช่วงศตวรรษที่ 1950 ซึ่งผ่านรูปแบบที่เรียกว่า “Medical Model”⁵⁷ จนกระทั่งช่วงศตวรรษที่ 1980 จึงเริ่มที่จะเข้าสู่ยุคเสื่อมของแนวคิดนี้เนื่องมาจากมีการเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้พิพากษาสามารถใช้ดุลพินิจอย่างกว้างขวางซึ่งแตกต่างจากแนวความคิดที่เรียกว่า “Crime Control”⁵⁸ ซึ่งได้รับความนิยมในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 เพราะเป็นแนวความคิดที่มีการสนับสนุนสิทธิของพลเมือง

แต่ถึงอย่างไรก็ตามนักอาชญาวิทยาที่ให้มุมมองว่าการนำแนวทางมาปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดแต่ละคนโดยใช้แนวความคิดเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูอาจทำให้เกิดความไม่เสมอภาคทางกฎหมาย ทำให้เกิดความไม่อำนวยต่อความยุติธรรม อีกทั้งกลุ่มแนวความคิดอนุรักษ์นิยมมีความเชื่อว่าการลงโทษโดยใช้แนวทางแห่งการคุมประพฤติย่อมเป็นการผ่อนปรนเกินไป จึงได้มีการ

⁵⁶ วีระชาติ โสพันธ์, ปัญหาการเพิ่มโทษในการกระทำความผิดซ้ำของผู้เสพติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522. (สารนิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพฯ. 2560. หน้า 30.

⁵⁷ Oxford University. Medical Model. July 23, 2022. Retrieved from : <https://oxfordmedicine.com/view/10.1093/med/9780198807254.001.0001/med-9780198807254>.

⁵⁸ United Nations. Crime Control. July 23, 2022. Retrieved from : <https://www.unodc.org/e4j/zh/crime-prevention-criminal-justice/module-2/key-issues/1--definition-of-crime-prevention.html>.

เสนอความคิดว่าการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดจำต้องใช้แนวความคิดที่เรียกว่า “Justice Model”⁵⁹ ซึ่งเป็นความคิดที่ส่งเสริมความเท่าเทียมในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดตามสภาพแวดล้อมและความรุนแรงของการกระทำความผิด⁶⁰

แนวความคิดแก้ไขฟื้นฟูได้มีวิวัฒนาการจากหลากหลายแนวคิด ซึ่ง มาร์ แอนเซล (Mark Ancel) ได้รายงานสรุปไว้ว่าแนวความคิดประการหนึ่งที่เป็นที่มาคือหลักการคุ้มครองสังคมจากอาชญากร ซึ่งจำเป็นต้องมีการกระทำที่อยู่นอกเหนือไปจากการที่ทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สำนึกในการกระทำ และยังมีแนวคิดที่เสนอว่าการลดพฤติกรรมของผู้ฝ่าฝืนกฎหมายเป็นที่สิ่งที่สังคมพึงปรารถนา และแนวคิดทางด้านมนุษยธรรมก่อให้เกิดแนวความคิดในการปฏิบัติ

แท้จริงแล้วสำนักอาชญาวิทยา (Positive School of Criminology)⁶¹ ถือเป็นต้นกำเนิดแนวคิดการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ซึ่งเน้นการศึกษาพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดโดยหลักทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งสำนักอาชญวิทยานี้มีความเชื่อว่าวิทยาศาสตร์เท่านั้นที่จะสามารถพบสาเหตุของการก่ออาชญากรรมได้ การนำผู้กระทำความผิดรายบุคคลมาวิเคราะห์และประเมินพฤติกรรมจึงมีส่วนสำคัญในการช่วยให้ค้นพบสาเหตุหรือแรงบันดาลใจในการกระทำความผิด ซึ่งการค้นพบดังกล่าวจะสามารถนำไปสู่สาเหตุที่สามารถแก้ไขพฤติกรรมนั้นๆ ของผู้กระทำความผิดได้

แนวคิดการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดมีหลักทางวิทยาศาสตร์เป็นแนวทางสำคัญซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีเหตุจำเป็นมาซึ่งผล (The Theory of Determinism)⁶² ซึ่งมีแนวคิดพื้นฐานที่ว่ามนุษย์กระทำความผิดมีสาเหตุเกิดจากแรงผลักดันต่างๆ อันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การที่มนุษย์ละเมิดต่อบทบัญญัติข้อกฎหมายเพราะแรงผลักดันทางปัจจัยทางชีวภาพ ทางจิตภาพหรือแรงผลักดันทางสังคม และยังมีแนวคิดว่ามนุษย์มิได้มีเจตจำนงอิสระแห่งความคิด แท้จริงแล้วมนุษย์ปราศจาก

⁵⁹ U.S. Department of Justice. Justice Model. July 23, 2022. Retrieved from : <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/justice-through-punishment-critique-justice-model-corrections>

⁶⁰ ณัฐนัย สุภัทรกุล. มาตรการทางกฎหมายในการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด: ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายว่าด้วยการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดกับรูปแบบบูรณาการของศาลยาเสพติดในต่างประเทศ. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ. 2548. หน้า 35.

⁶¹ Thechicagoschool. Positive School of Criminology. July 24, 2022. Retrieved from : <https://www.thechicagoschool.edu/insight/psychology/what-is-positivism-in-criminology>.

⁶² Britannica. The Theory of Determinism. July 24, 2022. Retrieved from : <https://www.britannica.com/topic/determinism>.

เสรีภาพและอิสระในการเลือกทางเดินของตนเอง ดังนั้นมนุษย์จึงไม่ต้องรับผิดชอบการกระทำของตนเองที่ได้กระทำความผิด⁶³

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูให้ผู้กระทำความผิดกลับตนเป็นคนดีของสังคม ถือตามหลักมนุษยธรรมที่มีหลักคิดที่ว่ามนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะประพฤติดนุกหรือผิดบทร้ายของกฎหมาย ถือเป็นสมาชิกของสังคมที่กำลังมีปัญหาในการดำเนินชีวิต การลงโทษจึงมุ่งเน้นวัตถุประสงค์ที่เป็นการช่วยเหลือฟื้นฟูสภาพจิตใจและร่างกายให้กลับสู่สภาพปกติเพื่อให้สามารถกลับตนเข้าสู่สังคมร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในสังคมได้ตามเดิม ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูมีหลักคิดว่าผู้ก่ออาชญากรรมมิได้สมัครใจในการกระทำความผิด

ฉะนั้น ปัญหาอาชญากรรมจึงถือเป็นปัญหาที่สมาชิกในสังคมต้องร่วมมือกันมิให้เกิดขึ้น ซึ่งแนวคิดดังกล่าวจึงก่อให้เกิดทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิดขึ้นมา ถือเป็นทฤษฎีใหม่ในยุคปลายศตวรรษที่ 19 ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มุ่งเน้นวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขผู้ก่ออาชญากรรมมิให้กระทำความผิดซ้ำอีก การลงโทษไม่มุ่งเน้นที่จะก่อผลร้ายให้แก่ผู้กระทำความผิดซึ่งในทางกลับกันทฤษฎีนี้จึงมีความมุ่งเน้นเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ก่ออาชญากรรมให้กลับตนเป็นคนดีเพื่อกลับเข้าสู่สังคม⁶⁴

ดังนั้น ตามหลักคิดของทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิดจึงไม่เน้นการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดหรือจะควบคุมตัวไว้เท่าที่จำเป็นเพื่อการแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นสาเหตุของการก่ออาชญากรรมเท่านั้น ด้วยสาเหตุที่มุ่งเน้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดทฤษฎีนี้จึงมีแนวทางเพื่อกำหนดกรอบดุลพินิจให้เจ้าพนักงานที่มีหน้าที่ควบคุมตัวผู้ก่ออาชญากรรมมีอำนาจในการปล่อยตัวได้ แต่ทั้งนี้ผู้ก่ออาชญากรรมต้องได้รับการยืนยันจากผู้ตรวจสอบว่าสามารถแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นภัยต่อสังคมได้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว⁶⁵

มีการถกเถียงกันอย่างมากในเรื่องความมุ่งหมายเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่เป็นการไม่คำนึงจุดมุ่งหมายในการลงโทษอื่นเลย อีกทั้งยังมีข้อโต้แย้งจากนักวิชาการร่วมสมัยอีกหลายท่าน เช่น ทฤษฎีการแก้ไขฟื้นฟูจะมีผลเป็นที่ประจักษ์กับผู้ที่ได้กระทำความผิดมาแล้ว แต่ไม่ได้เป็นแนวทางในการคำนึงถึงสมาชิกในสังคมทั่วไปที่อาจหลงผิดกระทำความผิดขึ้นมาในอนาคต อีกทั้งยังไม่เป็นการคำนึงถึงความรู้สึกของผู้เสียหาย ญาติผู้เสียหาย ความรู้สึกของสังคมที่รับรู้ถึง

⁶³ ประเสริฐ เมฆมณี. หลักทฤษฎีอาญา. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์. 2523. หน้า 88.

⁶⁴ นวลจันทร์ ทศนชัยกุล. การคุมประพฤติและพักการลงโทษ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย-เกษตรศาสตร์. 2531. หน้า 14.

⁶⁵ วีระชาติ โสพันธ์. ปัญหาการเพิ่มโทษในการกระทำความผิดซ้ำของผู้เสพ/ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522. หน้า 31-33.

การกระทำความผิดนั้นและต้องการที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดนั้น ซึ่งสมาชิกในสังคมโดยทั่วไปย่อมมีความรู้สึกที่อยากให้ผู้กระทำความผิดได้รับการลงโทษอย่างรุนแรงให้สาสมกับการกระทำของตนที่ได้กระทำลงต่อสังคม อีกทั้งเป็นการยากที่สมาชิกในสังคมส่วนใหญ่จะมีความต้องการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดมากกว่าการลงโทษอย่างรุนแรง ซึ่งกฎหมายนอกจากจะรักษาความสงบของสังคมแล้วย่อมจะต้องคำนึงถึงความรู้สึกของสมาชิกในสังคมเป็นสำคัญด้วย⁶⁶ แม้ทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟูจะได้รับการยอมรับ แต่จากจุดด้อยของทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟูทำให้มีการปรับปรุงแก้ไขเรื่อยมาอย่างรวดเร็วและยังถือเป็นแนวคิดหลักในการกำหนดรูปแบบแห่งแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในลักษณะคดีต่างๆ

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเป็นหลักแห่งเป้าประสงค์ของรูปแบบการลงโทษในสมัยปัจจุบัน โดยนักวิชาการสมัยใหม่ส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าไม่ควรใช้การลงโทษเพียงสถานเดียว แต่ควรมีการบำบัดควบคู่ไปกับการลงโทษเสมอ โดยมีวิธีการปรับปรุงแก้ไขที่สำคัญ คือ

1) ต้องเป็นการควบคุมผู้กระทำความผิดให้ไม่ต้องประสบกับสภาวะที่ส่งผลในการทำลายลักษณะประจำตัวของผู้กระทำความผิด ทั้งนี้เพราะผู้กระทำได้ถูกคุมขังในเรือนจำแล้วจะทำให้ฐานะและสถานะภาพของเขาเสื่อมลงไป ทำให้โอกาสในการกลับคืนสู่สังคมย่อมลดน้อยลงไปด้วย และสิ่งสำคัญคือผู้กระทำความผิดเพียงเล็กน้อยที่มีโอกาสแก้ไขฟื้นฟูตนเองได้แต่กลับต้องมาใช้ชีวิตร่วมกับอาชญากรอาชีพ จึงเป็นการง่ายที่จะถูกความคิดและอิทธิพลในการดำเนินชีวิตของอาชญากรอาชีพครอบงำจนทำให้ถลำตัวไปมากกว่าที่ควรจะเป็น

จึงเป็นแนวความคิดว่าการปล่อยตัวผู้กระทำความผิดที่ไม่มีความรุนแรงหรือพิจารณาแล้วผู้กระทำความผิดดังกล่าวมีโอกาสดังกล่าวจะมีโอกาสที่จะกลับตนแก้ไขฟื้นฟูตนเองได้⁶⁷ กล่าวคือ ถือเป็นหลักคิดที่จะกำหนดให้ผู้พิพากษามีอำนาจในการใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิดที่มีโอกาสแก้ไขฟื้นฟูตนเอง ถ้าจำเลยมิได้มีการกระทำความผิดขึ้นมาอีกในช่วงระยะเวลาที่ศาลได้กำหนดไว้โทษที่จำเลยจะได้รับก็ถือว่าเป็นอันตกไป ซึ่งในระหว่างรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิด แนวคิดนี้ยังมีความมุ่งหมายให้ผู้พิพากษาสสามารถกำหนดให้ผู้กระทำความผิดอยู่ภายใต้เงื่อนไขเพื่อควบคุมพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดได้นอกจากนั้นยังมีแนวคิดที่ว่าให้มีอำนาจในการปล่อยตัวผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษจำคุกมาแล้ว

⁶⁶ นวลจันทร์ ทศนชัยกุล, การคุมประพฤติและพักการลงโทษ, หน้า 51-55.

⁶⁷ วีระชาติ โสพันธ์, ปัญหาการเพิ่มโทษในการกระทำความผิดซ้ำของผู้เสพ/ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522, หน้า 33-34.

ลักษณะหนึ่ง โดยนำพฤติกรรมและความประพฤติดของผู้ที่กระทำความผิดมาเป็นหลักในการพิจารณา หากข้อเท็จจริงเป็นที่ประจักษ์ว่าผู้กระทำความผิดได้แก้ไขตนเองกลับตนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมได้ หรือข้อเท็จจริงปรากฏว่าการคุมขังมีความเป็นไปได้ที่จะทำให้พฤติกรรมของผู้กระทำความผิดเสื่อมหรือแย่ลง ก็ให้ปล่อยตัวจากการคุมขังได้ แต่ถึงอย่างไรแนวความคิดนี้จะไม่นำไปใช้กับผู้กระทำความผิดที่มีความรุนแรงหรือเป็นเหตุอุกฉกรรจ์

2) มีการเพิ่มวิธีการปรับปรุงพฤติกรรมผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษในระหว่างคุมขัง เช่น การนำผู้ต้องโทษฝึกอาชีพ เพื่อที่หลังจากออกจากการคุมขังแล้วจะมีวิชาชีพติดตัวไปเพื่อประกอบอาชีพในทางที่สุจริตได้ และการฝึกอาชีพยังสามารถช่วยให้ผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษมีรายได้จากการทำงานและเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ซึ่งวิธีการนี้สามารถให้การศึกษาทางศาสนาและศีลธรรมควบคู่ไปด้วยได้ ซึ่งถือเป็นแนวทางในการช่วยกล่อมเกลাজิตใจให้ผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษได้กลับตนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม⁶⁸

3) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดยังมีแนวความคิดที่เป็นการสนับสนุนให้ความช่วยเหลือผู้กระทำความผิดหลังจากพ้นโทษ เพราะมีแนวความคิดว่าหากผู้กระทำความผิดต้องการกลับตนเป็นพลเมืองที่ดี แต่หลังจากพ้นโทษหากไม่สามารถหางานหรือประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ ก็จะมีแนวโน้มสูงที่อาจกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก ดังนั้นแนวความคิดนี้จึงมีมุมมองว่ามีความจำเป็นในการต้องให้ความช่วยเหลือเพื่อให้ผู้พ้นโทษสามารถประกอบอาชีพในทางที่สุจริตได้

แนวทางการลงโทษผู้กระทำความผิดในปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่การปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดให้สามารถกลับตนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม มากกว่าแนวคิดที่จะลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนเช่นในอดีต แต่การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนยังมีความคาดหวังและความรู้สึกของสังคมส่วนใหญ่ อันจะทราบได้จากการที่รัฐยังคงดำเนินการลงโทษด้วยอัตราโทษที่รุนแรงต่ออาชญากรรมที่ร้ายแรง แม้ว่าแนวความคิดสมัยใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษต่อผู้ก่ออาชญากรรมจะมีวัตถุประสงค์จะเน้นความถึงความจำเป็นและการได้สัดส่วนของการลงโทษต่อการกระทำความผิดเท่านั้น ดังนั้นการไม่มุ่งเน้นการลงโทษแก้แค้นทดแทนจนสาสมแก่ความรู้สึกของผู้เสียหายจนเกินสัดส่วนของการลงโทษหรือเกินไปกว่าความจำเป็นด้วยวิธีอันรุนแรงโหดร้าย จึงไม่ใช่แนวทางออกของการลงโทษตามแนวคิดสมัยใหม่ ถึงอย่างไรการลงโทษยังสามารถทำให้ผู้คนในสังคมหวาดกลัวต่อการลงโทษได้ ดังนั้นจึงถือเป็นการการทำให้ผู้คนในสังคมเกิดความ

⁶⁸ นัทธี จิตสว่าง, หลักทฤษฎีอาชญาวิทยา หลักการวิเคราะห์ระบบงานราชทัณฑ์, กรุงเทพมหานคร: กรมราชทัณฑ์, 2540, หน้า 30-31.

หวาดกลัวไปในตัวได้เช่นกัน⁶⁹ แต่ถึงอย่างไรการลงโทษโดยการนำผู้กระทำความผิดไปกักขังหรือจำคุกยังถือเป็นแนวทางในการแยกผู้กระทำความผิดออกจากสังคมเช่นกัน ทั้งนี้เป้าประสงค์ในการลงโทษจึงยังมีวัตถุประสงค์ที่ผสมผสานในการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนอยู่ด้วยเช่นกัน ดังนั้นการลงโทษจึงต้องพิจารณาและคำนึงถึงวัตถุประสงค์การลงโทษในหลายองค์ประกอบเพื่อนำมาประกอบให้ความได้สัดส่วนและมีประโยชน์ต่อสังคมมากที่สุด กล่าวคือรัฐไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อมุ่งหวังเพียงให้ดำเนินตามแนวคิดและวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่งได้เพียงอย่างเดียวเท่านั้น รัฐจะต้องถือว่าแนวความคิดการลงโทษจะต้องมีความมุ่งหมายในหลายทางและหลายองค์ประกอบ ทั้งนี้เพื่อให้การลงโทษสามารถตอบโจทก์ได้ทั้งความรู้สึกละแฉงของผู้เสียหายและเกิดประโยชน์ต่อภาครัฐมากที่สุด ดังนั้นการพิจารณาพิพากษาคดีจึงเป็นหลักคิดที่ผู้พิพากษาจะต้องคำนึงถึงเพื่อให้การลงโทษผู้กระทำความผิดมีผลสัมฤทธิ์ตามทฤษฎีการลงโทษต่างๆ แล้วยังสามารถส่งเสริมให้ผู้พิพากษาใช้ดุลพินิจในการกำหนดอัตราโทษแก่ผู้กระทำความผิดได้อย่างเหมาะสมในการกระทำความผิดแต่ละรายได้อย่างสมดุลและยังสามารถส่งเสริมให้รัฐป้องกันและกำจัดอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น⁷⁰ และยังสามารถกำหนดอัตราโทษให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอันเป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้ลดน้อยลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันได้มีแนวความคิดที่เป็นสากลที่ว่าผู้ติดยาเสพติดไม่ถือเป็นผู้กระทำความผิด แต่ถือเป็นบุคคลที่มีอาการป่วยทั้งร่างกายและจิตใจ เพราะการกระทำของผู้ติดยาเสพติดถือเป็นการกระทำที่ตนเองได้รับความเดือดร้อนเสียหายทั้งทางร่างกายและจิตใจ ดังนั้นผู้ติดยาเสพติดจึงสมควรได้รับการช่วยเหลือจากสังคมมากกว่าการนำตัวไปลงโทษ ซึ่งอาจจะทำให้จิตใจของผู้ติดยาเสพติดมีอาการที่เลวร้ายลง⁷¹

แนวความคิดที่ว่าผู้ติดยาเสพติดถือเป็นผู้ป่วย ได้มี อัลเฟรด เอ็ดเลอร์ จิตแพทย์ เครือรัฐออสเตรเลีย แสดงความเห็นในทางวิชาการไว้ดังนี้ การติดยาเสพติดจะมีอาการคล้ายคลึงกับการเสพติดสุรา บุคคลผู้ติดยาเสพติดจะไม่สามารถควบคุมบังคับตนเองได้ ไม่มีความสามารถในการเผชิญต่อปัญหาของชีวิต ขาดสิ่งจูงใจในการสนใจต่อสังคม มีความนึกคิดที่บกพร่อง รัฐจึงมีหน้าที่จะต้องช่วยเหลือให้ผู้ติดยาเสพติดเหล่านี้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมโดยรวมและสามารถใช้ชีวิตให้

⁶⁹ วีระชาติ โสพนธ์ . ปัญหาการเพิ่มโทษในการกระทำความผิดซ้ำของผู้เสพ/ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522. หน้า 34.

⁷⁰ วีระชาติ โสพนธ์ . ปัญหาการเพิ่มโทษในการกระทำความผิดซ้ำของผู้เสพ/ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522. หน้า 35.

⁷¹ นัทธี จิตสว่าง. หลักทฤษฎีอาญา หลักการวิเคราะห์ระบบงานราชทัณฑ์. หน้า 31-32

เข้ากับสังคมสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้โดยสมบูรณ์ ดังนั้นการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดฐานคดีอาชญากรรมจึงควรเป็นไปในทางลักษณะที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้ผิดอาชญากรรมเป็นหลัก โดยทั่วไปการแก้ไขผู้กระทำความผิดจะมุ่งเน้นไปที่การบำบัดและฟื้นฟูผู้กระทำความผิดทั้งทางจิตใจและร่างกาย และเป็นไปเพื่อการปรับปรุงบุคลิกภาพเพื่อผู้กระทำความผิดมีความสำนึกในสิ่งที่ตนกระทำและส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดเป็นพลเมืองที่เคารพบทบัญญัติของกฎหมายเมื่อพ้นโทษ จึงจะถือว่าเป็นผลสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงผู้กระทำความผิดได้ ซึ่งผลการเปลี่ยนแปลงนี้จะต้องส่งผลให้ผู้กระทำความผิดกระทำผิดน้อยลงหรือไม่กระทำความผิดเลย มิใช่เปลี่ยนแปลงในขอบเขตอันสั้นที่อยู่ในสถานกักขังเท่านั้น⁷²

ทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้ผิดอาชญากรรมในประเทศต่างๆ มีความแตกต่างหลากหลายกันออกไปตามแต่ละกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและความจำเป็นของแต่ละประเทศ ซึ่งแนวคิดและทฤษฎีที่มีความสำคัญต่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้ผิดอาชญากรรมมี 2 ทฤษฎีด้วยกัน กล่าวคือ

3.1 ทฤษฎีตามหลักอาชญาวิทยา

แนวความคิดและทฤษฎีอาชญาวิทยาเป็นหลักคิดสากลที่มีแนวความคิดเป็นที่ยอมรับว่าผู้ผิดอาชญากรรมมิใช่อาชญากร แต่ถือเป็น “ผู้ป่วย” ที่ได้รับความเสียหายทั้งทางร่างกายและจิตใจจากการกระทำของตนเอง จึงจำเป็นต้องเร่งด่วนที่รัฐจะต้องให้การช่วยเหลือโดยเร่งด่วน หลักคิดของทฤษฎีอาชญาวิทยาที่เห็นว่าผู้ผิดอาชญากรรมหรือผู้เสียหายอาชญากรรมมิใช่อาชญากร เพราะการกระทำของผู้ที่กระทำความผิดถือเป็นความผิดประเภทที่เกิดจากข้อห้ามที่สังคมกำหนดให้เป็นความผิด ซึ่งตามหลักอาชญาวิทยาจะไม่รวมการกระทำประเภทนี้ว่าเป็นความผิดตามความหมายของหลักอาชญากรรม⁷³

ดังนั้นตามความหมายของหลักอาชญาวิทยาจะไม่ถือว่าผู้ที่เสียหายอาชญากรรมไม่เป็นอาชญากรรม อีกทั้งในมุมมองของผู้เสียหายก็ยังปรากฏชัดเจนว่าผู้เสียหายอาชญากรรมเองที่ต้องตกเป็นเหยื่อ (Victim) ของการกระทำนั้นอีกด้วย เนื่องจากการเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการประกอบอาชญากรรมซึ่งไม่คำนึงถึงว่าจะเป็นผู้ก่อความผิดนั้นขึ้นมาเองหรือไม่ ซึ่งจากแนวคิดดังกล่าวจึงมักมีการเรียกอาชญากรรมประเภทเสียหายอาชญากรรมว่า “อาชญากรรมไร้ผู้เสียหาย”⁷⁴

⁷² ประสพ รัตนกร, การป้องกันแก้ไขอาชญากรรม, กรุงเทพมหานคร: กรมราชทัณฑ์, 2502, หน้า 7-9.

⁷³ นัทธี จิตสว่าง, หลักทฤษฎีอาชญาวิทยา หลักการวิเคราะห์ระบบงานราชทัณฑ์, หน้า 35.

⁷⁴ อาชญากรรมไร้ผู้เสียหาย, 30 กรกฎาคม 2565, สืบค้นจาก <https://sites.google.com/a/longwittaya.ac.th/khaw-xachya-krm/khxmthawpi/prapheth-khxng-xachyakrm/xachyakrm-thi-prascak-phu-seiy-hay>.

3.2 ทฤษฎีเหตุนำมาซึ่งผล

ทฤษฎีเหตุนำมาซึ่งผลได้วางอยู่บนหลักคิดที่ว่า การกระทำของมนุษย์ล้วนมีอิทธิพลต่างๆ ที่คอยมาผลักดันที่มนุษย์นั้นไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ มนุษย์ได้ละเมิดกฎหมายเพราะมนุษย์ได้รับแรงผลักดันที่มีอิทธิพลมาจากทางชีวภาพ จิตภาพหรือแรงผลักดันจากทางสังคม แท้จริงแล้วมนุษย์ขาดเจตจำนงอิสระในทางความคิด ขาดอิสระในการกำหนดทางเลือกให้แก่ตนเอง ดังนั้นการกระทำต่างๆ จึงเป็นผลลัพธ์ที่มนุษย์ได้รับจากการกระทำของสังคม มนุษย์จึงมิใช่ผู้ที่เลือกแนวทางแห่งการกระทำดังกล่าวและมนุษย์ที่กระทำความผิดไม่ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตน⁷⁵

4. แนวคิดแทนการดำเนินคดีอาญา

แนวคิดแทนการดำเนินคดีอาญาถือเป็นแนวคิดที่มีรูปแบบการจัดการเชิงคดีก่อนที่จะมีการนำคดีขึ้นสู่ศาล โดยแนวคิดนี้ได้มีการพยายามหลีกเลี่ยงกระบวนการยุติธรรมตามแบบพิธีปกติ (Tradition or Typical Justice System)⁷⁶ เพื่อมาใช้ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดทุกขั้นตอน ซึ่งแนวคิดแห่งการหลีกเลี่ยงนี้ได้พยายามวางแนวคิดไว้ทั้งที่มีกฎหมายอนุญาตให้กระทำหรือไม่มีกฎหมายอนุญาตให้กระทำ ดังนั้นแนวความคิดดังกล่าวจึงถือเป็นการพยายามนำตัวผู้กระทำความผิดในคดีอาญาเสกติดบางประเภทมาเพื่อบำบัดฟื้นฟู ซึ่งการบำบัดดังกล่าวมิใช่มาตรการในการลงโทษทางอาญาแต่อย่างใด เพราะแนวคิดนี้ถือว่าผู้เสกติดถือเป็นผู้ป่วยที่ต้องได้รับการรักษาฟื้นฟู ซึ่งแนวความคิดแทนการดำเนินคดีอาญาได้มีการแบ่งหลักคิดออกเป็น 2 กรณี ดังนี้

กรณีที่หนึ่ง ผู้ที่เข้ารับการบำบัดถ้ายังมิได้ตกอยู่ในฐานะจำเลยหรือนักโทษ แต่อาจถูกคุมขังอยู่ในขั้นตอนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนเท่านั้น

กรณีที่สอง ผู้ที่เข้ารับการบำบัดถ้ายังมิได้ตกอยู่ในฐานะจำเลยหรือนักโทษหรือความได้รับการปล่อยตัวจากการเป็นนักโทษและการลงโทษได้สิ้นสุดลงแล้ว แต่ยังสมควรได้รับการบำบัดฟื้นฟู

⁷⁵ ศรีชาติ ลิ้มปัญญิย์. การศึกษาทัศนคติและแนวทางของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบำบัดรักษาที่มีต่อการใช้มาตรการทางกฎหมายในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด. (วิทยานิพนธ์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ. 2529. หน้า 65.

⁷⁶ Un-ilibrary. Tradition or Typical Justice System. August 6, 2022. Retrieved from : <https://www.un-ilibrary.org/content/books/9789210579377c003>.

เหตุผลหลักของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบแห่งการดำเนินคดี ซึ่งถือเป็นแนวทางการเปลี่ยนแปลงวิธีดำเนินการอันได้มีการบัญญัติไว้ตามกระบวนการวิธีพิจารณาหรือการปฏิบัติที่ไม่ได้เป็นไปตามแนวทางแห่งการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา โดยมีเหตุผลดังนี้

1) วัตถุประสงค์ในปัจจุบันของการลงโทษมีความมุ่งเน้นไปที่ความสำคัญของผลลัพธ์ของการลงโทษ กล่าวคือ มีความมุ่งเน้นให้ผู้กระทำความผิดกลับตนเป็นพลเมืองดีของสังคม เพื่อที่จะปรับปรุงแก้ไขตนเอง มิใช่แต่เพียงการมุ่งหวังในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดให้สาสมกับความผิดที่ได้กระทำลงไปนั้นๆ

2) ผู้กระทำความผิดบางคนมิใช่บุคคลที่มีจิตใจชั่วร้ายหรือมีเจตนาร้ายอยู่ในการกระทำความผิด แต่การกระทำความผิดอาจเกิดจากเหตุบางประการที่กดดันให้กระทำ ดังนั้น ผู้กระทำความผิดบางคนจึงไม่ควรได้รับโทษ เช่น กระทำความผิดเพราะบันดาลโทสะหรือเพื่อป้องกันตนเอง

3) หลักการดำเนินการ โดยใช้วิธีแทนการดำเนินคดีอาญาสามารถช่วยเหลือและปรับปรุงแก้ไขผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับผลแห่งคดีได้มากที่สุด เพราะหลักการดังกล่าวนี้ได้มุ่งเน้นไปที่ผลลัพธ์ของการปฏิบัติเช่นเพื่อการประหยัดค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดี เพื่อปรับปรุงให้ผู้กระทำความผิดแก้ไขตนเอง เพื่อให้ข้อพิพาทสามารถยุติลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นไปที่การดำเนินการต่อผู้กระทำความผิดอย่างมีมนุษยธรรม

แนวความคิดตามหลักแทนการดำเนินคดีอาญาถือเป็นแกนหลักและมีความสำคัญสำหรับการให้โอกาสผู้กระทำความผิดในคดีเสพยาเสพติดได้มีโอกาสปรับปรุงแก้ไขตนเอง ซึ่งเมื่อนำหลักการดังกล่าวมาสามารถเห็นผลลัพธ์ได้อย่างชัดเจน⁷⁷ ดังนี้

1) ทำให้ผู้กระทำความผิดในคดีเสพยาเสพติดไม่มีโอกาสเข้าไปเรียนรู้อุปนิสัยของอาชญากรอาชีพ

2) ทำให้ประวัติและอนาคตของผู้กระทำความผิดในคดีเสพยาเสพติดไม่ต่างพร้อย คือ ไม่มีปมด้อยที่ต้องติดคุก ไม่เสียอนาคต ไม่เสียชื่อเสียง ไม่ถูกตราหน้าว่าเป็นคนจู้จุก และไม่เสียประวัติในการนำไปสมัครงาน

3) ทำให้ผู้กระทำความผิดในคดีเสพยาเสพติดมีโอกาสกลับตนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมได้

⁷⁷ วีระชาติ โสพันธ์ . ปัญหาการเพิ่มโทษในการกระทำความผิดซ้ำของผู้เสพ/ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522. หน้า 37-38.

4) ทำให้ผู้กระทำความผิดคดีติดยาเสพติดไม่เสียเวลาในชีวิตและไม่ต้องออกจากงานที่ทำอยู่

5) ช่วยลดงบประมาณในการบริหารจัดการลงโทษของรัฐ เช่น ค่าอาหาร ค่าน้ำค่าไฟ ซึ่งรัฐจะต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในส่วนนี้

6) ช่วยลดปัญหาอาชญากรรมทางอ้อม เพราะผู้กระทำความผิดสามารถกลับตนแก้ไขตนเองได้

7) ช่วยลดปัญหานักโทษล้นเรือนจำ

8) ช่วยลดปัญหาคดีรกรงรกรกศาล

โลกต้องประสบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจำนวนมาก ซึ่งแต่ละประเทศหรือแต่ละภูมิภาคก็มีปัญหาที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้น การแก้ปัญหายาเสพติดที่จะต้องพิจารณาในภาพรวมเป็นสำคัญ ซึ่งองค์ประกอบหลักที่สำคัญของปัญหายาเสพติดมีด้วยกันจำนวน 2 ประการ⁷⁸

ประการที่หนึ่ง จำนวนอุปทานของจำนวนยาเสพติดที่มากมายมหาศาล (Supply for Drug)

ประการที่สอง จำนวนอุปสงค์ของจำนวนผู้เสพยาเสพติด (Demand for drug)

จากปัญหาทั้งสองประการได้นำมาสู่หลักคิดที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหายาเสพติด คือ แนวความคิดเพื่อลดอุปทานของจำนวนยาเสพติด และแนวความคิดเพื่อลดจำนวนอุปสงค์ของจำนวนผู้เสพยาเสพติด ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวนี้ได้ถูกนำมาใช้ในการแก้ปัญหายาเสพติดระดับมหภาค ซึ่งแนวทางแก้ปัญหาดังกล่าวสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 แนวทาง คือ

แนวทางที่หนึ่ง จะต้องมีการมาตรการทางกฎหมายบัญญัติให้ห้ามมิให้มีการใช้ยาเสพติดโดยเด็ดขาด ((Prohibition) แนวทางนี้มุ่งเน้นให้เกิดความปลอดภ้ยในสังคม ไม่ยอมรับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทุกชนิด วัตถุประสงค์จึงมุ่งเน้นไปที่ความปลอดภ้ยจากยาเสพติดของสังคมโดยรวม จะต้องมีความมุ่งหมายในการห้ามผลิต จำหน่าย การค้า หรือเสพยาเสพติดอย่างเด็ดขาด และจะต้องมีการที่แก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเข้มข้น และจะต้องมีการใช้กฎหมายเพื่อปราบปรามอย่างเข้มงวด เช่น การประกาศสงครามกับยาเสพติด ซึ่งแนวทางนี้มีหลายปลายประเทศที่ใช้เป็นแนวทาง คือ สหรัฐอเมริกา สวีเดน ญี่ปุ่นและสิงคโปร์ เป็นต้น

แนวทางที่สอง จะต้องกำหนดมาตรการทางกฎหมายออกมาเพื่อให้ยาเสพติดเป็นสิ่งถูกกฎหมาย (Legalization)⁷⁹ แนวทางที่สองนี้จะตรงกันข้ามกับแนวทางที่หนึ่งซึ่งจะมุ่งเน้นการทำ

⁷⁸ จุฑามาศ พุทธิวิญญู. มาตรการทางกฎหมายในการลดทอนความเป็นอาชญากรรมทางคดียาเสพติดของประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. 2553. หน้า 4-6.

ให้ความคิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นความผิดเล็กน้อยและสามารถถูกต้องตามกฎหมายได้ แนวทางนี้มุ่งเน้นไปที่การค้าในสังคม แต่แนวทางนี้จะยังควบคุมมิให้มีการจำหน่ายยาเสพติดที่มีความรุนแรงต่อสังคมและผู้เสพ ซึ่งแนวทางการทำให้ถูกกฎหมายจะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการบริหารจัดการ เช่น ความรุนแรงของประเภทยาเสพติด การครอบครองจำนวนยาเสพติดตามปริมาณที่ไม่เยอะจนเกินไป การใช้ยาเสพติดเพียงบางชนิดโดยจะต้องมีความมุ่งหมายให้เกิดประโยชน์แก่สังคมโดยรวม เช่น การนำกัญชามาใช้เพื่อทางการแพทย์ของประเทศไทย เป็นต้น

แนวทางที่สาม ถือเป็นทางสายกลางระหว่างสองแนวทางแรก ซึ่งเกิดจากปัจจัยด้านสังคม ระบบการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ ภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ของแต่ละประเทศ โดยบางประเทศอาจจะมีการผ่อนคลายเป็นบางประเทศอาจจะมีมาตรการที่เคร่งครัด เช่น ประเทศกลุ่มสังคมนิยม⁸⁰ ได้แก่ Decriminalization, Diversion, Depenalization

Decriminalization⁸¹ หมายถึง การลดโทษความเป็นอาชญากรรม ซึ่งประเทศที่มีมาตรการลดทอนการเป็นอาชญากรรมโดยการลดมาตรการทางความผิดลง หรือกระทำให้ความผิดเบาลง โดยการลงโทษอาจจะใช้แนวทางอื่นที่มีโทษจำคุก เช่น การบริการสาธารณะ เป็นต้น

ส่วน Diversion⁸² หมายถึง การเบี่ยงเบนคดี ซึ่งมาตรการแยกคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตั้งแต่ก่อนการจับกุม ระหว่างการพิจารณา และหลังการพิจารณาคดี

ส่วน Depenalization⁸³ หมายถึง การยกเลิกจากความเป็นอาชญากรรมเพื่อให้เป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย หรือการยกเลิกจากการเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายอาญา ซึ่งคือกระบวนการของยกเลิกกฎหมายที่มีใช้บังคับใช้อยู่แล้วในการห้ามสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือห้ามทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง⁸⁴ ซึ่งการลดอัตราโทษต่อการกระทำความผิดเป็นวิธีคิดที่มีแนวทางเกี่ยวข้องกับการกำหนดโทษ โดยการลดโทษของอาชญากรรมที่มีความร้ายแรงน้อย โดยมีการผ่อนปรนอัตราโทษทางอาญาให้มีอัตราโทษที่เบาลง เช่น นำการปรับมาลงโทษผู้กระทำความผิดแทนโทษจำคุก เป็นต้น

⁷⁹ Brookings. Legalization. August 9, 2022. Retrieved from : <https://www.brookings.edu/articles/drug-legalization-time-for-a-real-debate>.

⁸⁰ จุฑามาศ พฤตวิญญู. มาตรการทางกฎหมายในการลดทอนความเป็นอาชญากรรมทางคดียาเสพติดของประเทศไทย. หน้า 25-27.

⁸¹ Decriminalization. August 9, 2022. Retrieved from : <http://www.polsci-law.buu.ac.th>.

⁸² Diversion. August 9, 2022. Retrieved from : <https://www.mayoclinicproceedings.org>.

⁸³ Depenalization. August 9, 2022. Retrieved from : <https://www.mayoclinicproceedings.org>.

⁸⁴ Depenalization. August 9, 2022. Retrieved from : <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1477370819887514>.

จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษจึงสามารถสรุปได้ว่ามาตรการทางกฎหมายเป็นเครื่องมือแห่งรัฐในการรักษาความสงบของสังคม ตามความมุ่งเน้นเพื่อให้พลเมืองอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและมีความปลอดภัยในการดำรงชีวิต ทั้งนี้ทฤษฎีในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดมีหลักคิดที่ว่า การบำบัดรักษาจะต้องคำนึงถึงพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลไป การลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดจำนวนมากมีอาจทำให้อาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดลดลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่หากมุ่งไปที่การแก้ไขโดยให้ผู้กระทำความผิดยอมรับการบำบัดรักษาเพื่อฟื้นฟูตนเองจะมีประสิทธิภาพมากกว่าที่จะมุ่งหมายไปที่การลงโทษเพียงอย่างเดียว

ทั้งนี้ จะต้องอยู่บนพื้นฐานหลักมนุษยธรรมที่มีแนวคิดว่าผู้กระทำความผิดถือเป็นสมาชิกที่กำลังมีอาการป่วย การมุ่งเน้นไปที่การลงโทษจึงเป็นการตอกย้ำความเจ็บป่วยดังกล่าว ดังนั้นการลงโทษจึงควรเป็นแนวทางแห่งการช่วยเหลือสภาพร่างกายและจิตใจให้กลับคืนสู่สภาพปกติที่สามารถกลับเข้าสู่สังคมได้ตามเดิม

ฉะนั้นสังคมจึงมีหน้าที่ในการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดให้มีโอกาสฟื้นฟูตนเองและไม่ให้กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก ทฤษฎีการลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูจึงเป็นแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษสมัยใหม่ โดยมีหลักคิดที่ไม่ควรใช้คำว่า การลงโทษ (Punishment)⁸⁵ แต่ควรใช้คำว่า การบำบัด⁸⁶ (Treatment) ซึ่งในปัจจุบันได้มีการยอมรับกันเป็นที่สากลว่าผู้ติดยาเสพติดมิใช่อาชญากร แต่ถือเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำของตนเองและมีอาการป่วยทั้งทางจิตใจและทั้งทางร่างกายควรได้รับการช่วยเหลือโดยเร่งด่วนจากสังคม

⁸⁵ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. Punishment. 10 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <https://graduate.sru.ac.th>.

⁸⁶ โรงพยาบาลราชวิถีสงขลา. การบำบัด. 10 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.sdth.go.th>.

5. แนวคิดในการแก้ปัญหายาเสพติด

ผลกระทบของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้สร้างปัญหาไปทั่วโลก ดังนั้นการเลือกใช้มาตรการที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาจึงต้องแสวงหาและพิจารณาแนวทางที่เหมาะสมกับประเทศนั้นๆ ที่กำลังเผชิญปัญหาอยู่ เนื่องจากแต่ละประเทศมีสภาพวัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่แตกต่างกันอย่างมาก ทำให้ปัญหาเสพติดของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันออกไป ซึ่งส่วนใหญ่แนวความคิดหลักที่ทั่วโลกยึดถือเพื่อใช้เป็นมาตรการในการแก้ไขปัญหาเสพติดมีอยู่ 3 แนวคิด⁸⁷ คือ

1) แนวคิดแบ่งแยกผู้ค้าและผู้เสพ

เมื่อมีหลักคิดว่ายาเสพติดเป็นสิ่งผิดกฎหมายจำเป็นจะต้องกวาดล้างให้หมดไปจากสังคม การเสพยาเสพติดหรือการจำหน่ายยาเสพติดเป็นพฤติกรรมไม่สามารถแยกออกจากกันได้ อย่างเด็ดขาด จึงได้มีการออกแบบความคิดภายใต้ความมุ่งหมายแห่งอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท⁸⁸ ซึ่งถือเป็นอนุสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านยาเสพติดโดยตรง อีกทั้งประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกเพื่อให้ความร่วมมือกับนานาประเทศ โดยมีพันธกิจที่มีความมุ่งหมายตรงกันที่ยอมรับว่าการลักลอบจำหน่ายยาเสพติดเป็นปัญหาที่มีความเกี่ยวพันกันในภาพรวมหลายประเทศ อีกทั้งยอมรับว่าปัญหาการจำหน่ายยาเสพติดมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาอาชญากรรมอื่นๆ อย่างไม่อาจแยกออกจากกันได้ ซึ่งถือเป็นการปันทอนระบบสังคม เศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ ปัญหาเสพติดจึงถือเป็นปัญหาใหญ่ที่คุกคามเสถียรภาพและความมั่นคงของอธิปไตยแห่งรัฐต่างๆ จึงจำต้องมีความร่วมมือในการปราบปรามอย่างเร่งด่วนและสูงสุด⁸⁹

จากอนุสัญญาดังกล่าวจึงสามารถแบ่งแนวทางแห่งความผิดออกเป็นสองทางใหญ่ๆ คือ ความผิดที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายยาเสพติดกับความผิดเพราะเป็นผู้ใช้ยาเสพติดไปในทางที่ผิด ดังนั้นอนุสัญญานี้จึงมุ่งเน้นการเอาผิดและลงโทษผู้ที่มิเจตนาจำหน่ายยาเสพติดเป็นสำคัญ จึงทำให้มาตรการการลงโทษจะต้องมีความรุนแรงเพียงพอที่จะป้องปรามไม่ให้ผู้ที่กระทำความผิดกระทำผิด

⁸⁷ มนูญญา ไวยัณฐา. (2553). การลดทอนความเป็นอาชญากรรมทางคดียาเสพติด: มิติการพัฒนาที่ใครได้ประโยชน์. วารสารสำนักงาน ป.ป.ส. ปีที่ 26, (ฉบับที่ 2), หน้า 18-19.

⁸⁸ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด และวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท รับเอาโดยที่ประชุมเต็มคณะครั้งที่ 6 เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม ค.ศ. 1988.

⁸⁹ นิสาชล สมาฤกษ์. มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาการกำหนดเกณฑ์ปริมาณการครอบครองยาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522. หน้า 38-40.

ต่อไป แต่ในทางกลับกันการกระทำความผิดฐานใช้ยาเสพติดไปในทางที่ผิด ผู้กระทำความผิดในฐานนี้จะได้รับการบังคับใช้มาตรการที่เป็นการแก้ไข ฟื้นฟูและรักษาให้กลับตนเป็นคนดีของสังคม แทนที่จะนำมาตรการการลงโทษที่รุนแรงมาบังคับใช้กับผู้หลงผิดใช้ยาเสพติด

2) แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับผู้จำหน่ายยาเสพติด

ผู้จำหน่ายยาเสพติดจะถือเป็นผู้กระทำความผิดฐานจำหน่ายยาเสพติดตามกฎหมายยาเสพติด ซึ่งคำนิยามของคำว่า จำหน่าย ได้มีการให้ความหมายไว้ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 ซึ่งหมายความว่า การขาย จ่าย แจก แลกเปลี่ยนให้⁹⁰ ซึ่งจากคำนิยามในมาตรา 4 ดังกล่าวจึงทราบได้ว่าการจำหน่ายยาเสพติดมิได้มีความหมายเฉพาะเพียงแต่การขายเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการจำหน่าย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน หรือให้ ก็ถือเป็นการกระทำความผิดฐานจำหน่ายยาเสพติด เห็นได้ว่าการให้คำนิยามไว้อย่างกว้างของความผิดฐานจำหน่ายยาเสพติดนั้นเพื่อให้มีการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างครอบคลุม ทั้งนี้เพื่อให้กฎหมายมีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหายาเสพติด⁹¹

3) แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับผู้เสพยาเสพติด⁹²

การเสพยาเสพติดได้มีการจำกัดความไว้ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ว่าหมายถึง การที่ผู้เสพรับยาเสพติดเข้าสู่ร่างกายหรือมีอาการเสพยาเสพติดให้โทษ ซึ่งสามารถตรวจสอบสารเสพติดในร่างกายได้ตามหลักวิทยาศาสตร์ว่ามีการเสพยาเสพติดเข้าสู่ร่างกายจริง⁹³

ในมุมมองแห่งมาตรการทางกฎหมายปัจจุบัน มีความคิดว่าผู้เสพยาเสพติดคือผู้ป่วยที่ควรได้รับการรักษาฟื้นฟู ดังนั้นความผิดในฐานเสพยาเสพติดจึงไม่มีการกำหนดเกณฑ์ปริมาณยาเสพติดให้นำมาพิจารณาลงโทษด้วย ซึ่งในความผิดฐานเสพยาเสพติดจะต้องมีการเสพซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญ ทั้งนี้การที่กระทำความผิดฐานนี้มาตรการทางกฎหมายมุ่งเน้นไปที่ทางกระบวนการบำบัดรักษา⁹⁴

⁹⁰ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4.

⁹¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4281/2562.

⁹² รัฐสภา. ผู้เสพคือผู้ป่วย. 10 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.parliament.go.th>.

⁹³ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4.

⁹⁴ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และ ปกป้อง ศรีสนิท. การศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการลงโทษ : หลักการลงโทษที่ได้สัดส่วน กรณีคดียาเสพติดให้โทษ. (รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาวิจัย คณะนิติศาสตร์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ. 2558. หน้า 14-15.

จากแนวคิดแบ่งแยกผู้จำหน่ายและผู้เสพ⁹⁵ ออกจากกันจึงสามารถสรุปได้ว่าการกระทำความคิดที่เกี่ยวกับการจำหน่าย มาตรการทางกฎหมายจะถือเอาปริมาณการครอบครองเป็นสำคัญเพื่อกำหนดโทษแห่งการตัดสิน⁹⁶ ส่วนความผิดฐานเสพยาเสพติดจะเน้นไปที่การตรวจพิสูจน์ โดยจะไม่นำเอาปริมาณการครอบครองมาเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางอาญา⁹⁷

6. ความหมายของยาเสพติด

ยาเสพติดถือเป็นปัญหาใหญ่ระดับชาติที่คอยบ่อนทำลายสังคมและประเทศชาติให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา อีกทั้งยังทำให้ประเทศชาติล่าช้าลงเพราะเหตุที่พลเมืองติดยาเสพติดจนไม่สามารถประกอบการทำงานได้ตามปกติ ดังนั้นความเสียหายที่เกิดขึ้นจึงเป็นปัญหาที่ใหญ่และมีหลากหลายองค์กรที่คอยกำกับดูแลปัญหาเสพติดตลอดมา ซึ่งยาเสพติดได้รับคำนิยามไว้หลากหลายและหลายความหมาย ซึ่งองค์กรหรือหน่วยงานที่มีความสำคัญไม่ว่าจะเป็นระดับนานาชาติหรือองค์กรภายในประเทศได้นิยามคำว่า “ยาเสพติด” ไว้หลากหลาย ประกอบด้วยองค์กรต่างๆ ดังนี้

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) ได้ให้ความหมายของสิ่งเสพติดว่า “สิ่งเสพติด”⁹⁸ หมายถึงสิ่งที่เสพเข้าไปแล้วจะเกิดความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจต่อไปโดยไม่สามารถหยุดเสพยาได้ และจะต้องเพิ่มปริมาณมากขึ้นเรื่อยๆ จนในที่สุดจะพาให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บต่อร่างกายและจิตใจขึ้น⁹⁹

⁹⁵ รัฐสภา. ความหมายของยาเสพติด. 13 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=1805.

⁹⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4376/2561.

⁹⁷ นิสาชล สมารถย์. มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาการกำหนดเกณฑ์ปริมาณการครอบครองยาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522. หน้า 39-40.

⁹⁸ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. สิ่งเสพติด. 13 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <http://www2.it.kmutnb.ac.th/thai/readnews.asp?id=1777>.

⁹⁹ กระทรวงสาธารณสุข. ความหมายของยาเสพติด. 13 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <http://www.moph.go.th>.

องค์การสหประชาชาติ ให้ความหมายว่า ยาเสพติด หมายถึง สารใดๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือได้จากธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์ที่มีผลต่อจิตใจและระบบประสาท¹⁰⁰

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2544 ได้ให้ความหมายไว้สองประการดังนี้
ยาเสพติด หมายความว่า ยาหรือสารเคมีซึ่งเมื่อเสพหรือฉีดเข้าสู่ร่างกายติดต่อกันชั่วระยะเวลาหนึ่งก็จะติด ก่อให้เกิดพิษเรื้อรัง ทำให้ร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม เช่น ฝิ่น กัญชา เฮโรอีน ยานอนหลับ สุรา.¹⁰¹

ยาเสพติดให้โทษ หมายความว่า สารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ รวมทั้งพืช ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกาย แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเป็นลำดับ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา¹⁰²

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ได้ให้คำนามสำหรับคำว่า “ยาเสพติด” ไว้ให้ หมายความว่า สารเคมีใดๆ หรือวัตถุออกฤทธิ์ใดๆ ซึ่งเมื่อเสพหรือบริโภคเข้าไปสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะโดยการกิน สูดดม สูบควัน ฉีด หรือด้วยวิธีการประการใดๆ แล้วส่งผลทำให้เกิดผลออกฤทธิ์ต่อสภาพร่างกายและจิตใจในลักษณะที่แตกต่างจากสภาพร่างกายปกติเป็น¹⁰³สำคัญ เช่น

- 1) ทำให้ผู้เสพต้องเพิ่มปริมาณและขนาดการเสพเข้าสู่ร่างกายมากขึ้นเรื่อยๆ
- 2) ทำให้ผู้เสรมีอาการลงแดงและอยากสารเคมีหรือวัตถุออกฤทธิ์นั้นๆ เมื่อขาด
- 3) ทำให้มีความต้องการเสพหรือบริโภคสารเสพติดทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลา
- 4) ทำให้สุขภาพของผู้เสพทรุดโทรมลงมากกว่าคนปกติ

นอกจากที่ได้กล่าวมาแล้ว ได้มีผู้ให้ความหมายของยาเสพติดว่าหมายถึง สารที่ทำให้เกิดการเสพติด ได้แก่ เมทแอมเฟตามีนหรือที่เรียกว่ายาบ้า โดยมีการออกฤทธิ์ที่เป็นไปในทาง

¹⁰⁰ สหประชาชาติ ประเทศไทย. ความหมายของยาเสพติด. 20 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <https://thailand.un.org/th>.

¹⁰¹ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. ความหมายของยาเสพติด. 20 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <https://dictionary.orst.go.th>.

¹⁰² “เรื่องเดียวกัน”.

¹⁰³ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 บัญญัติว่า “ยาเสพติดให้โทษ” หมายความว่า สารเคมีหรือวัตถุใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใดๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพเรื่อยๆ หรือมีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง กับให้รวมตลอดถึงสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษดังกล่าวด้วย....”

กระตุ้นจิตและประสาท เมื่อผู้เสพยาเข้าสู่ร่างกายในระยะเริ่มแรกจะมีการออกฤทธิ์ที่ส่งผลทำให้สภาพร่างกายของผู้เสพยามีความตื่นตัวและกระปรี้กระเปร่า หัวใจสูบฉีดและเต้นแรงกว่าปกติ ความดันโลหิตสูง ใจเต้น ประสาทตื่นตัวตลอดเวลา แต่เมื่อสารเคมีนั้นออกฤทธิ์จนหมด จะส่งผลทำให้ผู้เสพยามีความเหนื่อยล้าและอ่อนเพลียมากกว่าคนปกติ ประสาทสัมผัสมีความล้า ทำให้สติสัมปชัญญะน้อยกว่าคนปกติ ทำให้การตัดสินใจช้าและมีโอกาสเกิดความผิดพลาดได้ง่ายจนเป็นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุร้ายแรงได้¹⁰⁴ และเมื่อผู้เสพยาใช้สารดังกล่าวไปสักระยะหนึ่ง ร่างกายจะเกิดอาการดื้อยา (Tolerance¹⁰⁵) โดยผู้เสพยาจะต้องเพิ่มปริมาณของยาและจะมีความต้องการเสพยาเพิ่มขึ้น จึงจะทำให้คลายอาการลงแรงและเพื่อที่ยาออกฤทธิ์เพียงพอเท่าที่ผู้เสพยามีความต้องการ โดยเฉพาะการเสพยาโดยวิธีฉีดโดยตรงเข้าสู่เส้นเลือด อีกทั้งการสูบกัญจะทำให้เกิดอาการเสพยาติดทางจิตใจมากกว่าทางร่างกายเป็นสำคัญ ซึ่งถ้าใช้ติดต่อกันเป็นเวลานานจะส่งผลให้สมองเกิดภาพประสาทหลอน และอาจมีการเห็นภาพลวงตา มีอาการหวาดระแวง คลุ้มคลั่งและเสียสติ ในกรณีที่มีการเกิดเสพยาอย่างรุนแรงผู้เสพยามีโอกาสที่จะมีอาการประสาทหลอนจนทำร้ายตนเองและผู้คนรอบข้างได้ และในกรณีที่ได้รับสารเสพยาติดในปริมาณมากเกินไป (Drug Overdose¹⁰⁶) จะไปกดประสาท และระบบการหายใจทำให้หมดสติและถึงแก่ชีวิตได้¹⁰⁷

จากการศึกษาสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า ยาเสพยา มีความได้ว่าเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่สามารถเสพยาหรือบริโภคเข้าสู่ร่างกายด้วยวิธีการต่างๆ จนส่งผลให้ผู้เสพยามีความต้องการเสพยาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของร่างกายและจิตใจต่อการออกฤทธิ์ของยาเสพยา และต้องการเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งถ้าหากมีการขาดยาเสพยาจะส่งผลกระทบทางเสียต่อร่างกายและจิตใจของผู้เสพยา¹⁰⁸ ดังนั้น ปัญหายาเสพยาติดจึงถือเป็นปัญหาที่ยิ่งใหญ่ระดับชาติที่ต้องการการแก้ไขอย่าง

¹⁰⁴ กระทรวงสาธารณสุข. ความรู้เรื่องยาเสพติด. 21 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <http://elib.fda.moph.go.th/library>.

¹⁰⁵ Dict.longdo, Tolerance. 21 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <https://dict.longdo.com/search/tolerance>.

¹⁰⁶ Drug overdose. คือการให้ยาหรือสารอื่นเข้าสู่ร่างกายในปริมาณที่มากกว่าที่กำหนดไว้หรือมากกว่าปริมาณที่ใช้โดยทั่วไป การใช้ยาเกินขนาดอาจทำให้เกิดการเป็นพิษจากยาได้ ผลเหล่านี้อาจมีตั้งแต่ไม่มีอาการมีอาการเล็กน้อย ไปจนถึงมีอาการมากหรือเสียชีวิตได้.

¹⁰⁷ มหาวิทยาลัยมหิดล. ยาบ้า. 21 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <http://www.pharmacy.mahidol.ac.th/th/knowledge>.

¹⁰⁸ นิสาชล สมาฤกษ์. มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหายาเสพติดกำหนดเกณฑ์ปริมาณการครอบครองยาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522. หน้า 13-15.

เร่งด่วน สำหรับประเทศไทยปัญหาเสพติดเป็นปัญหาที่ต้องรีบแก้ไขเพราะเกิดการสะสมจนก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมอย่างยาวนาน

7. ประโยชน์ของพืชกัญชา

กัญชาถือเป็นพืชในตระกูล *Cannabis sativa* ซึ่งจัดเป็นพืชประเภทล้มลุกเช่นเดียวกับประเภทหญ้าที่ขึ้นอยู่ทั่วไป แต่จากการศึกษาพบว่ากัญชามีถิ่นกำเนิดจากทวีปเอเชีย แถบประเทศอินเดียและประเทศอัฟกานิสถาน¹⁰⁹ เป็นพืชประเภทไม้ล้มลุกที่มีอายุไขประมาณ 1 ปี โดยมีลักษณะต้น ลำต้นสูง 1.5-1.9 เซนติเมตร มีขนสีเขียวอมเทาและไม่ค่อยแตกสาขา มีใบลักษณะเดี่ยวเรียงสลับ ขอบใบเว้าลึกจนถึงจุดโคนเป็น 5-7 แฉก แต่ละแฉกรูปยาวรีกว้าง 0.-1.5 เซนติเมตร ยาว 6-10 เซนติเมตร¹¹⁰ โคนและปลายสอบ ขอบใบมีลักษณะเป็นฟันเลื่อย แผ่นใบด้านบนสีเขียวเข้มกว่าด้านล่าง

จากประวัติศาสตร์ทำให้ทราบได้ว่าพืชกัญชามีการใช้มาตั้งแต่ช่วงคริสต์วรรษ 1930 ซึ่งชนชั้นแรงงานได้นำมาใช้เพื่อเป็นยาในการบรรเทาอาการปวดกล้ามเนื้อ แต่ในปัจจุบันกัญชากลายเป็นพืชที่มีการกล่าวถึงเป็นอย่างมากในประเทศไทย เพราะถึงแม้ในประเทศไทยพืชกัญชาจะถูกปลดออกจากการเป็นยาเสพติดประเภท 5 แล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีการถกเถียงถึงข้อดีและข้อเสียของพืชกัญชาอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้เนื่องจากพืชกัญชามีทั้งประโยชน์และโทษที่ควบคู่กันอยู่ กล่าวคือที่ทราบกันว่าการนำพืชกัญชามาเพื่อใช้ทางสันตินาการ เพื่อความบันเทิง คลายเครียด เป็นต้น แต่ถึงอย่างไรในกรณีที่ไม่มีการควบคุมก็พบว่าการสูบกัญชาจนกระทั่งเมาตาแดง ตาลอย เป็นต้น แต่ในทางกลับกันพืชกัญชาก็ยังมีข้อดีที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทางการแพทย์ได้ โดยพืชกัญชาประกอบไปด้วยสาร Tetrahydrocannabinol (THC) และสาร Cannabidiol (CBD) ซึ่งสารทั้งสองตัวดังกล่าวเป็นสารที่พบได้มากที่สุดที่พืชตระกูลกัญชาและกัญชง สาร Tetrahydrocannabinol (THC) จะพบมากในพืชกัญชา ส่วนสาร Cannabidiol (CBD) จะพบมากในกัญชง¹¹¹ และถึงแม้ว่าสารทั้งสองชนิดนี้จะมาจากพืชตระกูลเดียวกัน แต่คุณสมบัติที่ทำปฏิกิริยากับร่างกายมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยยะ

¹⁰⁹ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. ถิ่นกำเนิดกัญชา. 25 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก http://www.rspg.or.th/plants_data/plantdat/cannabid.

¹¹⁰ “เรื่องเดียวกัน”.

¹¹¹ สถานีโทรทัศน์ช่อง พีพีทีวี. กัญชาและสารออกฤทธิ์ที่สำคัญ. 25 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.pptvhd36.com/health/news/1014>.

สำคัญ ซึ่งเวลาที่ผู้เสพได้รับสาร Tetrahydrocannabinol (THC) จะทำให้เกิดอาการเมา แต่ความต่างคือสาร Cannabidiol (CBD) ไม่ส่งผลในการทำให้เกิดอาการ มึนเมา

สารทั้งสองตัวดังกล่าวมิได้มีอยู่แต่พืชกัญชาเพียงอย่างเดียว แต่จากการศึกษาพบว่าสารทั้งสองตัวจัดอยู่ในกลุ่มแคนนาบินอยด์ แต่สารทั้งสองดังกล่าวยังสามารถพบได้ในร่างกายของมนุษย์อีกด้วย กล่าวคือ ร่างกายของมนุษย์สามารถสร้างสารแคนนาบินอยด์ได้ในสมองของมนุษย์เอง ซึ่งถ้าหากในร่างกายมนุษย์มีความสมดุลจะสามารถผลิตสารแคนนาบินอยด์ได้อย่างเพียงพอต่อความจำเป็นของร่างกาย ซึ่งจะส่งผลให้มนุษย์หลุดจากความโศกเศร้าหรือคลายความกังวล ลดความเครียดออกจากสมองได้¹¹²

จากการศึกษาข้อมูลจากกระทรวงสาธารณสุขพบว่าพืชกัญชา มีสรรพคุณในทางการแพทย์เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นจากสาร Tetrahydrocannabinol (THC) และสาร Cannabidiol (CBD) ก็ล้วนมีประโยชน์ถ้าใช้ในปริมาณที่พอเพียงต่อความต้องการของร่างกาย ซึ่งผู้ทำการศึกษากล่าวถึงคุณประโยชน์ของพืชกัญชา¹¹³ ดังนี้

- 1) กัญชาสามารถรักษาภาวะเบื่ออาหาร เพราะสามารถใช้เป็นสารกระตุ้นความต้องการอาหารได้ ทำให้สามารถชะลออาการน้ำหนักลดของผู้ป่วยโรคมะเร็งได้¹¹⁴
- 2) กัญชาสามารถป้องกันการคลื่นไส้ อาเจียน ในกรณีผู้ที่ได้รับคีโม (เคมีบำบัด)
- 3) กัญชาสามารถรักษาโรคลมชักที่มีอาการยากที่จะรักษาได้ อีกทั้งกัญชาสามารถรักษาโรคลมชักที่ดื้อยา โดยสามารถรักษาภาวะกล้ามเนื้อหดเกร็งได้ดีในกรณีผู้ป่วยประสาทเสื่อมแข็ง
- 4) กัญชาสามารถรักษาภาวะปวดประสาทส่วนกลางได้
- 5) กัญชาสามารถบรรเทาโรคหอบหืด เนื่องจากสารในกัญชาสามารถทำปฏิกิริยากับร่างกายของมนุษย์โดยการขยายหลอดลมและสามารถลดการหดตัวของหลอดลมได้
- 6) กัญชาสามารถรักษาโรคต้อหินได้ กล่าวคือ โรคต้อหินถือเป็นสาเหตุอันดับสองที่ทำให้คนตาบอดในสหรัฐอเมริกา คนสหรัฐอเมริกาเกือบล้านคนสามารถรักษาโรคดังกล่าวได้ด้วยกัญชา ซึ่งสารของกัญชาส่งผลให้ความดันภายในลูกนัยน์ตาลดลงได้ดีในคนที่มีความดัน

¹¹² คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกัญชาทางการแพทย์: ระบบเอ็นโดแคนนาบินอยด์. 25 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก https://mdresearch.kku.ac.th/files/cannabis/MedicinalCannabisBook_v4.pdf.

¹¹³ สถานีโทรทัศน์ ทีเอ็นเอ็น. ประโยชน์กัญชา. 25 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.tnnthailand.com/news/tnnexclusive/63354>.

¹¹⁴ กระทรวงสาธารณสุข. กัญชากับมะเร็ง. 25 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.medcannabis.go.th/กัญชากับมะเร็ง>

ลูกน้อยน้ำตาลสูงจากดื้อหิน การใช้กัญชาทางปากหรือทางหลอดเลือดดำส่งผลต่อร่างกาย เช่นเดียวกัน ซึ่งแล้วแต่ชนิดของอนุพันธ์กัญชาที่จะเกิดจากฤทธิ์กล่อมประสาทของกัญชา แต่ถึงอย่างไรกัญชาไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ เพียงแต่ช่วยยับยั้งอาการบอดไม่ให้รุนแรงยิ่งขึ้น

7) กัญชาสามารถลดอาการปวด สารในกลุ่มแคนนาบินอยด์ โดยเฉพาะ Tetrahydrocannabinol (THC) มีผลทำให้ลดอาการปวดต่อเนื่องเรื้อรังได้ อีกทั้งส่งผลให้ผู้ใช้สามารถนอนหลับได้ดียิ่งขึ้นและส่งผลต่อการลดปวดตามข้อต่างๆ

8) กัญชาสามารถรักษาโรคพาร์กินสัน ในกัญชามีสารไฟโตแคนนาบินอยด์ หากผู้ป่วยโรคพาร์กินสันใช้น้ำมันกัญชวันละ 2-5 หยด จะช่วยลดสารโดพามีนที่มีผลต่อการอักเสบในสมอง ทำให้ระบบหลังสารสื่อประสาทให้ดีขึ้น¹¹⁵

9) กัญชาสามารถรักษาโรคอัลไซเมอร์ มหาวิทยาลัยฟลอริดาได้ทดลองนำกัญชารักษา ในผู้ป่วยโรคอัลไซเมอร์ เนื่องจากพบว่าสารเคเลตา 9 มีความสามารถในการยับยั้งเซลล์เอเบตาโปรตีนไม่ให้ผลิตสารพิษ อีกทั้งยังสามารถยับยั้งการทำงานของไมโทคอนเดรียได้อีกด้วย¹¹⁶

10) กัญชาสามารถรักษาโรคปลอกประสาทเสื่อม กัญชาสามารถฟื้นฟูกล้ามเนื้อสำหรับผู้ป่วยโรคปลอกประสาทเสื่อม บรรเทาอาการปวดเฉียบพลันให้กับผู้ป่วยโรคภาวะกล้ามเนื้อหดเกร็ง¹¹⁷

11) กัญชาสามารถช่วยเรื่องท้องอืดจากโรคมะเร็งได้¹¹⁸

12) กัญชาสามารถรักษาโรคริดสีดวงทวาร ซึ่งเมื่อใช้พบว่าอาการอักเสบและอาการปวดลดลง หัวริดสีดวงมีอาการฝ่อลงอย่างเห็นได้ชัด¹¹⁹

13) กัญชาสามารถรักษาโรคมะเร็ง สารสกัดจากกัญชามีส่วนช่วยในการยับยั้งการเติบโตของเซลล์มะเร็งปอดและยับยั้งการเติบโตของเนื้องอกมะเร็งบางอย่างในหนูทดลองได้ อีกทั้งมีการวิจัยพบว่าสารสกัดจากกัญชาสามารถต้านการเจริญเติบโตของเซลล์มะเร็งชนิดต่างๆ ได้จริง โดยการยับยั้งกระบวนการสร้างเส้นเลือดของก้อนมะเร็ง (Angiogenesis) และลดการกระจายตัวของเซลล์มะเร็งไปยังส่วนอื่นๆ (Metastasis) ในโรคมะเร็งหลายชนิด ด้วยการกระตุ้นให้เกิดการ

¹¹⁵ โรงพยาบาลบีเอ็นเอช. กัญชารักษาโรคอะไรได้บ้าง. 18 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก https://www.bnhhospital.com/th/medical_cannabis.

¹¹⁶ “เรื่องเดียวกัน”

¹¹⁷ “เรื่องเดียวกัน”

¹¹⁸ สถาบันแคนนีสเฮลท์.สรรพคุณของกัญชาด้านยาและประโยชน์ในการรักษาโรค. 18 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.cannhealth.org/content/2766/properties-of-cannabis>.

¹¹⁹ กระทรวงสาธารณสุข. รักษาโรคริดสีดวงทวารด้วยกัญชา. 18 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.medcannabis.go.th/รักษาโรคริดสีดวงทวารด้วยกัญชา>.

สร้างโปรแกรมการตายของเซลล์มะเร็ง (Program cell death) ผ่านกระบวนการยับยั้งการเจริญเติบโตของเซลล์มะเร็ง¹²⁰

14) สาร Tetrahydrocannabinol (THC) ในกัญชามีส่วนช่วยคลายความวิตกกังวลได้ดีจากประวัติการใช้กัญชาเพื่อช่วยให้ผ่อนคลายในอดีตทำให้มีความเป็นไปได้ที่สารกลุ่มแคนนาบินอยด์น่าจะมีฤทธิ์คลายความเครียด¹²¹

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลพบว่า พืชกัญชามีสรรพคุณออกฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาและทางการแพทย์ที่คล้ายกับยากระตุ้นประสาท (Stimulant) ยากดประสาท (Depressant) ยาหลอนประสาท (Hallucinogen) ยาแก้ปวด (Analgesic) และยาที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท (Psychotomimetic) หลายประการรวมอยู่ในตัวยาตัวเดียวกัน¹²² มีรายงานการวิจัยว่า LSD มีฤทธิ์ต่อจิตประสาทสูงเป็น 160 เท่าของ Tetrahydrocannabinol (THC) ถึงแม้จะใช้ในขนาดที่ต่ำแล้ว และจากการศึกษายังพบว่าพืชกัญชาและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีการออกฤทธิ์ที่คล้ายกัน คือเริ่มที่ฤทธิ์ฤทธิ์กระตุ้นประสาทและต่อด้วยฤทธิ์กดประสาท

8. ผลกระทบของการใช้พืชกัญชา

ปัจจุบันแม้ประเทศไทยจะมีการปลดล็อกกัญชาออกจากการเป็นยาเสพติดประเภท 5 โดยมีความมุ่งหมายเพื่อการใช้ประโยชน์ของพืชกัญชาในทางการแพทย์ ทางวิทยาศาสตร์ และทางอุตสาหกรรม แต่พืชกัญชาก็ยังมีสารเสพติดเป็นสารหลักอยู่ในตัว หากมีการนำพืชกัญชามาใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม โดยที่ไม่มีมาตรการทางกฎหมายออกมาควบคุมการใช้พืชกัญชา ก็อาจเป็น

¹²⁰ โรงพยาบาลบีเอ็นเอช. กัญชารักษาโรอะไรได้บ้าง. 18 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก https://www.bnhhospital.com/th/medical_cannabis.

¹²¹ โรงพยาบาลยันฮี. กัญชาทางการแพทย์ ทางเลือกเพื่อช่วยผ่อนคลาย. 18 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <https://th.yanhee.net/หัตถการ/กัญชาทางการแพทย์-ทางเลือกเพื่อช่วยผ่อนคลาย/>.

¹²² สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการปลูกและการใช้กัญชาในครัวเรือน. 18 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก https://www.parliament.go.th/ewtdadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=45208.

อันตรายต่อสุขภาพ และยังส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง ซึ่งความเสี่ยงต่ออันตรายต่อสุขภาพ และผลกระทบต่อสังคมพอสรุปได้ดังนี้¹²³

1) ผลกระทบต่อระบบทางเดินหายใจ (Respiratory Tract System) การสูบบุหรี่จะก่อให้เกิดปัญหาต่อระบบทางเดินหายใจ เช่น ไอเรื้อรัง หลอดลมอักเสบ และการสูบกัญชาอาจมีผลเป็นมะเร็งจากสารก่อมะเร็ง

2) ผลกระทบต่อระบบหัวใจและหลอดเลือด (Cardiovascular system) กัญชาจะเพิ่มอัตราการเต้นของหัวใจ อีกทั้งมีความสัมพันธ์กับผลไม่พึงประสงค์ เช่น โรคหลอดเลือดสมอง และภาวะกล้ามเนื้อหัวใจตายเฉียบพลัน

3) ผลกระทบต่อเชาว์ปัญญา (Cognitive functioning) เช่น สมาธิ ความจำช่วงสั้น การรับรู้เวลา และเชาว์ปัญญาลดลง เช่น การคิดเลขในใจ เมื่อมีการใช้กัญชาเป็นระยะเวลานานๆ

4) ผลกระทบต่อความผิดปกติของจิต (Psychosis) การใช้กัญชาที่มีความสัมพันธ์ต่ออาการผิดปกติของจิต โดยเฉพาะโรคทางจิตใจที่มีความผิดปกติของความรู้สึก ความคิด อาการหรือพฤติกรรม โดยการใช้กัญชาจะทำให้อาการแย่ลง

5) ผลกระทบต่อกลุ่มอาการติดยา (Dependence syndrome) การใช้กัญชาเป็นระยะเวลานานๆ จะทำให้เกิดกลุ่มอาการติดยาประมาณ 1 ใน 10 ของผู้เสพกัญชา ทั้งนี้ อัตราส่วนจะเพิ่มขึ้นเป็น 1 ใน 6 ของจำนวนผู้เสพยาหากเริ่มเสพยาตั้งแต่เป็นวัยรุ่น ซึ่งผู้เสพยาติดยาจะมีความต้องการอย่างมากที่จะเสพยา ไม่สามารถที่จะลดการเสพยาได้ เกิดภาวะการฉีกขาดและเกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การเสพยาในที่ๆ ไม่เหมาะสม เป็นต้น

เมื่อศึกษาถึงข้อมูลข่าวสารในปัจจุบันทำให้ทราบได้ว่าเกิดปัญหากับเยาวชนที่ใช้พืชกัญชาโดยผิดวัตถุประสงค์อย่างมากในสังคมไทย อาทิเช่น นักเรียนมัธยมเมากัญชาขงหน้าครู หลังครูพยายามห้ามปรามไม่ให้สูบกัญชา¹²⁴ เยาวชนอายุ 15 ปี เมากัญชาจนครอบครัวคิดว่าประสบอุบัติเหตุ¹²⁵ อีกทั้งจากงานเสวนายังพบเยาวชนสูบกัญชาเพิ่มสูงขึ้น 2 เท่า¹²⁶ เป็นต้น นอกจากนี้

¹²³ ศูนย์การศึกษาต่อเนื่องทางเภสัชศาสตร์. พืชกัญชา : ประโยชน์ โทษและข้อเสนอการพัฒนาการกำกับดูแล. 20 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก https://ccpe.pharmacycouncil.org/index.php?option=article_detail&subpage=article_detail&id=354.

¹²⁴ เติลินีส ออนไลน์. นักเรียนเมากัญชา. 20 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.dailynews.co.th/news/1214606/>.

¹²⁵ สำนักข่าวไทย. เยาวชนเมากัญชา. 20 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <https://tna.mcot.net/region-1024145>.

¹²⁶ The Coverage. เยาวชนและกัญชา. 20 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.thecoverage.info/news/content/3815>.

สำนักงานแพทย์ได้ออกมารายงานเปิดข้อมูลผู้ป่วยและเสียชีวิตจากการเสพกัญชา¹²⁷ ของโรงพยาบาลสังกัดสำนักงานแพทย์ อาทิ โรงพยาบาลตากสิน รับรักษาผู้ป่วยเพศชาย อายุ 17 ปี และ 25 ปี ผู้ป่วยมีอาการใจเต้นเป็นผลข้างเคียงหลักการเสพกัญชา โรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์ รับรักษาผู้ป่วยเพศชาย อายุ 51 ปี ผู้ป่วยมีอาการแน่นหน้าอก เนื่องจากเสพกัญชาเกินขนาด และเสียชีวิตด้วยอาการแน่นหน้าอกและหัวใจล้มเหลว และโรงพยาบาลหลวงพ่отวิศักดิ์ชูตินุรโร อุทิศ รับการรักษาผู้ป่วยเพศชาย อายุ 16 ปี เนื่องจากเสพกัญชาเกินขนาด เป็นต้น

ดังนั้น มาตรการทางกฎหมายที่จะออกมาเพื่อควบคุมกัญชาจะต้องมีความรัดกุม เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประชาชน และเพื่อคุ้มครองสุขภาพของบุคคลผู้บริโภคมิให้มีการบริโภคกัญชาอย่างไม่เหมาะสม ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค และส่งผลกระทบต่อสังคมได้

¹²⁷ สำนักข่าวเดอะสแตนดาร์ด. เปิดข้อมูลผู้ป่วยและเสียชีวิตจากการเสพกัญชาในโรงพยาบาลสังกัดสำนักงานแพทย์. 20 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <https://thestandard.co/marijuana-death-number-report/>.

บทที่ 3

กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมกัญชา ของประเทศไทยและต่างประเทศ

ผู้ทำการศึกษา มีความสนใจศึกษาบทบัญญัติทางกฎหมายของประเทศไทย ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษประเภท 5 พ.ศ. 2565 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดให้การกระทำให้เกิดกลิ่นหรือควันกัญชา กัญชง หรือพืชอื่นใด เป็นเหตุรำคาญ พ.ศ. 2565 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง สมุนไพรควบคุม (กัญชา) พ.ศ. 2565 กฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 5 เฉพาะกัญชา พ.ศ. 2564 และร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. ที่เกี่ยวข้องและมีการนำมาใช้บังคับกับการครอบครอง จำหน่ายพืชกัญชา และมีความสนใจที่จะศึกษามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการครอบครองและจำหน่ายกัญชา ได้แก่ ประเทศแคนาดา และสหรัฐอเมริกา เพื่อนำแนวทางของหลักกฎหมายของประเทศต่างๆ ข้างต้น มาศึกษาเปรียบเทียบกับประเด็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับการครอบครองและจำหน่ายพืชกัญชาในประเทศไทยในปัจจุบัน เพื่อจะไปสู่การวิเคราะห์และหาข้อสรุปที่ถูกต้องตามมาตรการทางกฎหมายทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

1. กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมกัญชาของประเทศไทย

จากอดีตที่ผ่านมามาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยได้บัญญัติให้กัญชาเป็นยาเสพติดประเภท 5 มาโดยตลอด ซึ่งต่อมาในปีพุทธศักราช 2565 นายอนุทิน ชาญวีรกูล ได้ลงนามเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2565 ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุขถอดพืชกัญชาออกจากการเป็นยาเสพติดประเภท 5 ในประเทศไทย¹²⁸ แต่ถึงอย่างไรได้เกิดปัญหาในการครอบครองและจำหน่ายกัญชาในประเทศไทยตามมาอีกหลายประการ ดังนั้นรัฐจึงต้องมีการออกมาตรการทางกฎหมายที่ดีเพื่อแก้ปัญหาการจำหน่ายกัญชาในประเทศไทยหมดไป

¹²⁸ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษประเภท 5 พ.ศ. 2565.

1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ถือเป็นกฎหมายหลักที่ได้วางแนวทางเพื่อกำหนดแนวนโยบายทั้งทางภาครัฐและภาคเอกชนว่าควรจะดำเนินการไปในแนวทางไหน ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้มีการบัญญัติสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่เป็นผู้บริโภคไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งเป็นการบัญญัติคุ้มครองสิทธิของประชาชนจากผู้ผลิตให้ชัดเจนและครอบคลุมอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น แต่ถึงอย่างไรการใช้สิทธิเสรีภาพดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์กฎหมายรองเพื่อคุ้มครองส่วนรวม ดังนั้นภาครัฐมีหน้าที่ต้องออกมาตรการทางกฎหมายที่มีลำดับรองออกมาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นภาคประชาชน โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560¹²⁹ ได้มีการกล่าวถึงสิทธิและเสรีภาพของภาคประชาชนไว้อย่างหลากหลาย อาทิเช่น

ในเรื่องของสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทย ซึ่งนอกจากที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้มีการบัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ประชาชนย่อมมีสิทธิโดยสมบูรณ์เว้นแต่จะเป็นการที่จำกัดหรือห้ามไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หรือในมาตรการทางกฎหมายอื่น ดังนั้นการกระทำใดที่ปวงชนชาวไทยได้กระทำลงและไม่ขัดต่อกฎหมายย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และมีสิทธิและเสรีภาพที่จะกระทำการนั้นๆ ได้ トラบเท่าที่การอันปวงชนชาวไทยมิได้ใช้สิทธิอันเป็นการไปกระทบต่อความมั่นคงแห่งรัฐ ศีลธรรมอันดีหรือความสงบเรียบร้อยของสังคม และจะต้องไม่เป็นการไปละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น¹³⁰

การใดๆ ไม่ว่าจะเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพตามที่เจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดแนวทางไว้เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติทางกฎหมาย ซึ่งถึงแม้ในปัจจุบันยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายออกมารองรับหรือบังคับใช้เพื่อให้เป็นไปตาม

¹²⁹ ราชกิจจานุเบกษา, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 10 กันยายน 2565, สืบค้นจาก <https://www.ratchakitcha.soc.go.th>.

¹³⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 25 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำเช่นนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ トラบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นนั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น”

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ แต่ทั้งนี้ปวงชนชาวไทยสามารถกระทำการนั้นๆ เพื่อเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้อย่างเต็มที่ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560¹³¹

ประชาชนคนไทยทุกคนย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในการดำรงชีวิตร่างกายและมีเสรีภาพในการใช้ชีวิตและร่างกายของตนเองอย่างสมบูรณ์¹³²

ในส่วนโทษทางอาญาของประเทศไทยนั้น ผู้ที่จะต้องรับโทษทางอาญาก็ต่อเมื่อการที่ผู้นั้นได้กระทำความผิดไปกฎหมายได้บัญญัติไว้ในปัจจุบันที่ได้กระทำการนั้นๆ ว่าเป็นความผิดและมีการกำหนดอัตราโทษไว้ ซึ่งการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดจะลงโทษเกินกว่าหรือหนักกว่าที่กฎหมายบัญญัติที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดไม่ได้ แต่สามารถลงโทษเบากว่าอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าเป็นความผิดได้¹³³

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 40 วรรคแรก ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าปวงชนชาวไทยมีอิสระและเสรีภาพในการประกอบอาชีพได้อย่างเสรี ดังนั้นในการประกอบอาชีพต่างๆ ถ้าไม่เป็นการประกอบอาชีพที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิดแล้วย่อมสามารถกระทำได้โดยอิสระ¹³⁴ ดังนั้นการที่รัฐต้องการจะจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพของประชาชนย่อมกระทำได้โดยผลของกฎหมาย แต่รัฐก็ถูกจำกัดในเหตุผลของการออกบทบัญญัติของกฎหมายที่จะมาควบคุมการประกอบอาชีพของพลเมืองเช่นเดียวกัน กล่าวคือการที่รัฐจะออกกฎหมายในจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพจะต้องอยู่บนพื้นฐานของเรื่องเศรษฐกิจ

¹³¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 25 วรรคสอง บัญญัติว่า “สิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มีกฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับ บุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ”.

¹³² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 28 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย”

¹³³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 28 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้”

¹³⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 40 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ”

เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ป้องกันการผูกขาดเพื่อให้เกิดการแข่งขันอย่างเป็นธรรม เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคหรือเพื่อประโยชน์ของสังคมหรือประโยชน์แก่สาธารณะชนอื่นๆ¹³⁵

ผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์จากผู้จำหน่ายสินค้าต่างๆ ย่อมได้รับการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิตามรัฐธรรมนูญ จึงถือเป็นภารกิจหลักที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรฯ ได้บัญญัติให้รัฐต้องควบคุมกำกับดูแลการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ของภาคเอกชนเป็นไปด้วยดี กล่าวคือต้องเป็นการจำหน่ายสินค้าที่มีคุณภาพ ต้องเป็นสินค้าที่มีคุณลักษณะตรงตามที่แจ้งไว้บนฉลากและต้องเป็นสินค้าที่ติดฉลากไว้อย่างชัดเจนถึงคุณสมบัติ ประโยชน์ วิธีบริโภคและอันตรายที่อาจเกิดจากการบริโภคที่ผิดวิธี¹³⁶

1.2 พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564

แนวความคิดที่เป็นที่มาของพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 มาจากหลักการในการที่สังคมมีความต้องการแก้ไขกฎหมายยาเสพติดที่มีมาอย่างยาวนานและเรื้อรัง เพราะจำนวนผู้ต้องขังคดียาเสพติดเป็นสิ่งแรกที่สะท้อนให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่ามีจำนวนที่สูงถึงประมาณ 187,000 ราย ซึ่งเมื่อนำมาเทียบสัดส่วนของจำนวนนักโทษทั่วประเทศก็จะมีอัตราส่วนถึง ร้อยละ 66 อีกทั้งเมื่อนำผู้ต้องขังที่ถูกฝากขังระหว่างดำเนินคดีของศาลและอยู่ในชั้นของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการจะมีปริมาณสูงถึงประมาณ 40,000 ราย ซึ่งเมื่อนำมาเทียบสัดส่วนของจำนวนนักโทษทั่วประเทศก็จะมีอัตราส่วนถึงร้อยละ 15 และเมื่อนำจำนวนนักโทษที่อยู่ในเรือนจำทั้งหมดมารวมกันจะปรากฏว่ามีจำนวนสูงถึงร้อยละ 81 ดังนั้น ผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติดที่มีจำนวนมากย่อมเป็นข้อที่บ่งบอกถึงความล้มเหลวของมาตรการทางกฎหมายยาเสพติดและย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดูแลรักษาหรือบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังในคดียาเสพติด ซึ่งต้องใช้ทั้งงบประมาณเพื่อนำมาเป็นตัวขับเคลื่อนกลไกในการจัดการทรัพยากรเพื่อคืนผู้ต้องขังให้กลับมาเป็นพลเมืองดีของสังคม¹³⁷

¹³⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 40 วรรคสอง บัญญัติว่า “การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศ การแข่งขันอย่างเป็นธรรม การป้องกันหรือจัดการกีดกันหรือการผูกขาด การคุ้มครองผู้บริโภค การจัดระเบียบการประกอบอาชีพเพื่งเท่าที่จำเป็นหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น”

¹³⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 46 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “สิทธิของผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง”

¹³⁷ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. เจตนารมณ์พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564.

จากแนวคิดในปัญหายาเสพติดได้นำมาสู่กรอบนโยบายในการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติด จึงได้มีการนำโครงสร้างของปัญหาทางกลไกบริหารเพื่อจัดการปัญหา ยาเสพติดที่ขาดความเชื่อมโยงกันและกระจายกันอยู่ตามกฎหมายคนละฉบับ นำมารวมกันอยู่ กฎหมายฉบับเดียวกันเพื่อให้เกิดความสอดคล้องและบังคับใช้ได้โดยไม่เกิดปัญหา¹³⁸

โดยพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 มีหลักการที่เป็นสาระสำคัญอยู่ 5 ประการ¹³⁹ กล่าวคือ

- 1) นโยบายและกลไกในการแก้ปัญหา
- 2) มาตรการควบคุมตัวยาเสพติด
- 3) มาตรการตรวจสอบทรัพย์สินผู้จำหน่าย
- 4) มาตรการบำบัดรักษาเพื่อฟื้นฟูผู้เสพ
- 5) บทบัญญัติความผิดและบทกำหนดโทษ

พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ได้มีการบัญญัติแยก สาระสำคัญออกเป็น 3 ภาค

ภาคที่หนึ่ง เป็นมาตรการในการป้องกันปราบปรามและมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุม ยาเสพติด โดยภาคที่หนึ่งนี้จะเน้นแนวนโยบายและแผนในการป้องกันและปราบปรามเป็นหลัก สำคัญ และเพื่อแก้ปัญหาและกำหนดแนวทางในการตรวจสอบทรัพย์สินของเครือข่ายผู้จำหน่าย ยาเสพติด โดยมีการกำหนดให้อำนาจเจ้าพนักงานปราบปรามยาเสพติดเพิ่มมากขึ้นในการ ดำเนินการริบทรัพย์สินตามมูลค่า (value-based confiscation)¹⁴⁰ ซึ่งเป็นการนำรายได้มาคำนวณจาก สถิติการจำหน่ายยาเสพติดของจำเลยและศาลมีอำนาจในการสั่งให้ริบทรัพย์สินที่ได้จากการค้า ยาเสพติดทั้งหมด อีกทั้งศาลมีอำนาจในการสั่งริบทรัพย์สินอื่นๆ เพื่อทดแทนทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องจาก การกระทำความผิดได้

¹³⁸ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. มานะ ศิริพิทยาวัฒน์ รองเลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (วิทากร). 17 กันยายน 2565. สืบค้นจาก <https://www.law.tu.ac.th/seminar-summary-new-narcotic-drugs-act>.

¹³⁹ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หลักการสำคัญของพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564. 17 กันยายน 2565. สืบค้นจาก <https://www.law.tu.ac.th/seminar-summary-new-narcotic-drugs-act>.

¹⁴⁰ หนึ่งฤดี สุภกิจอนันต์. การนำหลักการริบทรัพย์สินตามมูลค่ามาใช้ในคดีฟอกเงิน. (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. 2562. หน้า 2-3.

ภาคที่สอง เป็นมาตรการในการฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ติดยาเสพติด ซึ่งมีสาระสำคัญเพื่อแก้ไขปัญหาของผู้ติดยาเสพติดทั้งทางด้านสุขภาพและด้านสังคม ซึ่งเป็นมาตรการที่เน้นแนวทางในการให้โอกาสผู้กระทำความผิดกลับตัว โดยผู้ติดยาเสพติดสามารถสมัครใจเข้ารับการรักษาโดยไม่ต้องถูกดำเนินคดี มีการกำหนดให้เกิดศูนย์กักกันกรองและประเมินความรุนแรงของผู้ติดยาเสพติด ให้คำปรึกษา มีศูนย์ตามดูแลเพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจ เพื่อให้ไม่ย้อนกลับไปกระทำความผิดอีก

ภาคที่สาม ก่อบทกำหนดโทษ ซึ่งจะมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการปรับนโยบายเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างสัดส่วนโทษกับการกระทำความผิด ซึ่งจะไม่มีการบัญญัติโทษขั้นต่ำเอาไว้ เว้นแต่เป็นผู้กระทำความผิดระดับผู้สังหารหรือหัวหน้า¹⁴¹ มีการยกเลิกบทสันนิษฐานการมีไว้ในครอบครอง การเพิ่มบทสันนิษฐานการครอบครองเพื่อเสพ ปรับบทลงโทษที่มุ่งการปราบปรามองค์กรยาเสพติด บทบัญญัติให้อำนาจศาลในการพิจารณาจากผลกระทบที่เกิดขึ้นและพฤติการณ์แห่งการกระทำ โดยศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการลงโทษให้เหมาะสมได้ มีเจตนารมณ์ในการลดทอนคดียาเสพติดที่ไม่ร้ายแรง เช่น กำหนดให้ศาลมีอำนาจในการเปลี่ยนโทษจำคุกไปใช้วิธีเพื่อความปลอดภัย โดยมีการเน้นไปที่การบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้กระทำความผิด เป็นต้น

พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ได้มีการบัญญัติให้ในช่วงสองปีแรกนับแต่วันที่ประมวลกฎหมายยาเสพติดใช้บังคับ ให้ผู้ขออนุญาตนำเข้าได้เฉพาะเมล็ดพันธุ์กัญชาเพื่อใช้ประโยชน์ทางการแพทย์หรือเพื่อทำการรักษาผู้ป่วย ซึ่งได้มีการกำหนดไว้ให้ผู้ขออนุญาตจะต้องเป็นหน่วยงานหรือบุคคลที่มีคุณสมบัติ¹⁴² ดังนี้

1) ผู้ขออนุญาตจะต้องมีคุณสมบัติเป็นหน่วยงานทางราชการที่เป็นการศึกษาวิจัยหรือจัดการเรียนการสอนทางการแพทย์ วิทยาศาสตร์ เกษศาสตร์ หรือเกษตรศาสตร์ หรือเป็นหน่วยงานของรัฐที่ให้บริการทางการแพทย์ เกษกรรมหรือวิทยาศาสตร์ หรือมีหน้าที่หลักเพื่อให้

¹⁴¹ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สรุปสาระสำคัญส่วนวิชาการประมวลกฎหมายยาเสพติดใหม่. 17 กันยายน 2565. สืบค้นจาก <https://www.law.tu.ac.th/seminar-summary-new-narcotic-drugs-act>.

¹⁴² พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 มาตรา 23 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในวาระเริ่มแรกภายในระยะเวลาสองปีนับแต่วันที่ประมวลกฎหมายยาเสพติดท้ายพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ การอนุญาตนำเข้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นกัญชาเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์หรือการรักษาผู้ป่วยตามมาตรา 35 แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติดท้ายพระราชบัญญัตินี้ ให้นำเข้าได้เฉพาะเมล็ดพันธุ์”.

บริการทางเกษตรกรรมเพื่อใช้ประโยชน์ทางการแพทย์หรือเภสัชกรรม หรือเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีภารกิจในการป้องกันและปราบปรามปัญหายาเสพติด หรือสภากาชาดไทย¹⁴³

2) บุคคลที่มีอาการป่วยซึ่งต้องเดินทางระหว่างประเทศโดยมีความจำเป็นต้องพกพาและใช้กัญชาเพื่อรักษาโรคเฉพาะตัว ซึ่งเป็นการติดตัวเข้ามาหรือออกไปนอกราชอาณาจักร¹⁴⁴

3) บุคคลหรือหน่วยงานที่ขออนุญาตโดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเพื่อศึกษาพัฒนาและวิจัยกัญชา¹⁴⁵

1.3 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษประเภท 5 พ.ศ. 2565

ในประเทศไทย พืชกัญชาถือเป็นยาเสพติดมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2477 โดยได้มีการกำหนดไว้ในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติกัญชา พุทธศักราช 2477 ห้ามมิให้มีการซื้อขาย สูบหรือพกพากัญชาเข้ามาหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักร ต่อมาในวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2565 นายอนุทิน ชาญวีรกูล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้ลงนามออกประกาศโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 29 วรรคสองแห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด¹⁴⁶ ประกาศให้ยาเสพติดประเภท 5 ตามประมวลกฎหมายยาเสพติดมีเหลือ¹⁴⁷ ดังนี้

¹⁴³ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 มาตรา 23 (1) บัญญัติว่า “ผู้ขออนุญาตเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ศึกษาวิจัยหรือจัดการเรียนการสอนทางการแพทย์ เภสัชศาสตร์ วิทยาศาสตร์ หรือเกษตรศาสตร์ หรือมีหน้าที่ให้บริการทางการแพทย์เภสัชกรรม หรือวิทยาศาสตร์ หรือมีหน้าที่ให้บริการทางเกษตรกรรมเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์หรือเภสัชกรรม หรือหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด หรือสภากาชาดไทย”

¹⁴⁴ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 มาตรา 23 (2) บัญญัติว่า “ผู้ขออนุญาตเป็นผู้ป่วยเดินทางระหว่างประเทศที่มีความจำเป็นต้องนำยาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นกัญชาติดตัวเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อใช้รักษาโรคเฉพาะตัว”

¹⁴⁵ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 มาตรา 23 (3) บัญญัติว่า “ผู้ขออนุญาตซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยและพัฒนาตามมาตรา 35 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติดท้ายพระราชบัญญัตินี้”

¹⁴⁶ ประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 29 วรรคสอง บัญญัติว่า “การระบุชื่อยาเสพติดให้โทษว่ายาเสพติดให้โทษชื่อใดอยู่ในประเภทใดตามวรรคหนึ่ง (1) (2) (4) และ (5) และการเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงชื่อหรือประเภทยาเสพติดให้โทษดังกล่าว ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ป.ป.ส. ประกาศกำหนด”

¹⁴⁷ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษประเภท 5 พ.ศ. 2565

- 1) พืชฝิ่น หรือพืชที่อยู่ในสกุลเดียวกันกับฝิ่นหรือพืชที่ให้สารแอลคาลอยด์ของฝิ่น
- 2) พืชเห็ดขี้ควายหรือเห็ดขี้ควาย หรือพืชอื่นที่อยู่ในสกุลเดียวกันกับเห็ดขี้ควายหรือพืชที่ให้สาร Psilocin หรือ Psilocybin¹⁴⁸
- 3) สารสกัดจากทุกส่วนที่สกัดมาจากต้นกัญชาหรือกัญญา หรือพืชอื่นที่อยู่ในสกุล Cannabis เว้นแต่สารสกัดจากเมล็ดของพืชกัญชาหรือกัญญาที่ได้ปลูกภายในราชอาณาจักรหรือสารสกัดจากทุกส่วนของต้นกัญชาหรือต้นกัญญาที่มีสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (THC) ไม่เกินร้อยละ 0.2 ต่ออัตราน้ำหนักของสารสกัดนั้น¹⁴⁹

1.4 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดให้การกระทำให้เกิดกลิ่น หรือควัน กัญชา กัญญา หรือพืชอื่นใด เป็นเหตุรำคาญ พ.ศ. 2565

ในช่วงแรกที่มีการปลดล็อกกัญชาออกจากการเป็นยาเสพติดประเภท 5 ประเทศไทย ไม่ได้มีมาตรการใดในการควบคุมหรือกำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้กัญชาเพื่อการสันติการอย่าง อารยประเทศ ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมที่กลุ่มผู้ใช้กัญชาเพื่อการสันติการนำกัญชามาสูบในที่ สาธารณะจนเป็นเหตุให้เกิดควันหรือกลิ่นของกัญชาจนรบกวนผู้คนในที่สาธารณะ

ข้อ 1 ให้ยาเสพติดให้โทษที่ระบุชื่อต่อไปนี้ เป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ตามประมวล กฎหมายยาเสพติด

- (1) พืชฝิ่น พืชซึ่งมีชื่อพฤกษศาสตร์ว่า *Papaver somniferum* L. และ *Papaverbracteatum* Lindl. หรือที่มีชื่ออื่นในสกุลเดียวกันที่ให้ฝิ่นหรือแอลคาลอยด์ของฝิ่น
- (2) เห็ดขี้ควายหรือพืชเห็ดขี้ควาย ซึ่งมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Psilocybe cubensis* (Earle) Singer หรือที่มีชื่ออื่นในสกุลเดียวกันที่ให้สาร psilocybin หรือ psilocin
- (3) สารสกัดจากทุกส่วนของพืชกัญชาหรือกัญญา ซึ่งเป็นพืชในสกุล Cannabis.

¹⁴⁸ Psilocybin. September 18, 2023. Retrieved from : <https://www.webmd.com/vitamins/ai/ingredientmono-1654/psilocybin>.

¹⁴⁹ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษประเภท 5 พ.ศ. 2565

ข้อ 1 ให้ยาเสพติดให้โทษที่ระบุชื่อต่อไปนี้ เป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ตามประมวล กฎหมายยาเสพติด

- (3) สารสกัดจากทุกส่วนของพืชกัญชาหรือกัญญา ซึ่งเป็นพืชในสกุล Cannabis ยกเว้นสารสกัด ดังต่อไปนี้
 - (ก) สารสกัดที่มีปริมาณสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (tetrahydrocannabinol, THC) ไม่เกินร้อยละ 0.2 โดยน้ำหนัก เฉพาะที่ได้รับอนุญาตให้สกัดจากพืชกัญชาหรือกัญญาที่ปลูกภายในประเทศ
 - (ข) สารสกัดจากเมล็ดของพืชกัญชาหรือกัญญา ที่ได้จากการปลูกภายในประเทศ.

จากปัญหาดังกล่าวกระทรวงสาธารณสุขจึงได้ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดให้การกระทำให้เกิดกลิ่น หรือควันกัญชา กัญชง หรือพืชอื่นใด เป็นเหตุรำคาญ พ.ศ. 2565 โดยนายสาธิต ปิตุเตชะ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข ปฏิบัติราชการแทน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ได้ลงนามออกประกาศเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2565 โดยประกาศดังกล่าวได้มีเจตนารมณ์ในการควบคุมเหตุแห่งการใช้กัญชาหรือกัญชงในทางที่ไม่เหมาะสม จนเป็นเหตุให้เกิดควันหรือกลิ่นกัญชง หรือกัญชา เช่น การใช้เพื่อการสันถนาการที่ส่งผลกระทบต่ออันตรายต่อสุขภาพของผู้คนใกล้เคียงหรือกระทบต่อความเป็นอยู่โดยปกติสุข ซึ่งควันของกัญชามีอนุภาคที่เล็กทำให้สามารถเข้าสู่ปอดได้ด้วยการหายใจ ทั้งนี้เพื่อป้องกันและควบคุมมิให้เกิดอันตรายต่อผู้คนในสังคม โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 25 (5)¹⁵⁰ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 จึงได้ออกประกาศฉบับดังกล่าวออกมาบังคับใช้

โดยเนื้อความในประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดให้การกระทำให้เกิดกลิ่น หรือควันกัญชาฯ ได้มีมาตรการในการกำหนดและควบคุมผู้ใช้กัญชาหรือกัญชงเพื่อการสันถนาการ ซึ่งเป็นการกระทำที่ทำให้เกิดควัน หรือกลิ่นของกัญชาหรือกัญชง ซึ่งผลของการใช้กัญชาหรือกัญชงเพื่อการสันถนาการเป็นเหตุทำให้เกิดผลกระทบโดยตรงที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้ต้องประสบเหตุหรือผู้อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียง จนเป็นเหตุให้บุคคลดังกล่าวเกิดความรำคาญ¹⁵¹

1.5 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง สมุนไพรควบคุม (กัญชา) พ.ศ. 2565

จากการกระทรวงสาธารณสุขได้ประกาศปลดล็อกกัญชาออกจากการเป็นยาเสพติด ประเภท 5 ก็ปรากฏว่ามีปัญหาที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสังคมตามมาเป็นจำนวนมาก กระทรวงสาธารณสุขจึงได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นและเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการใช้กัญชาเพื่อการสันถนาการเกิดปัญหาตามมาในอนาคตภายหลังนี้ ทั้งนี้อาศัยอำนาจตามมาตรา 4

¹⁵⁰ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 25 บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีเหตุอันอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงหรือผู้ที่ต้องประสบกับเหตุนั้นดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นเหตุรำคาญ”

(5) เหตุอื่นใดที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

¹⁵¹ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดให้การกระทำให้เกิดกลิ่น หรือควันกัญชา กัญชง หรือพืชอื่นใด เป็นเหตุรำคาญ พ.ศ. 2565 ข้อ 3 กำหนดให้การกระทำให้เกิดกลิ่น หรือควันกัญชา กัญชง หรือพืชอื่นใด เว้นแต่พืชที่มีกฎหมายอื่นควบคุมแล้ว จนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียงหรือผู้ที่ต้องประสบกับเหตุนั้น เป็นเหตุรำคาญ ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข.

มาตรา 44¹⁵² มาตรา 45 (3) และ (5)¹⁵³ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 กระทรวงสาธารณสุขจึงได้ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง สมุนไพรควบคุม (กัญชา) พ.ศ. 2565 โดยนายอนุทิน ชาญวีรกูล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ได้ลงนามออกประกาศ ณ วันที่ 16 มิถุนายน 2565

โดยมีเจตนารมณ์เห็นว่ากัญชาถือเป็นพืชสมุนไพรที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ อีกทั้งยังสามารถนำไปวิจัยและศึกษาต่อยอดทางการแพทย์ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นจึงเห็นสมควรออกมาตรการในการกำหนดแนวทางการใช้กัญชาเพื่อการสันตนาการ ทั้งนี้เพื่อประสิทธิภาพในการส่งเสริมการใช้กัญชาให้เกิดประโยชน์ทางการแพทย์และเพื่อเป็นการคุ้มครองสังคมอย่างยั่งยืน

เนื้อความในกระทรวงสาธารณสุขจึงได้ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง สมุนไพรควบคุม (กัญชา) พ.ศ. 2565 ได้กำหนดให้กัญชาและสารสกัดจากกัญชาซึ่งเป็นพืชที่อยู่ในตระกูล Cannabis ถือเป็นสมุนไพรควบคุม และได้กำหนดมาตรการให้บุคคลที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไปเท่านั้นที่สามารถใช้ประโยชน์ ครอบครอง เก็บรักษา ดูแล ขนย้ายกัญชาหรือสารสกัดจากกัญชาได้ เว้นแต่การดังต่อไปนี้ ไม่อนุญาตให้กระทำ¹⁵⁴ ดังนี้

¹⁵² พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 มาตรา 44 บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสมุนไพร ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดประเภท ลักษณะ ชนิด และชื่อสมุนไพรที่มีค่าต่อการศึกษาหรือวิจัย หรือมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ หรืออาจจะสูญพันธุ์ ให้เป็นสมุนไพรควบคุม”

¹⁵³ พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 มาตรา 45 บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสมุนไพรควบคุม ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา....

(3) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคุ้มครอง การใช้ประโยชน์ การดูแลรักษา หรือการขนย้ายสมุนไพรควบคุม

(5) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการส่งออกสมุนไพรควบคุม เพื่อการค้าและที่มีใช้เพื่อการค้า หรือในการจำหน่าย หรือแปรรูปสมุนไพรควบคุมเพื่อการค้า”

¹⁵⁴ กระทรวงสาธารณสุขจึงได้ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง สมุนไพรควบคุม (กัญชา) พ.ศ. 2565 ข้อ 2 อนุญาตให้ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ยี่สิบปีขึ้นไปสามารถครอบครอง ใช้ประโยชน์ ดูแล เก็บรักษายกย้าย หน่ายสมุนไพรควบคุมตามข้อ 1 ได้ ยกเว้นการกระทำ ดังต่อไปนี้

- (1) การใช้ประโยชน์ในที่สาธารณะโดยการสูบ
- (2) การใช้ประโยชน์กับสตรีมีครรภ์หรือสตรีให้นมบุตร
- (3) การจำหน่ายให้กับผู้ที่มีอายุต่ำกว่ายี่สิบปี สตรีมีครรภ์หรือสตรีให้นมบุตร

- 1) ใช้ประโยชน์ด้านสันตินาการโดยการสูบในที่สาธารณะ
- 2) ใช้กับสตรีที่ให้นมบุตรหรือสตรีมีครรภ์
- 3) การขายกัญชาให้แก่บุคคลผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปี

อีกทั้งได้มีการกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนจีน และหมอพื้นบ้านตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการแพทย์แผนไทย สามารถนำกัญชาหรือสารสกัดจากกัญชาไปใช้เพื่อประโยชน์กับผู้ป่วยของตนได้¹⁵⁵ และผู้ป่วยที่ได้รับการจ่ายยาที่เป็นกัญชาหรือสารสกัดจากกัญชาจากผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้นสามารถครอบครอง เก็บรักษา ดูแล ขนย้าย และใช้ประโยชน์จากกัญชาหรือสารสกัดจากกัญชาได้ในปริมาณที่จ่ายให้เพื่อการรักษาเป็นเวลา 30 วันได้¹⁵⁶

1.6 ร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ.

จากการที่ประมวลกฎหมายยาเสพติดไม่ได้มีการกำหนดบัญญัติให้กัญชาเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 5 จึงถือเป็นโอกาสอันดีที่สามารถนำกัญชาหรือกัญชงไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ งานวิจัยและนำไปใช้ประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ แต่ถึงอย่างไรการที่กัญชาไม่มียาเสพติดก็ยังมีข้อจำกัดในการนำไปใช้ประโยชน์ จึงส่งผลต่อการนำไปใช้เพื่อดูแลสุขภาพ ป้องกันโรคภัย รักษาผู้ป่วย และนำไปศึกษาวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมในด้านต่างๆ¹⁵⁷ ร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. จึงมีเหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. เพื่อสนับสนุนการนำกัญชา กัญชง มาใช้ในการศึกษาวิจัย การใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์ สุขภาพ การใช้ตามวิถีชีวิตชุมชน ตลอดจนเปิดโอกาสให้มีการผลิต ขาย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ครอบครองเพื่อส่งเสริมเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และเศรษฐกิจของประเทศ และเพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคมิให้มีการบริโภคกัญชา กัญชง อย่างไม่เหมาะสม เนื่อความใน

¹⁵⁵ กระทรวงสาธารณสุขจึงได้ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง สมุนไพรควบคุม (กัญชา) พ.ศ. 2565 ข้อ 3 อนุญาตให้ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนจีน และหมอพื้นบ้านตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการแพทย์แผนไทย สามารถใช้ประโยชน์จากสมุนไพรควบคุมตามข้อ 1 ให้กับผู้ป่วยของตน

¹⁵⁶ กระทรวงสาธารณสุขจึงได้ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง สมุนไพรควบคุม (กัญชา) พ.ศ. 2565 ข้อ 4 อนุญาตให้ผู้ป่วยตามข้อ 3 สามารถครอบครอง ขนย้าย ดูแล เก็บรักษา ใช้ประโยชน์ในปริมาณที่จ่ายให้สำหรับการใช้ประโยชน์เป็นเวลาสามสิบวัน

¹⁵⁷ รัฐสภา. ร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. 24 กันยายน 2565. สืบค้นจาก <https://www.parliament.go.th>.

ร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. แบ่งออกเป็น 11 หมวด จำนวน 45 มาตรา มีสาระสำคัญดังนี้¹⁵⁸

(1) หมวด 1 บทบัญญัติทั่วไป (มาตรา 6 - มาตรา 7)

1) กำหนดให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศกำหนดเกี่ยวกับกัญชา กัญชง

2) กำหนดให้การผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร ยา อาหาร เครื่องสำอาง เครื่องมือแพทย์ วัตถุอันตรายที่ใช้ในบ้านเรือนและสาธารณสุข โดยใช้กัญชา กัญชง เป็นวัตถุดิบหรือส่วนประกอบในผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปของผู้ผลิตให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

(2) หมวด 2 คณะกรรมการการกัญชา กัญชง (มาตรา 8 - มาตรา 14)

1) กำหนดให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกัญชา กัญชง” ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นประธานกรรมการ เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา เป็นกรรมการและเลขานุการ

2) กำหนดให้คณะกรรมการกัญชา กัญชง มีหน้าที่และอำนาจ เช่น กำหนดนโยบายและมาตรการส่งเสริม วิจัย พัฒนา การใช้กัญชา กัญชง ทั้งในด้านการแพทย์ อุตสาหกรรม ให้ความเห็น คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะต่อรัฐมนตรี หรือผู้อนุญาตในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ และประกาศกำหนดสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (tetrahydrocannabinol) ในกัญชง เป็นต้น

(3) หมวด 3 การขออนุญาตและการอนุญาต (มาตรา 15 - มาตรา 17)

1) กำหนดให้ผู้ประสงค์จะผลิต นำเข้า ส่งออก หรือขาย ต้องได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต

(4) หมวด 4 การจัดแจ้งและการรับจัดแจ้งการใช้ประโยชน์จากกัญชา กัญชงในครัวเรือน (มาตรา 18 - มาตรา 20)

1) กำหนดให้ผู้ประสงค์จะเพาะ ปลูก ต้องจัดแจ้งต่อผู้รับจัดแจ้ง และเมื่อผู้รับจัดแจ้งออกไปรับจัดแจ้งให้แล้ว จึงจะดำเนินการได้

(5) หมวด 5 กระบวนการพิจารณาอนุญาต (มาตรา 21 - มาตรา 24)

1) กำหนดให้เจ้าหน้าที่ บุคคล องค์กร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ประเมิน ตรวจสอบ และพิจารณาอนุญาต

¹⁵⁸ รัฐสภา. บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. 24 กันยายน 2565. สืบค้นจาก https://www.parliament.go.th/section77/manage/files/file_20220218082928_1_193.pdf.

2) กำหนดให้เงินค่าธรรมเนียมตาม (8) (9) (10) ในอัตราค่าธรรมเนียมท้ายพระราชบัญญัตินี้ที่จัดเก็บได้ให้ตกเป็นของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(6) หมวด 6 การพักใช้ใบอนุญาต การเพิกถอนใบอนุญาตหรือใบรับจดแจ้ง (มาตรา 25 - มาตรา 27)

1) กำหนดให้ผู้รับอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้อนุญาตว่ากล่าวตักเตือน หรือผู้อนุญาตโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสั่งพักใช้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาตตามสมควรแก่กรณี

2) กำหนดให้ผู้ถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตจะขอรับใบอนุญาตใด ๆ ในระหว่างถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตอีกไม่ได้

3) กำหนดให้ผู้จัดแจ้งผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎกระทรวง หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้รับจดแจ้งว่ากล่าวตักเตือน สั่งให้ทำลายหรือเพิกถอนใบรับจดแจ้งตามสมควรแก่กรณี

(7) หมวด 7 การโฆษณา (มาตรา 28 - มาตรา 30)

1) กำหนดห้ามผู้ใดโฆษณาเว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต

2) กำหนดให้ในกรณีฝ่าฝืน ให้ผู้อนุญาตมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้โฆษณาดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น แก้ไขข้อความ ห้ามใช้ข้อความ ระงับการโฆษณา เป็นต้น

(8) หมวด 8 พนักงานเจ้าหน้าที่ (มาตรา 31 - มาตรา 33)

1) กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ เช่น เข้าไปในสถานที่ผลิต สถานที่นำเข้า สถานที่ส่งออก สถานที่ขาย หรือเข้าไปในยานพาหนะที่บรรทุกกัญชา กัญชง เป็นต้น

2) กำหนดให้ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

(9) หมวด 9 การอุทธรณ์ (มาตรา 34 - มาตรา 36)

1) กำหนดให้กรณีผู้อนุญาตหรือผู้รับจดแจ้งไม่ออกใบอนุญาตหรือใบรับจดแจ้ง ผู้ขออนุญาตหรือผู้จัดแจ้ง มีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อรัฐมนตรีภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งการไม่ออกใบอนุญาตหรือใบรับจดแจ้ง

2) กำหนดให้ผู้รับอนุญาตซึ่งถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาต ถูกเพิกถอนใบอนุญาตหรือใบรับจดแจ้งมีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อรัฐมนตรีภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งการพักใช้ใบอนุญาต การเพิกถอนใบอนุญาตหรือใบรับจดแจ้ง แล้วแต่กรณี

(10) หมวด 10 การคุ้มครองบุคคลซึ่งอาจได้รับอันตรายจากการบริโภคัญชา ัญชง และการป้องกันการใช้ในทางที่ผิด (มาตรา 37)

1) กำหนดห้ามผู้รับอนุญาตขายัญชา ัญชง เพื่อนำไปบริโภคแก่บุคคล เช่น ผู้มีอายุต่ำกว่ายี่สิบปี สตรีมีครรภ์ สตรีให้นมบุตร เป็นต้น

(11) หมวด 11 บทกำหนดโทษ (มาตรา 38 - มาตรา 40)

ฉะนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการนำัญชาไปใช้เพื่อดูแลสุขภาพของตนเอง และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาภูมิปัญญาทางการแพทย์แผนไทย ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ของแพทย์แผนปัจจุบัน แต่ด้วยเหตุที่ต้องมีการควบคุมและคุ้มครองประชาชนให้มีการบริโภคัญชาอย่างเหมาะสม จึงต้องมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองการใช้ัญชาอย่างมีประสิทธิภาพ

บุคคลที่ต้องการจะเพาะปลูกเพื่อใช้ประโยชน์จากัญชา ัญชงในครัวเรือน ไม่ว่าจะ เป็นการสันถนาการหรือทางการแพทย์ บุคคลนั้นจะดำเนินการขออนุญาตเพาะปลูกต่อผู้รับจดทะเบียน และเมื่อผู้รับจดทะเบียนออกใบรับจดทะเบียนให้แล้วจึงจะดำเนินการเพาะปลูกัญชาหรือกัญชงได้¹⁵⁹

บุคคลที่ต้องการจะจำหน่าย นำเข้าหรือส่งออกซึ่งกัญชาหรือกัญชงจะต้องได้รับ ใบอนุญาตจากผู้อนุญาต¹⁶⁰ และในกรณีที่บุคคลใดเป็นผู้ผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออกกัญชาหรือกัญชงโดยไม่ได้รับอนุญาตถือว่ามีความผิดต้องระวางโทษตามมาตรา 38 แห่งร่างพระราชบัญญัติ กัญชา กัญชง พ.ศ.¹⁶¹ การนำเข้าหรือส่งออกในทุกครั้งจะต้องได้รับอนุญาตทุกครั้งที่น่าเข้าหรือส่งออกจากผู้อนุญาต เพราะคุณสมบัติของผู้อนุญาตถือเป็นสาระสำคัญตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไข

¹⁵⁹ ร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. มาตรา 18 บัญญัติว่า “ผู้ใดประสงค์จะเพาะ ปลูก เพื่อใช้ประโยชน์จากกัญชา กัญชงในครัวเรือน ต้องจดทะเบียนต่อผู้รับจดทะเบียน และเมื่อผู้รับจดทะเบียนออกใบรับจดทะเบียนให้แล้ว จึงจะดำเนินการนั้นได้”

¹⁶⁰ ร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. มาตรา 15 บัญญัติว่า “ผู้ใดประสงค์จะผลิต นำเข้า ส่งออก หรือขาย ต้องได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต

การนำเข้าหรือส่งออกตามวรรคหนึ่งในแต่ละครั้ง ต้องได้รับอนุญาตทุกครั้งที่น่าเข้าหรือส่งออกจากผู้อนุญาตด้วย”

¹⁶¹ ร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. มาตรา 38 บัญญัติว่า “บุคคลผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก ขาย โดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 15 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ที่กำหนดในกฎกระทรวง ในกรณีที่บุคคลที่ได้รับอนุญาตให้นำเข้าส่งออกกัญชา กัญชงแล้ว แต่การส่งออกในแต่ละครั้งกระทำโดยไม่ได้รับอนุญาตเฉพาะคราวถือว่ามีความผิดต้องระวางโทษ ตามมาตรา 39 แห่งร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ.¹⁶²

ในส่วนของการโฆษณากัญชา กัญชงหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาหรือกัญชงสามารถ กระทำได้ตามกฎหมาย แต่ผู้ที่ประสงค์จะโฆษณาจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้อนุญาตตามมาตรา 28 แห่งร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. อีกทั้งผู้อนุญาตมีอำนาจในการกำหนดเงื่อนไขในการ โฆษณาได้และสามารถกำหนดสื่อที่จะใช้ในการโฆษณาได้อีกด้วย¹⁶³

ในกรณีที่ผู้โฆษณากระทำการฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ผู้อนุญาตกำหนด ผู้อนุญาตมีอำนาจในการออกคำสั่งให้ผู้ดำเนินการโฆษณาดำเนินการแก้ไขโฆษณาหรือวิธีการ โฆษณา ห้ามใช้ข้อความหรือวิธีการบางอย่างที่ปรากฏบนโฆษณา และมีอำนาจในการระงับ โฆษณานั้น อีกทั้งผู้อนุญาตมีอำนาจในการสั่งให้โฆษณาเผยแพร่ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องด้วยได้ โดย ผู้โฆษณาจะต้องเป็นผู้ที่รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด¹⁶⁴

¹⁶² ร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. มาตรา 39 บัญญัติว่า “ผู้รับอนุญาตตามมาตรา 15 วรรคสอง ผู้นำเข้า ส่งออกในแต่ละครั้งโดยไม่ได้รับอนุญาตเฉพาะคราวในแต่ละครั้งให้นำเข้าหรือส่งออก ต้องระวางโทษ ปรับครั้งละไม่เกิน 5,000 บาท”

¹⁶³ ร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. มาตรา 28 บัญญัติว่า “ห้ามผู้ใดโฆษณาเว้นแต่ได้รับอนุญาต จากผู้อนุญาต

การขออนุญาตโฆษณาตามวรรคหนึ่ง การออกใบอนุญาต ละเงื่อนไขในการโฆษณาตามใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้ ผู้อนุญาตอาจกำหนดเงื่อนไขเฉพาะในการโฆษณาและจำกัดการใช้สื่อโฆษณาก็ได้”

¹⁶⁴ ร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. มาตรา 29 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้อนุญาตเห็นว่าการโฆษณา ใด ฝ่าฝืนประกาศคณะกรรมการตามมาตรา 28 วรรคสอง ให้ผู้อนุญาตมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้โฆษณาดำเนินการ อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (1) แก้ไขข้อความหรือวิธีการในการโฆษณา
- (2) ห้ามใช้ข้อความหรือวิธีการบางอย่างที่ปรากฏในการโฆษณา
- (3) ระงับการโฆษณา

คำสั่งตามวรรคหนึ่ง ผู้อนุญาตจะสั่งให้โฆษณาเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องด้วยก็ได้ โดยให้ผู้โฆษณา รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด”

ร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. ได้กำหนดให้มาตรการห้ามผู้จำหน่ายกัญชา กัญชง จำหน่ายแก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 20 ปี สตรีมีครรภ์ สตรีให้นมบุตร เพื่อนำไปบริโภค อีกทั้งสถานที่จำหน่ายจะต้องมีการติดประกาศให้ทราบถึงข้อห้ามขายแก่บุคคลดังกล่าวไว้อย่างชัดเจนด้วย¹⁶⁵

1.7 มาตรการทางกฎหมายที่มีลักษณะคล้ายกัน

นอกจากร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. ที่กำลังอยู่ในระหว่างการดำเนินการ ซึ่งอาจมีการผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ก็ยังมีมาตรการทางกฎหมายที่มีลักษณะใกล้เคียงที่สามารถนำมาปรับเพื่อเป็นแนวทางในการควบคุมการใช้ การครอบครอง การจำหน่ายพืชกัญชาได้อีกด้วย เช่น

1.7.1 พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551

เหตุในการออกพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ได้มีเจตนารมณ์ที่มาจากที่สังคมได้ปรากฏปัญหาจากการที่ภาคประชาชนได้ดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์จนทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรม ปัญหาอุบัติเหตุ ปัญหาครอบครัวและปัญหาด้านสุขภาพ ซึ่งทำให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติ รัฐในฐานะผู้กำหนดมาตรการทางกฎหมายจึงได้เห็นสมควรในการออกมาตรการเพื่อกำหนดแนวทางและควบคุมการจำหน่ายและการดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ รวมถึงมาตรการทางกฎหมายในการฟื้นฟูและบำบัดผู้เสพติดเครื่องดืมแอลกอฮอล์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดปัญหาที่เกิดผลกระทบโดยตรงต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมและทำให้ภาคประชาชนได้ตระหนักถึงภัยของการดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ และเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เยาวชนของชาติหลงผิดหันไปดืมเครื่องดืมแอลกอฮอล์¹⁶⁶

พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ได้มีการกำหนดบริเวณในการห้ามจำหน่ายเครื่องดืมแอลกอฮอล์ไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันการก่อ

¹⁶⁵ ร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. มาตรา 37 บัญญัติว่า “ห้ามผู้รับอนุญาตขายกัญชา กัญชง เพื่อการนำไปบริโภค แก่บุคคลดังต่อไปนี้

- (1) บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 20 ปี
- (2) สตรีมีครรภ์
- (3) สตรีให้นมบุตร
- (4) บุคคลอื่นใดตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด”

¹⁶⁶ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 125 ตอนที่ 33 ก. วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2551. หน้า 49.

ความวุ่นวายในศาสนาสถาน สถานที่ราชการและสวนสาธารณะ อีกทั้งยังได้ห้ามจำหน่ายเครื่องดืมแอลกอฮอล์ในสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงหรือร้านค้าที่อยู่ในละแวกสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ผู้ขับขีหรือผู้โดยสารสามารถหาซื้อเครื่องดืมแอลกอฮอล์ได้โดยง่ายขณะขับขียานพาหนะ เพื่อเป็นการป้องกันอุบัติเหตุบนท้องถนน¹⁶⁷ ทั้งนี้เพราะปริมาณอุบัติเหตุบนท้องถนนที่มีจำนวนมากปรากฏว่ามีอัตราการเกิดที่มีสาเหตุมาจากการเมาแล้วขับจำนวนมาก พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 จึงได้มีการกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังแต่ต้นเหตุไว้

ในวันสำคัญทางศาสนาพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ก็ได้มีการกำหนดมาตรการเพื่อควบคุมมิให้มีการจำหน่ายเครื่องดืมแอลกอฮอล์จนอาจเกิดภาพลักษณ์ที่เสียหายต่อสังคมโดยรวมไว้¹⁶⁸ ในกรณีที่บุคคลใดกระทำการฝ่าฝืนจำหน่ายเครื่องดืมแอลกอฮอล์ในสถานที่หรือบริเวณที่ต้องห้ามตามมาตรา 27 หรือจำหน่ายเครื่องดืมแอลกอฮอล์ในวันสำคัญทางศาสนาตามมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ถือว่ามีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹⁶⁹

¹⁶⁷ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 27 บัญญัติว่า “ห้ามขายเครื่องดืมแอลกอฮอล์ในสถานที่หรือบริเวณดังต่อไปนี้

- (1) วัดหรือสถานที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา
- (2) สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ สถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาลและร้านขายยาตามกฎหมายว่าด้วยยา
- (3) สถานที่ราชการ ยกเว้นบริเวณที่จัดไว้เป็นร้านค้าหรือสโมสร
- (4) หอพักตามกฎหมายว่าด้วยหอพัก
- (5) สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ
- (6) สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง หรือร้านค้าในบริเวณสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง
- (7) สวนสาธารณะของทางราชการที่จัดไว้เพื่อการพักผ่อนของประชาชนโดยทั่วไป
- (8) สถานที่อื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ”

¹⁶⁸ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 28 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดืมแอลกอฮอล์ในวัน หรือเวลาที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ ทั้งนี้ ประกาศดังกล่าวจะกำหนดเงื่อนไขหรือข้อยกเว้นใดๆ เท่าที่จำเป็นไว้ด้วยก็ได้”

¹⁶⁹ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 39 บัญญัติว่า “ผู้ใดขายเครื่องดืมแอลกอฮอล์โดยฝ่าฝืนมาตรา 27 หรือมาตรา 28 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ในส่วนของการจำหน่ายเครื่องดัดแอลกอฮอล์แก่เยาวชน พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดัดแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดมาตรการมิให้ผู้ใดจำหน่ายเครื่องดัดแอลกอฮอล์แก่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี และได้มีมาตรการห้ามจำหน่ายเครื่องดัดแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้ที่มีอาการมีเมามจนมีอาการไม่สามารถควบคุมหรือครองสติสัมปชัญญะได้¹⁷⁰ ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่จะตามมา อาทิเช่น ปัญหาอุบัติเหตุบนท้องถนน ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากบุคคลที่มีเมามจนไม่สามารถควบคุมตนเองได้

อีกทั้งในส่วนของการจำหน่ายเครื่องดัดแอลกอฮอล์ในประเทศไทยนั้น พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดัดแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ได้มีการกำหนดลักษณะหรือวิธีการจำหน่ายไว้อย่างชัดเจน กล่าวคือ ห้ามจำหน่ายเครื่องดัดแอลกอฮอล์ในลักษณะที่เป็นการเร่ขาย ห้ามจำหน่ายเครื่องดัดแอลกอฮอล์โดยใช้เครื่องจำหน่ายอัตโนมัติ ห้ามจำหน่ายเครื่องดัดแอลกอฮอล์โดยวิธีการลดราคา ห้ามจำหน่ายเครื่องดัดแอลกอฮอล์ในลักษณะที่เป็นการเสนอสิทธิในการเข้ามการแข่งขัน การแสดง การชิงรางวัล หรือวิธีการอื่นใดที่สามารถนำสลากหรือหีบห่อเครื่องดัดแอลกอฮอล์มาแลกซื้อหรือเปลี่ยนได้ ห้ามจำหน่ายเครื่องดัดแอลกอฮอล์ในลักษณะที่เป็นการแจก แถม ให้หรือแลกเปลี่ยนกับสินค้าอื่น หรือเป็นการขายแจกเครื่องดัดแอลกอฮอล์ในลักษณะที่เป็นสินค้าตัวอย่าง ห้ามจำหน่ายเครื่องดัดแอลกอฮอล์ด้วยวิธีการที่เป็นการจูงใจภาคประชาชนให้หันมาบริโภคเครื่องดัดแอลกอฮอล์¹⁷¹

¹⁷⁰ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดัดแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 29 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดัดแอลกอฮอล์แก่บุคคลดังต่อไปนี้

- (1) บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบปีบริบูรณ์
- (2) บุคคลที่มีอาการมีเมามจนครองสติไม่ได้”

¹⁷¹ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดัดแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 30 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดัดแอลกอฮอล์โดยวิธีการหรือในลักษณะ ดังต่อไปนี้

- (1) ใช้เครื่องขายอัตโนมัติ
- (2) การเร่ขาย
- (3) การลดราคาเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการขาย
- (4) ให้หรือเสนอให้สิทธิในการเข้ามการแข่งขัน การแสดง การให้บริการการชิงโชค

การชิงรางวัล หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดเป็นการตอบแทนแก่ผู้ซื้อเครื่องดัดแอลกอฮอล์ หรือแก่ผู้นำหีบห่อหรือสลากหรือสิ่งอื่นใดเกี่ยวกับเครื่องดัดแอลกอฮอล์มาแลกซื้อหรือแลกเปลี่ยนหรือแลกซื้อ

(5) โดยแจก แถม ให้ หรือแลกเปลี่ยนกับเครื่องดัดแอลกอฮอล์ หรือกับสินค้าอื่น หรือการให้บริการอย่างอื่นแล้วแต่กรณี หรือแจกจ่ายเครื่องดัดแอลกอฮอล์ในลักษณะเป็นตัวอย่างของเครื่องดัดแอลกอฮอล์ หรือเป็นการจูงใจสาธารณชนให้บริโภคเครื่องดัดแอลกอฮอล์ รวมถึงการกำหนด

ในกรณีที่บุคคลใดกระทำการฝ่าฝืนจำหน่ายเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ หรือจำหน่ายให้แก่บุคคลที่มีเงิน매จอนไม่สามารถรองสติสัมปชัญญะได้ หรือกระทำการฝ่าฝืนจำหน่ายเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์โดยวิธีการที่เป็นการใช้เครื่องจำหน่ายแบบอัตโนมัติดังที่กำหนดไว้ในมาตรา 30 (1) แห่งพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ต้องระวางโทษตามมาตรา 40¹⁷² หรือในกรณีที่บุคคลใดกระทำการจำหน่ายเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์โดยวิธีการหรือจำหน่ายในลักษณะตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 30 (2) ถึง (6) ถือว่ามีความผิด ต้องระวางโทษตามมาตรา 41¹⁷³

อีกทั้งการจำหน่ายเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ยังได้มีการกำหนดมาตรการห้ามไม่ให้บุคคลใด (จะเป็นผู้จำหน่ายเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์หรือไม่ก็ตาม) ทำการโฆษณาเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ต่อสาธารณะชน ไม่ว่าจะด้วยวิธีการแสดงเครื่องหมาย สัญลักษณ์หรือชื่อของเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ที่เป็นการจูงใจหรืออ้างสรรพคุณไม่ว่าจะด้วยวิธีการทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งการที่จะประชาสัมพันธ์หรือโฆษณาเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์สามารถกระทำได้โดยผู้ที่ผลิตจะประชาสัมพันธ์ในส่วนเฉพาะที่เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้เชิงสร้างสรรค์ แต่ทั้งนี้จะต้องไม่มีการปรากฏรูปภาพของบรรจุภัณฑ์หรือสินค้าที่เป็นเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ เว้นแต่เป็นการปรากฏในส่วนของภาพเชิงสัญลักษณ์ของเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ หรือสัญลักษณ์ของบริษัทผู้ผลิตเท่านั้น¹⁷⁴

เงื่อนไขการขายในลักษณะที่เป็นการบังคับซื้อเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์โดยทางตรงหรือทางอ้อม

(6) โดยวิธีหรือลักษณะอื่นใดตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ”

¹⁷² พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 40 บัญญัติว่า “ผู้ใดขายเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์โดยฝ่าฝืนมาตรา 29 หรือมาตรา 30 (1) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

¹⁷³ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 41 บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 30 (2) (3) (4) (5) หรือ (6) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

¹⁷⁴ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 32 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์หรือแสดงชื่อหรือเครื่องหมายของเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์อันเป็นการอวดอ้างสรรพคุณหรือชักจูงใจให้ผู้อื่นดื่มโดยตรงหรือโดยอ้อม

การโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ใด ๆ โดยผู้ผลิตเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ทุกประเภทให้กระทำเฉพาะการให้ข้อมูลข่าวสาร และความรู้เชิงสร้างสรรค์สังคม โดยไม่มีการปรากฏภาพของสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ของเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์นั้น เว้นแต่เป็นการปรากฏของภาพสัญลักษณ์ของเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ หรือสัญลักษณ์ของบริษัทผู้ผลิตเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์นั้นเท่านั้น ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

ในส่วนมาตรการที่เกี่ยวข้องและเป็นการควบคุมพฤติกรรมของภาคประชาชนคือ การบัญญัติห้ามมิให้บุคคลบริโภครีเอดมัลแอลกอฮอล์ในศาสนาที่มีไว้สำหรับปฏิบัติศาสนพิธี สถานพยาบาลหรือสถานบริการสาธารณสุขแห่งรัฐ สถานข้าราชการ สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ สวนสาธารณะและสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดความวุ่นวายจากสาเหตุที่ผู้ดื่มแอลกอฮอล์จะได้ก่อขึ้นและเพื่อเป็นการป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดจากผู้ดื่มแอลกอฮอล์¹⁷⁵

ในส่วนของผู้บริโภคที่กระทำการดื่มแอลกอฮอล์ในบริเวณหรือสถานที่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 31 ถือว่ามีความผิด ต้องระวางโทษตามมาตรา 42¹⁷⁶ หรือในกรณีที่บุคคลใดกระทำการโฆษณาแอลกอฮอล์โดยการแสดงชื่อ เครื่องหมายหรือกระทำการชักจูงใจให้ผู้บริโภคหลงเชื่อ ถือว่ามีความผิดต้องระวางโทษตามมาตรา 43¹⁷⁷

¹⁷⁵ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 31 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่หรือบริเวณดังต่อไปนี้

- (1) วัดหรือสถานที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา เว้นแต่เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมทางศาสนา
- (2) สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ สถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาลและร้านขายยาตามกฎหมายว่าด้วยยา ยกเว้นบริเวณที่จัดไว้เป็นที่พักส่วนบุคคล
- (3) สถานข้าราชการ ยกเว้นบริเวณที่จัดไว้เป็นที่พักส่วนบุคคล หรือสโมสร หรือการจัดเลี้ยงตามประเพณี
- (4) สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ยกเว้นบริเวณที่จัดไว้เป็นที่พักส่วนบุคคลหรือสโมสร หรือการจัดเลี้ยงตามประเพณี หรือสถานศึกษาที่สอนการผสมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ
- (5) สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิงหรือร้านค้าในบริเวณสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง

(6) สวนสาธารณะของทางราชการที่จัดไว้เพื่อการพักผ่อนของประชาชนโดยทั่วไป

(7) สถานที่อื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ”

¹⁷⁶ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 42 บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 31 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

¹⁷⁷ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 43 บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 32 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากต้องระวางโทษตามวรรคหนึ่งแล้ว ผู้ฝ่าฝืนยังต้องระวางโทษปรับอีกวันละไม่เกินห้าหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง”

1.7.2 พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560

นอกจากมาตรการทางกฎหมายที่กระทรวงสาธารณสุขได้ออกมาเพื่อควบคุมพืชกัญชา เช่น ประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่ออกมากเพื่อควบคุมพืชกัญชาโดยตรงแล้ว จากการศึกษายังพบพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ที่มีความใกล้เคียงและสามารถนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายต่างๆ เพื่อควบคุมการใช้ การครอบครองและการจำหน่ายพืชกัญชาอีกด้วย

โดยมีการกำหนดห้ามบุคคลให้หรือจำหน่ายซึ่งยาสูบแก่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ อีกทั้งในกรณีที่ผู้จำหน่ายเกิดความสงสัยเกี่ยวกับอายุของผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ยาสูบ ผู้จำหน่ายต้องให้บุคคลดังกล่าวแสดงบัตรประจำตัวประชาชนหรือหลักฐานอื่นที่แสดงอายุของผู้บุคคล¹⁷⁸

ห้ามบุคคลใดใช้ จ้าง วานหรือยินยอมให้บุคคลอายุต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ขายหรือให้ซึ่งผลิตภัณฑ์ยาสูบ¹⁷⁹

อีกทั้งในการที่จะจำหน่ายหรือขายผลิตภัณฑ์ยาสูบโดยผู้ขายปลีก ห้ามผู้จำหน่ายขายปลีกจำหน่ายโดยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใด¹⁸⁰ ดังต่อไปนี้

¹⁷⁸ พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 มาตรา 26 บัญญัติว่า “ห้ามผู้ใดขายหรือให้ซึ่งผลิตภัณฑ์ยาสูบแก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์

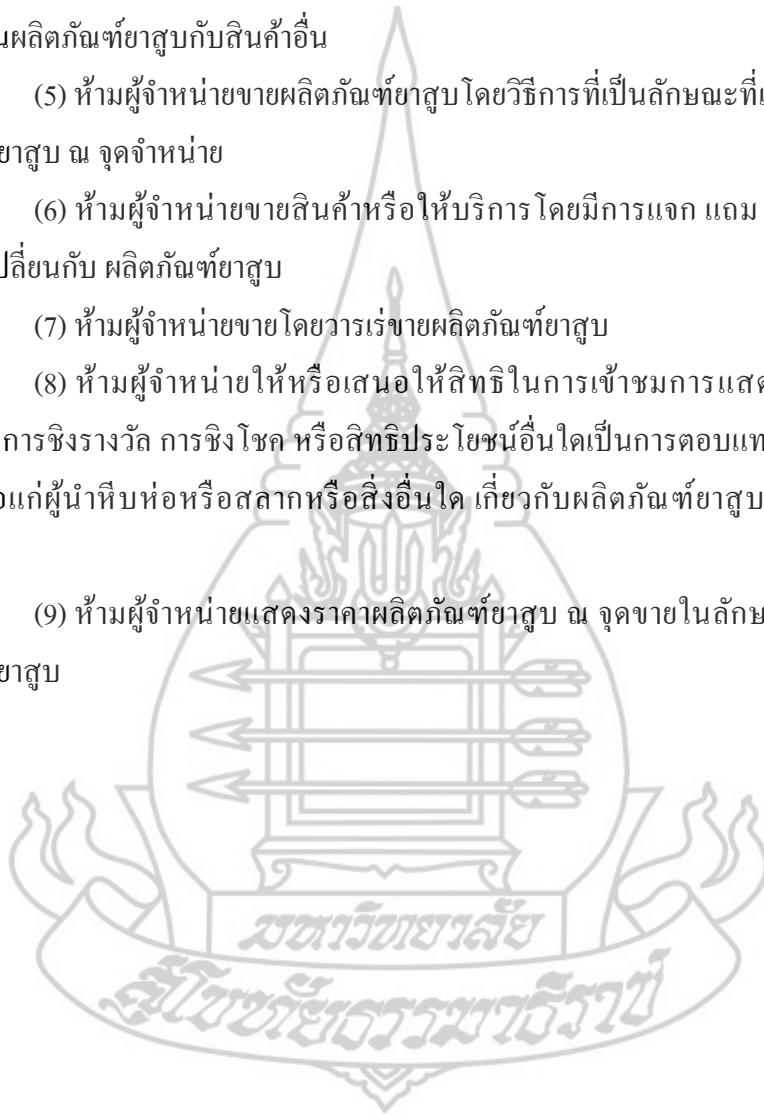
ในกรณีที่มิใช่ข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุของผู้ซื้อหรือผู้รับการให้ผลิตภัณฑ์ยาสูบ ให้ผู้ขายหรือผู้ให้ ซึ่งผลิตภัณฑ์ยาสูบแจ้งให้บุคคลดังกล่าวแสดงบัตรประจำตัวประชาชนหรือหลักฐานอื่นที่แสดงอายุ ของบุคคลนั้น ก่อน แล้วแต่กรณี”

¹⁷⁹ พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 มาตรา 26 วรรคสาม.

¹⁸⁰ พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 มาตรา 27 บัญญัติว่า “ในการขายผลิตภัณฑ์ยาสูบ โดยผู้ขายปลีก ห้ามผู้ขายปลีกกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (1) ขายผลิตภัณฑ์ยาสูบ โดยใช้เครื่องขาย
- (2) ขายผลิตภัณฑ์ยาสูบโดยผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือเครือข่ายคอมพิวเตอร์
- (3) ขายผลิตภัณฑ์ยาสูบนอกสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาตขายยาสูบ
- (4) ขายผลิตภัณฑ์ยาสูบโดยแจก แถม ให้ หรือแลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ยาสูบกับสินค้าอื่น การให้บริการ หรือสิทธิประโยชน์อื่น แล้วแต่กรณี
- (5) ขายผลิตภัณฑ์ยาสูบโดยกระทำการในลักษณะที่แสดงถึงการลดราคาผลิตภัณฑ์ยาสูบ ณ จุดขาย
- (6) ขายสินค้าหรือให้บริการโดยมีการแจก แถม ให้ผลิตภัณฑ์ยาสูบ หรือแลกเปลี่ยนกับ ผลิตภัณฑ์ยาสูบ แล้วแต่กรณี

- (1) ห้ามผู้จำหน่ายขายผลิตภัณฑ์ยาสูบโดยใช้เครื่องอัตโนมัติในการจำหน่าย
- (2) ห้ามผู้จำหน่ายขายผลิตภัณฑ์ยาสูบโดยผ่านทางช่องเครือข่ายระบบคอมพิวเตอร์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์
- (3) ห้ามผู้จำหน่ายขายผลิตภัณฑ์ยาสูบนอกสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาตขายยาสูบ
- (4) ห้ามผู้จำหน่ายขายผลิตภัณฑ์ยาสูบโดยวิธีการที่เป็นการลด แลก แจก แถม ให้ หรือแลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ยาสูบกับสินค้าอื่น
- (5) ห้ามผู้จำหน่ายขายผลิตภัณฑ์ยาสูบโดยวิธีการที่เป็นลักษณะที่แสดงถึงการลดราคา ผลิตภัณฑ์ยาสูบ ณ จุดจำหน่าย
- (6) ห้ามผู้จำหน่ายขายสินค้าหรือให้บริการโดยมีการแจก แถม ให้ผลิตภัณฑ์ยาสูบ หรือแลกเปลี่ยนกับ ผลิตภัณฑ์ยาสูบ
- (7) ห้ามผู้จำหน่ายขายโดยวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ
- (8) ห้ามผู้จำหน่ายให้หรือเสนอให้สิทธิในการเข้าชมการแสดง การแข่งขัน การให้บริการ การชิงรางวัล การชิงโชค หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดเป็นการตอบแทนแก่ผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ยาสูบหรือแก่ผู้นำหีบห่อหรือสลากหรือสิ่งอื่นใด เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยาสูบมาแลกเปลี่ยนหรือแลกซื้อ
- (9) ห้ามผู้จำหน่ายแสดงราคาผลิตภัณฑ์ยาสูบ ณ จุดขายในลักษณะจูงใจให้บริโภค ผลิตภัณฑ์ยาสูบ

-
- (7) วางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ
 - (8) ให้หรือเสนอให้สิทธิในการเข้าชมการแข่งขัน การแสดง การให้บริการ การชิงโชค การชิงรางวัล หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดเป็นการตอบแทนแก่ผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ยาสูบหรือแก่ผู้นำหีบห่อหรือสลากหรือสิ่งอื่นใด เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยาสูบมาแลกเปลี่ยนหรือแลกซื้อ
 - (9) แสดงราคาผลิตภัณฑ์ยาสูบ ณ จุดขายในลักษณะจูงใจให้บริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบ”

อีกทั้งยังมีการบัญญัติห้ามผู้จำหน่ายขายผลิตภัณฑ์ยาสูบในสถานที่ตามที่ได้กำหนดไว้ดังนี้ สถานบริการสาธารณสุข ร้านขายยาหรือสถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล วัดหรือสถานปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ สวนสนุก สวนสัตว์ สวนสาธารณะและสถานที่ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด¹⁸¹

จากการศึกษายังพบอีกว่าพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ได้กำหนดห้ามมิให้ผู้จำหน่ายทำการโฆษณาหรือทำการสื่อสารด้านการตลาดที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ยาสูบอีกด้วย¹⁸²

¹⁸¹ พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 มาตรา 29 บัญญัติว่า “ห้ามผู้ใดขายผลิตภัณฑ์ยาสูบในสถานที่ ดังต่อไปนี้

- (1) วัดหรือสถานที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา
- (2) สถานบริการสาธารณสุข สถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล และร้านขายยา ตามกฎหมายว่าด้วยยา
- (3) สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ
- (4) สวนสาธารณะ สวนสัตว์ และสวนสนุก
- (5) สถานที่อื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ”

¹⁸² พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 มาตรา มาตรา 30 บัญญัติว่า “ห้ามผู้ใดโฆษณาหรือทำการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ยาสูบ”

1.8 ตารางเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายระหว่าง ร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560

มาตรการทางกฎหมาย	ร่างพระราชบัญญัติ กัญชา กัญชง พ.ศ.	พระราชบัญญัติ ควบคุมเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551	พระราชบัญญัติ ควบคุมผลิตภัณฑ์ ยาสูบ พ.ศ. 2560
1.กำหนดสถานที่ห้าม จำหน่าย	-	มี	มี
2.กำหนดวันห้ามจำหน่าย	-	มี	-
3.กำหนดอายุและ คุณสมบัติผู้ซื้อ	มี	มี	มี
4.กำหนดห้ามจำหน่ายโดย ใช้วิธีการพิเศษ	-	มี	มี
5.กำหนดมาตรการควบคุม การโฆษณา	มี	มี	มี
6.กำหนดสถานที่ห้าม บริโภค	-	มี	-
7.กำหนดให้ผู้ซื้อต้องจด แจ้งกับเจ้าหน้าที่	มี	-	-

จากตารางเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายระหว่างร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 จะเห็นได้ว่ามีข้อเหมือนหรือแตกต่างกัน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) มาตรการกำหนดสถานที่จำหน่าย พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดมาตรการไว้ในมาตรา 27 พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560

กำหนดมาตรการดังกล่าวไว้ในมาตรา 29 แต่ในร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. มิได้กำหนดมาตรการดังกล่าวเอาไว้

2) มาตรการกำหนดวันห้ามจำหน่าย มีเพียงพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ที่กำหนดมาตรา 28 ห้ามมิให้บุคคลใดจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันต่างๆ ตามประกาศของรัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุข

3) มาตรการควบคุมอายุและความสามารถของผู้บริโภค ร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. ได้มีการบัญญัติกำหนดมาตรการไว้ในมาตรา 37 พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดมาตรการไว้ในมาตรา 29 และในส่วนของพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบได้กำหนดมาตรการดังกล่าวไว้ในมาตรา 26 จึงถือว่าทั้งสามพระราชบัญญัตินี้มีความเหมือนกันในเรื่องการควบคุมอายุผู้บริโภคและความสามารถของผู้บริโภค

4) มาตรการห้ามจำหน่ายโดยใช้วิธีการหรือผู้จำหน่ายอัตโนมัติ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดมาตรการไว้ในมาตรา 30 และพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 กำหนดมาตรการดังกล่าวไว้ในมาตรา 27 แต่ในร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. มิได้กำหนดมาตรการดังกล่าวเอาไว้

5) มาตรการควบคุมการโฆษณา ร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. ได้มีการบัญญัติกำหนดมาตรการไว้ในมาตรา 28 และ 29 พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดมาตรการไว้ในมาตรา 32 และในส่วนของพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ได้กำหนดมาตรการในการควบคุมการโฆษณาผลิตภัณฑ์ยาสูบไว้ในมาตรา 31 และ 36

อีกทั้งได้มีการออกประกาศกระทรวงสาธารณสุขเพื่อกำหนดเงื่อนไข วิธีการในการแสดงข้อความในสลากของผลิตภัณฑ์ยาสูบแยกต่างหากออกมา¹⁸³

6) มาตรการในการกำหนดสถานที่บริโภค พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดมาตรการไว้ในมาตรา 31 และในส่วนของพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบได้กำหนดให้รัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขมีอำนาจออกประกาศสถานที่เพื่อเป็นเขตปลอดบุหรี่และยาสูบได้ตามมาตรา 41 และ 42

แต่ในส่วนของร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. มิได้มีการกำหนดสถานที่ห้ามเสพหรือบริโภคกัญชาหรือผลิตภัณฑ์กัญชาไว้โดยตรง แต่ได้มีการออกประกาศกระทรวง

¹⁸³ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการแสดงรูปภาพ ข้อความ คำเตือนเกี่ยวกับพิษภัยและช่องทางติดต่อเพื่อการเลิกยาสูบ ในสลากของบุหรี่ซิการ์เรต พ.ศ. 2556.

สาธารณสุข เพื่อห้ามมิให้ผู้สูบกัญชากระทำการให้เกิดควันหรือกลิ่นของกัญชาจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นเกิดความรำคาญ¹⁸⁴

7) มาตรการขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ มีเพียงร่างพระราชบัญญัติ กัญชา กัญชง พ.ศ. ที่กำหนดมาตรการให้ผู้ประสงค์ที่จะเพาะปลูก จำหน่ายกัญชาจะต้องจดแจ้ง และต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ก่อนดำเนินการ โดยกำหนดไว้ในมาตรา 18

2. กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมกัญชาของต่างประเทศ

กัญชาถือเป็นพืชที่สามารถออกฤทธิ์ที่สามารถผสมผสานระหว่างการกระตุ้น กด และสามารถทำให้เกิดหลอนประสาทได้ต่อเนื่องกัน โดยสาเหตุมาจากช่อดอกและใบของกัญชามีสาร THC ที่เป็นสารออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ซึ่งเป็นสารพิษที่ทำลายสุขภาพของผู้สูบและสามารถทำให้เกิดอาการเสพติดได้ ดังนั้นในหลายๆ ประเทศจึงได้มีการออกกฎหมายเพื่อควบคุมการใช้กัญชาเพื่อป้องกันมิให้เกิดการนำกัญชาไปใช้เป็นยาเสพติดได้ แต่ในทางกลับกันก็ยังมีอีกหลายประเทศที่ออกกฎหมายให้กัญชาสามารถนำมาใช้เพื่อการสันตินาการได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการใช้ในทางการแพทย์หรือใช้เพื่อการสันตินาการ ผู้ศึกษาจึงเห็นควรนำมาตรการทางกฎหมายของประเทศแคนาดา และสหรัฐอเมริกา มาศึกษาในบทที่ 3 นี้ เพื่อนำมาเป็นแนวทางตัวอย่างและนำมาเพื่อเปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมกัญชาของประเทศไทย

2.1 กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมกัญชาของรัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา¹⁸⁵

ประเทศแคนาดาถือเป็นประเทศหนึ่งที่อนุญาตให้สามารถนำกัญชามาใช้เพื่อการสันตินาการได้อย่างเสรี ดังนั้นประเทศแคนาดาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีมาตรการทางกฎหมายที่ดีในการควบคุมการเพาะปลูก การจำหน่าย การใช้ และการนำเข้าหรือส่งออกกัญชา เพื่อไม่ให้กัญชาสร้างปัญหาทางสังคมและส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม โดยประเทศแคนาดาได้มีมาตรการต่างๆ เพื่อควบคุมกัญชา ดังนี้

¹⁸⁴ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดให้การกระทำให้เกิดควัน หรือกลิ่นกัญชา กัญชง หรือพืชอื่นใด เป็นเหตุรำคาญ พ.ศ. 2565

¹⁸⁵ Cannabis Control Act 2017. October 3, 2022. Retrieved from : <https://www.ontario.ca/laws/statute/17c26#BK8>.

ผู้ค้าปลีกที่ประสงค์จะขายกัญชาไม่ว่าจะเป็นการจำหน่ายหรือจ่ายแจกซึ่งกัญชาทั้งต้นหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของต้นกัญชา ผู้ค้ากัญชาจะต้องขออนุญาตจำหน่ายกับเจ้าหน้าที่และต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการออกใบอนุญาต ซึ่งการจำหน่ายดังกล่าวจะต้องยังรวมถึงการจำหน่ายหรือแจกกัญชาโดยพนักงานขายของผู้ค้ากัญชา¹⁸⁶

อีกทั้งในส่วนของผู้บริโภคที่ประสงค์จะซื้อกัญชาจากผู้จำหน่ายกัญชา ผู้จำหน่ายนั้นก็ต้องเป็นผู้ค้าที่ได้รับอนุญาตจากหน่วยงานของรัฐ รวมถึงการซื้อกัญชาจากพนักงานของผู้จำหน่ายกัญชา¹⁸⁷

ประเทศแคนาดานั้นได้มีการออกระเบียบในการควบคุมกัญชา แต่ก็ได้มีการเปิดกว้างในการใช้กัญชาสำหรับการวิจัยหรืองานที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์ เพราะมาตรา 5 ได้กำหนดไว้ว่า Cannabis Control Act 2017 ไม่ให้นำมาใช้บังคับในส่วนที่เกี่ยวกับการขาย การจำหน่าย การซื้อ หรือพยายามซื้อ ครอบครอง บริโภค การเสนอขายเพื่อการเพาะปลูกหรือการเพาะปลูก การเสนอขายเพื่อขยายพันธุ์หรือขยายพันธุ์หรือเสนอขายเพื่อเก็บเกี่ยว หรือการเก็บเกี่ยวกัญชาที่มีวัตถุประสงค์ทางการแพทย์หรือตามคำสั่งศาล เพื่อการวิจัยและการศึกษา¹⁸⁸ แต่ถึงอย่างไรได้มีการวางข้อยกเว้นโดยให้อำนาจแก่รองผู้ว่าการรัฐ ซึ่งมีอำนาจตามพระราชบัญญัตินี้สามารถออกข้อบังคับโดยผ่านความเห็นชอบของสภา ออกมาตรการยกเว้นบุคคล สถานที่ หรือกำหนดให้ข้อบังคับแห่งพระราชบัญญัติ Cannabis Control Act 2017 ยกเว้นไม่ใช้บังคับกับบุคคล สถานที่

¹⁸⁶ Cannabis Control Act 2017 Article 3 For the purposes of this Act and the regulations,

(a) the sale or distribution of cannabis by an authorized cannabis retailer includes the sale or distribution of cannabis by an employee of the authorized cannabis retailer when the employee is acting in that capacity; and

¹⁸⁷ Cannabis Control Act 2017 Article 3

(b) the purchase of cannabis from an authorized cannabis retailer includes the purchase of cannabis from an employee of the authorized cannabis retailer when the employee is acting in that capacity.

¹⁸⁸ Cannabis Control Act 2017 Article 5 (1) Subject to section 12, this Act and the regulations do not apply with respect to the sale, distribution, purchase or attempt to purchase, possession, consumption, offering to cultivate or cultivation, offering to propagate or propagation or offering to harvest or harvesting of cannabis for medical purposes in accordance with the *Cannabis Regulations* (Canada) or in accordance with a court order, or to cannabis produced or obtained for medical purposes in accordance with such authority.

หรือพฤติกรรมใดก็ได้ อีกทั้งมีอำนาจในการกำหนดเงื่อนไขหรือข้อจำกัดสำหรับการยกเว้นดังกล่าวได้¹⁸⁹

การควบคุมการจำหน่ายกัญชาให้แก่เยาวชนของประเทศแคนาดานั้น ได้มีการกำหนดอายุของผู้ซื้อไว้อย่างชัดที่อายุ 19 ปีบริบูรณ์ ซึ่งหากมีการฝ่าฝืนขายกัญชาให้แก่บุคคลที่อายุต่ำกว่า 19 ปีแล้วนั้น บุคคลผู้จำหน่ายหรือแจกจ่ายกัญชาให้แก่เยาวชนย่อมถือเป็นความผิดตาม Cannabis Control Act 2017 Article 7 (1)¹⁹⁰ อีกทั้งประเทศแคนาดาได้กำหนดมาตรการให้ผู้ซื้อแสดงบัตรประจำตัวประชาชนที่บ่งบอกถึงอายุของผู้ซื้อว่ามีอายุเกิน 19 ปีบริบูรณ์ ซึ่งถือเป็นข้อกำหนดแห่ง Cannabis Control Act 2017 Article 7 (2)¹⁹¹ โดยประเทศแคนาดาได้กำหนดให้บุคคลที่อายุต่ำกว่า 19 ปีที่ครอบครอง เพาะปลูก ไซ้ ซื่อหรือพยายามซื้อ หรือจำหน่ายกัญชาเป็นความผิดอีกด้วย¹⁹² ดังนั้นบุคคลที่มีอายุไม่ถึง 19 ปี ที่กระทำการขายพันธุ์ เก็บเกี่ยวกัญชาจึงเป็นความผิดตาม Cannabis Control Act 2017 Article 10 (2)¹⁹³

¹⁸⁹ Cannabis Control Act 2017 Article 5 (4) In addition to subsections (1), (2) and (3), the Lieutenant Governor in Council may make regulations exempting any person, place or thing from any provision of this Act or the regulations or providing that this Act and the regulations or any provision of this Act or the regulations do not apply in respect of any person, place, thing or circumstance, and specifying conditions or restrictions for any such exemption or non-application.

¹⁹⁰ Cannabis Control Act 2017 Article 7 (1) No person shall knowingly sell or distribute cannabis to a person under 19 years of age.

¹⁹¹ Cannabis Control Act 2017 Article 7 (2) No person shall sell cannabis or, if cannabis is not provided to the purchaser at the time of sale, no person shall distribute purchased cannabis, to a person who appears to be under 25 years of age unless the person selling or distributing the cannabis, as the case may be, has required the person receiving it to provide a prescribed form of identification showing his or her age, and is satisfied that the person is at least 19 years old.

¹⁹² Cannabis Control Act 2017 Article 10 (1) No person under 19 years of age shall possess, consume, attempt to purchase, purchase or distribute cannabis.

¹⁹³ Cannabis Control Act 2017 Article 10 (2) No person under 19 years of age shall cultivate, propagate or harvest, or offer to cultivate, propagate or harvest, cannabis.

ประเทศแคนาดาได้มีมาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการจำหน่ายกัญชาให้แก่ผู้ที่เสพกัญชาจนมีอาการเสพติดหรือจำหน่ายให้แก่บุคคลที่มีอาการมินเมา¹⁹⁴ เพื่อป้องกันมิให้บุคคลทั่วไปหรือประชาชนใช้กัญชาเพื่อการสันทนาการจนเกิดการเสพติดกัญชาและเพื่อป้องกันมิให้ผู้ที่มีอาการมินเมาจากสารเสพติดหรือวัตถุออกฤทธิ์อยู่ในขณะที่ประสพจะซื้อกัญชาสามารถซื้อกัญชาไปเสพต่อได้อีก จนอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้บุคคลนั้นไม่สามารถควบคุมสติของตนเองได้ ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจถือเป็นต้นทางของอุบัติเหตุบนท้องถนนหรือปัญหาอาชญากรรมตามมาได้

ในส่วนของการควบคุมผู้ขับขี่ยานพาหนะทั้งทางบกและทางน้ำ ประเทศแคนาดาได้ออกมาตรการควบคุมมิให้ผู้ขับขี่พาหนะกัญชาหรือเสพกัญชาขณะขับขี่ยานพาหนะได้ ซึ่งมาตรการดังกล่าวถือเป็นต้นแบบที่สามารถควบคุมมิให้มีการพกพา กัญชาในลักษณะที่บรรจุภัณฑ์ถูกเปิดอยู่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันให้เกิดการบริโภคกัญชาขณะอยู่บนยานพาหนะต่างๆ ได้ เพราะปัจจุบันยังไม่มีเครื่องตรวจสอบ THC ชนิดพกพาสำหรับเจ้าหน้าที่ภาคพื้นสนามที่จะสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานตรวจปริมาณความมินเมาของผู้เสพกัญชาได้หรือปริมาณสาร THC ของผู้เสพกัญชา ดังนั้น Cannabis Control Act 2017 จึงออกมาตรการทางกฎหมายควบคุมการพกพากัญชาในขณะขับขี้ออกมา ซึ่งมาตรการดังกล่าวเป็นการห้ามผู้ขับรถหรือควบคุมยานพาหนะทั้งทางบกและทางน้ำ และยังเป็นมาตรการควบคุมไม่ว่ายานพาหนะดังกล่าวจะมีการขับขี่หรือเคลื่อนไหวยุ่ก็ตาม ห้ามมิให้มีกัญชาหรือผลิตภัณฑ์กัญชาที่อยู่ในลักษณะสามารถนำมาใช้สูบหรือบริโภคได้ในทันที ซึ่งกัญชาดังกล่าวอยู่ในยานพาหนะที่หมายความรวมถึงทั้งรถและเรือ¹⁹⁵

แต่ถึงอย่างไรการพกพากัญชาขณะขับขี่หรือควบคุมยานพาหนะของประเทศแคนาดาก็ยังมีข้อยกเว้น กล่าวคือผู้ขับขี่หรือควบคุมยานพาหนะทั้งทางบกและทางน้ำจะพกพากัญชาหรือผลิตภัณฑ์กัญชาได้โดยกัญชาจะต้องอยู่ในบรรจุภัณฑ์เดิมและยังไม่ได้มีการเปิดใช้

¹⁹⁴ Cannabis Control Act 2017 Article 8 No person shall knowingly sell or distribute cannabis to a person who is or appears to be intoxicated.

¹⁹⁵ Cannabis Control Act 2017 Article 12 (1) No person shall drive or have the care or control of a vehicle or boat, whether or not it is in motion, while any cannabis is contained in the vehicle or boat.

บรรจุในกระเป๋าสัมภาระหรือบรรจุภัณฑ์ที่ปิดสนิทและจะต้องไม่เป็นการพร้อมเปิดใช้งานสำหรับบุคคลที่โดยสารอยู่บนยานพาหนะ¹⁹⁶

ในส่วนอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตรวจค้นหาผู้ขับขี่ยานพาหนะที่เสพกัญชาและอำนาจในการจับกุมผู้กระทำความผิด Cannabis Control Act 2017 ได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อว่ามีกัญชาหรือผลิตภัณฑ์กัญชาที่สามารถ บรรจุอยู่ในยานพาหนะหรือเรือโดยฝ่าฝืนมาตรา 12 (1) เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจเข้าไปในยานพาหนะนั้นๆ เพื่อค้นหากัญชาที่อยู่ในสภาพพร้อมสูบหรือบริโภคได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น¹⁹⁷ แต่ในกรณีที่ผู้ขับขี่ใช้กัญชาที่ได้รับเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ตามระเบียบกัญชา (แคนาดา) หรือตามคำสั่งศาล จะไม่ถือเป็นความผิดตามมาตรา 12 (1)¹⁹⁸ แห่ง Cannabis Control Act 2017

อีกทั้งประเทศแคนาดาได้มีมาตรการควบคุมเจ้าของอาคารสถานที่ที่ให้เช่าสถานที่เพื่อจำหน่ายกัญชา ซึ่งเจ้าของบ้านหมายความว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานที่ บุคคลที่เป็นผู้ให้เช่า เจ้าของหรือผู้อนุญาตให้ใช้สถานที่ในการประกอบอาชีพ และยังให้หมายความรวมถึงเจ้าของสถานที่ที่ให้ผู้จำหน่ายกัญชาเช่า แม้สัญญาเช่าจะสั้นอายุหรือมิได้ทำสัญญาเช่า¹⁹⁹ ดังนั้นถ้าผู้ให้เช่าสถานที่ที่ทราบและรู้ถึงการเช่าที่เป็นการเช่าเพื่อจำหน่ายกัญชาหรือผลิตภัณฑ์กัญชาของ

¹⁹⁶ Cannabis Control Act 2017 Article 12 (2) Subsection (1) does not apply with respect to cannabis that,

(a) is in its original packaging and has not been opened; or

(b) is packed in baggage that is fastened closed or is not otherwise readily available to any person in the vehicle or boat.

¹⁹⁷ Cannabis Control Act 2017 Article 12 (3) A police officer who has reasonable grounds to believe that cannabis is being contained in a vehicle or boat in contravention of subsection (1) may at any time, without a warrant, enter and search the vehicle or boat and search any person found in it.

¹⁹⁸ Cannabis Control Act 2017 Article 12 (4) This section applies to cannabis obtained for medical purposes in accordance with Part 14 of the *Cannabis Regulations* (Canada) or in accordance with a court order, except in such circumstances as may be prescribed.

¹⁹⁹ Cannabis Control Act 2017 Article 13 (3) “landlord” means, in respect of a premises, a person who is a lessor, owner or person permitting the occupation of the premises, and includes an owner of a premises that has not been vacated by the tenant despite the expiry of the tenant’s lease or right of occupation.

ผู้จำหน่าย ถ้าการจำหน่ายกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาย่อมมีความผิดตามมาตรา 12 แห่ง Cannabis Control Act 2017

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจมีเหตุอันควรเชื่อว่าบุคคลที่อายุต่ำกว่า 19 ปี กระทำการครอบครอง บริโภค พยายามซื้อ ซื้อมา หรือจำหน่ายกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาตามมาตรา 10 เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจตามมาตรา 20 (1)²⁰⁰ ส่งตัวบุคคลนั้นเข้ารับการศึกษานในโครงการป้องกันและศึกษาได้ ซึ่งประเทศแคนาดาดูว่าโครงการดังกล่าวเป็นแนวทางปรับปรุงพฤติกรรมของเยาวชนแทนการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติ Cannabis Control Act 2017

2.2 กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมกัญชาของรัฐบาลกลางประเทศแคนาดา

นอกจากรัฐธรรมนูญที่มิได้มีกฎหมายควบคุมกัญชาของตนเองแล้วนั้น รัฐบาลกลางแห่งประเทศแคนาดาก็ได้มีมาตรการในการควบคุมการใช้กัญชาเพื่อการสันติภาพการอีกด้วย โดยมาตรการดังกล่าวมีชื่อว่าพระราชบัญญัติ Cannabis Act s.c.2018²⁰¹ โดยพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้มีข้อกำหนดในการซื้อ จำหน่าย ครอบครอง เพาะปลูกหรือประกอบสถานประกอบการจำหน่ายกัญชาไว้อย่างครอบคลุม ดังนี้

ผู้ที่ครอบครองกัญชาจะต้องมีอายุ 18 ปีขึ้นไป ถึงจะมีสิทธิตามกฎหมายในการครอบครองในที่สาธารณะ ซึ่งสามารถครอบครองได้คนละไม่เกิน 30 มิลลิกรัม²⁰²

การส่งเสริมหรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการโฆษณา กัญชาในประเทศแคนาดาจะต้องเป็นกรณีที่ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัติ Cannabis Act s.c.2018 เสียก่อน มิเช่นนั้นถือเป็นการผิด ดังนั้นการกระทำที่เป็นการโฆษณาให้ข้อมูลเกี่ยวกับราคาหรือการจัดจำหน่าย²⁰³

²⁰⁰ Cannabis Control Act 2017 Article 20 (1) A police officer who has reasonable grounds to believe that a person who is under 19 years of age has contravened section 10 may refer the person to an approved youth education or prevention program instead of commencing a proceeding under the Provincial Offences Act.

²⁰¹ Cannabis Act s.c.2018. October 16, 2022 Retrieved from : <https://laws-lois.justice.gc.ca>.

²⁰² Cannabis Act s.c.2018 Article 8 (1) (a) for an individual who is 18 years of age or older to possess, in a public place, cannabis of one or more classes of cannabis the total amount of which, as determined in accordance with Schedule 3, is equivalent to more than 30 g of dried cannabis;

²⁰³ Cannabis Act s.c.2018 Article 17 (1) (a) by communicating information about its price or distribution;

การกระทำที่เป็นการโฆษณาเมื่ออันควรเชื่อว่าเป็นการดึงดูดเยาวชนเพื่อการจำหน่ายกัญชา²⁰⁴ การโฆษณาที่เป็นการบรรยายด้วยบุคคล ตัวละคร หรือสัตว์²⁰⁵ การโฆษณาที่เป็นการนำเสนอแบรนด์ที่มีลักษณะเป็นการเชื่อมโยงหรือนำเสนอองค์ประกอบของแบรนด์ด้วยการกระตุ้นอารมณ์หรือภาพลักษณ์ในเชิงบวกหรือเชิงลบเกี่ยวกับวิถีชีวิต หรือการเข้าชวนใจในลักษณะเป็นการพักผ่อน ความมีชีวิตชีวา ความเสี่ยงหรือความกล้า²⁰⁶ จะต้องได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัติ Cannabis Act s.c.2018 เสียก่อน

อีกทั้งห้ามทำการโฆษณาที่เป็นการส่งเสริมการจำหน่ายกัญชาในลักษณะที่เป็นเท็จ ทำให้หลงเข้าใจผิด หรือหลอกหลวงหรือมีแนวโน้มที่จะสร้างความประทับใจที่ไม่ตรงกับคุณลักษณะที่แท้จริง ห้ามทำการโฆษณาที่เป็นการหลอกหลวงเกี่ยวกับคุณค่า ปริมาณ องค์ประกอบ ความแข็งแรง ความเข้มข้น ศักยภาพ ความบริสุทธิ์ คุณภาพ ความปลอดภัย ผลกระทบต่อสุขภาพ หรือความเสี่ยงต่อสุขภาพอีกด้วย²⁰⁷ รวมถึงพระราชบัญญัติ Cannabis Act s.c.2018 ยังได้กำหนดข้อห้ามในการทำการโฆษณาที่เป็นการส่งเสริมอุปกรณ์ในการบริโภคกัญชาที่เป็นเท็จ ทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิด หรือเป็นการโฆษณาโดยหลอกหลวง หรือการโฆษณาที่มีแนวโน้มที่ผิดเกี่ยวกับการวัตถุประสงค์การใช้งาน ลักษณะ คุณค่า องค์ประกอบ ความปลอดภัยหรือความเสี่ยงต่อสุขภาพ²⁰⁸

²⁰⁴ Cannabis Act s.c.2018 Article 17 (1) (b) by doing so in a manner that there are reasonable grounds to believe could be appealing to young persons;

²⁰⁵ Cannabis Act s.c.2018 Article 17 (1) (d) by means of the depiction of a person, character or animal, whether real or fictional; or

²⁰⁶ Cannabis Act s.c.2018 Article 17 (1) (e) by presenting it or any of its brand elements in a manner that associates it or the brand element with, or evokes a positive or negative emotion about or image of, a way of life such as one that includes glamour, recreation, excitement, vitality, risk or daring.

²⁰⁷ Cannabis Act s.c.2018 Article 18 (1) It is prohibited to promote cannabis in a manner that is false, misleading or deceptive or that is likely to create an erroneous impression about its characteristics, value, quantity, composition, strength, concentration, potency, purity, quality, merit, safety, health effects or health risks.

²⁰⁸ Cannabis Act s.c.2018 Article 18 (2) It is prohibited to promote a cannabis accessory in a manner that is false, misleading or deceptive or that is likely to create an erroneous impression about its design,

การโฆษณาหรือผลิตภัณฑ์กัญชาในประเทศแคนาดามีข้อห้ามในการใช้คำ
สำนวน โลโก้ สัญลักษณ์หรือภาพประกอบใดๆ ที่เป็นการระบุไว้ในระเบียบ เพื่อการส่งเสริมการ
ขายกัญชาหรืออุปกรณ์เสริมของกัญชา หรือบริการที่เกี่ยวข้องกับกัญชา²⁰⁹

สำหรับบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้จำหน่ายกัญชาในประเทศแคนาดานั้นจะต้อง
จำหน่ายกัญชาด้วยบรรจุภัณฑ์ที่มีฉลากและจะต้องมีการติดฉลากเพื่อให้ผู้บริโภคสามารถตรวจสอบ
คุณลักษณะและอันตรายของการบริโภคได้²¹⁰

บรรจุภัณฑ์ที่ใช้เป็นหีบห่อในการบรรจุกัญชาจะต้องไม่ต้องห้ามตาม
พระราชบัญญัติ Cannabis Act s.c.2018 มาตรา 27 กล่าวคือ

- 1) บรรจุภัณฑ์จะต้องไม่มีเหตุอันควรเชื่อว่าหีบห่อหรือบรรจุภัณฑ์ดังกล่าวมี
ความสามารถในการดึงดูดเยาวชน²¹¹
- 2) บรรจุภัณฑ์จะต้องมีการกำหนดคุณลักษณะและคำรับรองของกัญชาที่อยู่
ภายในบรรจุภัณฑ์²¹²
- 3) บรรจุภัณฑ์จะต้องไม่มีการแสดงซึ่งตัวบุคคลที่เป็นการเชิญชวนและดึงดูด ไม่
ว่าจะเป็นเรื่องจริงหรือสมมุติขึ้นมา²¹³

construction, performance, intended use, characteristics, value, composition, merit, safety, health effects or health risks.

²⁰⁹ Cannabis Act s.c.2018 Article 19 It is prohibited to use any term, expression, logo, symbol or illustration specified in regulations made under paragraph 139 (1) (z.1) in the promotion of cannabis, a cannabis accessory or a service related to cannabis.

²¹⁰ Cannabis Act s.c.2018 Article 25 It is prohibited for a person that is authorized to sell cannabis to sell cannabis that has not been packaged or labelled in accordance with the regulations.

²¹¹ Cannabis Act s.c.2018 Article 27 (a) if there are reasonable grounds to believe that the package or label could be appealing to young persons;

²¹² Cannabis Act s.c.2018 Article 27 (b) that sets out a testimonial or an endorsement, however displayed or communicated;

²¹³ Cannabis Act s.c.2018 Article 27 (c) that sets out a depiction of a person, character or animal, whether real or fictional;

4) บรรจุกัญหาก็จะต้องไม่เป็นการเชื่อมโยงอุปกรณ์เสริมหรือองค์ประกอบของแบรนด์ที่เป็นการกระตุ้นอารมณ์เชิงบวกหรือเชิงลบเกี่ยวกับวิถีชีวิต เช่น ความเข้ายวน นันทนาการ ความตื่นเต้น ความมีชีวิตชีวา หรือความกล้าหาญ²¹⁴

5) บรรจุกัญหาก็จะต้องแสดงข้อมูลที่แท้จริง กล่าวคือ ห้ามแสดงความเท็จทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิดหรือข้อความที่หลอกลวง หรือมีแนวโน้มที่จะสร้างความประทับใจที่ผิดพลาดเกี่ยวกับประสิทธิภาพ ลักษณะ คุณค่า องค์ประกอบ คุณธรรม ความปลอดภัย ผลกระทบต่อสุขภาพ หรือความเสี่ยงต่อสุขภาพ²¹⁵

แต่ถึงอย่างไรประเทศแคนาดาได้มีความตื่นตัวในเรื่องการควบคุมกัญชามิให้เยาวชนเข้าถึงได้โดยง่ายจนเกินไป ซึ่งมาตรา 69 แห่ง Cannabis Act s.c.2018 ได้กำหนดห้ามขายกัญชาให้แก่เยาวชนโดยเด็ดขาด²¹⁶ ซึ่งผู้ที่ฝ่าฝืนจะมีความผิดและมีบทกำหนดโทษที่ต้องถูกลงโทษ และการจำหน่ายกัญชาจะต้องมีการเก็บบันทึกข้อมูลการจำหน่ายเพื่อให้ทางหน่วยงานราชการสามารถตรวจสอบได้ว่าผู้ที่ครอบครองเป็นบุคคลใดและมีวัตถุประสงค์ทางค้าหรือไม่²¹⁷

2.3 กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมกัญชาของรัฐเนวาดา สหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีการอนุญาตให้ใช้กัญชาเพื่อการสันทนาการได้อย่างเสรี แต่ก็มีใช้ที่ทั้ง 50 รัฐที่จะมีมาตรการทางกฎหมายอนุญาตให้พลเมืองใช้กัญชาเพื่อการ

²¹⁴ Cannabis Act s.c.2018 Article 27 (d) that associates the cannabis accessory or one of its brand elements with, or evokes a positive or negative emotion about or image of, a way of life such as one that includes glamour, recreation, excitement, vitality, risk or daring; or

²¹⁵ Cannabis Act s.c.2018 Article 27 (e)

(e) that contains any information that is false, misleading or deceptive or that is likely to create an erroneous impression about the design, construction, performance, intended use, characteristics, value, composition, merit, safety, health effects or health risks of the cannabis accessory.

²¹⁶ Cannabis Act s.c.2018 Article 69 (b) they may not sell cannabis to young persons;

²¹⁷ Cannabis Act s.c.2018 Article 69 (c) they are required to keep appropriate records respecting their activities in relation to cannabis that they possess for commercial purposes; and

สันทนการได้ ซึ่งจะมีเพียง 15 รัฐเท่านั้นที่อนุญาตให้ใช้กัญชาเพื่อการสันทนการได้²¹⁸ ดังรายชื่อดังต่อไปนี้ อะลาสกา อริโซนา แคลิฟอร์เนีย โคโลราโด อิลลินอยส์ เมน แมสซาชูเซต มิชิแกน มอนทาน่า เนวาดา นิวเจอร์ซีย์ นิวยอร์ก โอเรกอน เวอร์มอนต์ และวอชิงตัน แต่ถึงอย่างไรก็ยังมีรัฐอีกจำนวน 32 รัฐที่อนุญาตให้ใช้กัญชาได้เฉพาะเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ เช่น ฟลอริดา ฮาวาย และลุยเซียน่า เป็นต้น และยังมีรัฐอีก 3 รัฐที่กัญชายังเป็นสิ่งผิดกฎหมาย ซึ่งไม่อนุญาตให้ใช้กัญชาไม่ว่าจะเป็นเพื่อการสันทนการหรือเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ คือ ไอดาโฮและ เนบราสก้า²¹⁹

ผู้ศึกษาขอยกตัวอย่างรัฐเนวาดาซึ่งถือเป็นรัฐที่มีมาตรการทางกฎหมายอนุญาตให้ใช้กัญชาเพื่อการสันทนการได้อย่างเสรี เพื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบการปลดล็อกกัญชาจากการเป็นยาเสพติดประเภท 5 ในประเทศไทย ซึ่งมาตรการทางกฎหมายที่ควบคุมการใช้ จำหน่าย ครอบครองกัญชาของรัฐเนวาดามีสาระสำคัญที่ควรศึกษา ดังนี้

การจำหน่ายกัญชาในรัฐเนวาดาได้อนุญาตอย่างเสรี รวมถึงการอนุญาตให้บุคคลธรรมดาสามารถขอใบอนุญาตจำหน่ายกัญชาได้ตามมาตรา 5.010 แห่ง Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR)²²⁰ ซึ่งคุณสมบัติในการขอรับใบอนุญาต คณะกรรมการจะต้องพิจารณาถึงว่าบุคคลใดมีคุณสมบัติตามมาตรา 648B แห่ง NRS ประกอบด้วยเสมอ กล่าวคือ

1) คณะกรรมการจะต้องพิจารณาว่าบุคคลผู้ขอรับใบอนุญาตมีความสามารถและประสบการณ์ทางธุรกิจเพียงพอหรือไม่ในการที่จะเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้จำหน่ายกัญชาได้อย่างถูกกฎหมาย²²¹

²¹⁸ ข่าวสุขภาพ การแพทย์ สาธารณสุข. รัฐที่อนุญาตให้ใช้กัญชาได้อย่างเสรี. 12 พฤศจิกายน 2565. สืบค้นจาก <https://healthserv.net>.

²¹⁹ ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในสหรัฐฯ. รัฐที่กัญชาผิดกฎหมาย. 13 พฤศจิกายน 2565. สืบค้นจาก <https://www.thaibicusa.com>.

²²⁰ Nevada Cannabis Compliance Regulations Article 5.010 Designation of persons responsible for providing information, signing documents and ensuring certain actions are taken.

(a) If a natural person is applying for a license for a cannabis establishment, the natural Person.

²²¹ Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) Article 5.015 (a).

2) คณะกรรมการจะต้องพิจารณาว่าบุคคลผู้ขอรับใบอนุญาตมีความเกี่ยวข้องกับบริษัทหรือมีส่วนในบริษัทที่ไม่เหมาะสมกับการจำหน่ายกัญชาหรือไม่ แม้คณะกรรมการจะมีความเห็นว่าบุคคลนั้นมีความเหมาะสม²²²

3) คณะกรรมการจะต้องพิจารณาว่าบุคคลผู้ขอรับใบอนุญาตมีเงินทุนเพียงพอสำหรับการดำเนินธุรกิจจำหน่ายกัญชาได้หรือไม่²²³

4) คณะกรรมการจะต้องพิจารณาว่าแหล่งเงินทุนของบุคคลผู้ขอรับใบอนุญาตมีที่มาอย่างเหมาะสม เว้นแต่คณะกรรมการจะเห็นเป็นที่พอใจว่าแหล่งเงินทุนเป็นบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นคนมีภูมิหลังที่มีชื่อเสียง²²⁴

5) คณะกรรมการมีอำนาจเพิ่มคุณสมบัติของผู้ขอใบอนุญาตจำหน่ายกัญชาได้เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายที่รัฐได้ประกาศไว้²²⁵

คณะกรรมการมีอำนาจในการจัดการผลิตกัญชาภายในรัฐเนวาดาได้ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏต่อคณะกรรมการว่าสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากมีการทำประชามติ รัฐจะได้ประโยชน์สาธารณะหากดำเนินการจัดการเพาะปลูกกัญชาที่ผลิตจากภายในรัฐเนวาดาได้²²⁶

รัฐเนวาดาได้มีมาตรการในการคุ้มครองและรักษาความปลอดภัยของการเพาะปลูกกัญชาที่สถานที่กลางแจ้ง ซึ่งการเพาะปลูกจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมและการบังคับใช้กฎหมายท้องถิ่น (เริ่มมีผลบังคับใช้ ณ วันที่ 1 มกราคม 2566)²²⁷ ซึ่งบทบัญญัติมาตรา 6.085 แห่ง Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) ได้กำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการเข้าถึงกัญชาโดยไม่ได้รับอนุญาต ดังนั้นมาตรา 6.085 จึงได้กำหนดให้สถานประกอบการที่ดำเนินการเพาะปลูกจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1) ทางเข้าอาคารที่เก็บรักษาหรือเพาะปลูกมีทางเข้าออกเพียงทางเดียว²²⁸

²²² Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) Article 5.015 (b).

²²³ Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) Article 5.015 (c).

²²⁴ Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) Article 5.015 (d).

²²⁵ Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) Article 5.015 (e).

²²⁶ Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) Article 6.015.

²²⁷ Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) Article 6.085.

²²⁸ Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) Article 6.085 (a)

2) ตัวอาคารจะต้องมิดชิด โดยไม่สามารถมองเห็นกัญชาหรือผลิตภัณฑ์กัญชาได้จากภายนอกอาคาร²²⁹

3) อาคารจะต้องติดตั้งอุปกรณ์รักษาความปลอดภัยเพื่อป้องกันมิให้เกิดการลักลอบเข้าออกตัวอาคารโดยไม่ได้รับอนุญาต²³⁰

3.1) อาคารจะต้องติดตั้งอุปกรณ์ตรวจจับการบุกรุกโดยไม่ได้รับอนุญาต

3.2) จะต้องมีแสงสว่างส่องเพื่อความปลอดภัยและเพื่อเป็นการเฝ้าระวังสำหรับสถานที่เพาะปลูกกัญชานั้นๆ²³¹

มาตรการในการควบคุมการจำหน่ายกัญชาของรัฐเนวาดาได้ครอบคลุมไปถึงการออกข้อกำหนดในการห้ามจำหน่ายกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาโดยการจำหน่ายโดยวิธีการที่ใช้เครื่องจักร อีกทั้งได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าสถานประกอบการที่ได้รับอนุญาตจะต้องไม่จำหน่ายกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาโดยใช้เครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติ และยังรวมไปถึงการห้ามสถานประกอบการอนุญาตให้มีการติดตั้งเครื่องจำหน่ายกัญชาโดยอัตโนมัติภายในหรือภายนอกสถานประกอบการอีกด้วย²³²

การจำหน่ายกัญชาภายในรัฐเนวาดาจะต้องเป็นการจำหน่ายที่ไม่มีการปลอมปนกัญชากับสารเคมีอื่นๆ สถานประกอบการจำหน่ายกัญชาจะต้องไม่ดูแลรักษาโดยการปลอมปนกัญชาที่จำหน่ายด้วยสารเคมีอินทรีย์หรือสารอนินทรีย์หรือสารประกอบอินใดที่ทำให้สี ลักษณะ น้ำหนัก หรือกลิ่นของกัญชาผิดไปจากธรรมชาติ²³³

²²⁹ Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) Article 6.085 (b)

²³⁰ Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) Article 6.085 (1)

²³¹ Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) Article 6.085 (2)

²³² Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) Article 6.110 6.110 Prohibition on dispensing or selling cannabis or cannabis products from vending machine. A cannabis establishment shall not dispense or otherwise sell cannabis or cannabis products from a vending machine or allow such a vending machine to be installed at the interior or exterior of the premises of the cannabis establishment.

²³³ Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) Article 6.115 Prohibition on treating or adulterating usable cannabis with chemical or other compound. A cannabis establishment may not treat or otherwise adulterate usable cannabis with any organic or nonorganic chemical or other compound whatsoever to alter the color, appearance, weight or smell of the usable cannabis.

ในส่วนของการจำกัดในการโฆษณาการจำหน่ายกัญชาของรัฐเนวาดา สถานประกอบการจำหน่ายกัญชาจะต้องปฏิบัติตามนี้²³⁴

1) ต้องห้ามโฆษณาซึ่งข้อความหรือภาพประกอบที่เป็นเท็จหรือทำให้เข้าใจผิด
2) ห้ามโฆษณาที่เป็นการส่งเสริมการบริโภคกัญชาหรือผลิตภัณฑ์กัญชาที่มากเกินไป

3) ต้องแสดงข้อมูลทางการบริโภคอย่างแท้จริง

4) ห้ามการโฆษณาที่ปรากฏรูปเด็กหรือเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปี ในการบริโภคกัญชา รวมถึงจะต้องจำกัดตัวละครหรือการ์ตูนและการบรรยายซึ่งเป็นการออกแบบเพื่อดึงดูดหรือสนับสนุนให้บุคคลที่อายุต่ำกว่า 21 ปีบริโภคกัญชา

ห้ามมิให้ผู้จำหน่ายกัญชาทำการโฆษณาในสิ่งพิมพ์หรือวิทยุโทรทัศน์ที่อาจคาดเดาได้ว่าบุคคลที่อายุต่ำกว่า 21 ปี เกินอัตราร้อยละ 30 จะเป็นผู้ดูหรือฟังสื่อที่ได้โฆษณา²³⁵ อีกทั้งได้มีมาตรการกำหนดห้ามทำการโฆษณาภายในบริเวณ 1,000 ฟุต จากบริเวณสถานศึกษาทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน สนามเด็กเล่น สวนสาธารณะหรือห้องสมุด แต่ในกรณีที่ป้ายโฆษณามีการติดตั้งไว้ก่อนที่โรงเรียน สนามเด็กเล่น สวนสาธารณะ หรือห้องสมุดจะเปิดทำการ ก็ให้ผู้ทำการโฆษณาไว้ก่อนดังกล่าวสามารถโฆษณาต่อไปได้²³⁶ และได้บัญญัติกำหนดห้ามทำการโฆษณาบนหรือภายในยานพาหนะที่ใช้สำหรับขนส่งสาธารณะหรือสถานโดยสารถี่เปิดไว้สำหรับการขนส่งสาธารณะ²³⁷

²³⁴ Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) Article 6.120 1 (a).

²³⁵ Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) Article 6.120 (b) Shall not advertise in any publication or on radio, television or any other medium if 30 percent or more of the audience of that medium is reasonably expected to be persons who are less than 21 years of age.

²³⁶ Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) Article 6.120 (c) (1) Shall not place an advertisement:
(1) Within 1,000 feet of a public or private school, playground, public park or library, but may maintain such an advertisement if it was initially placed before the school, playground, public park or library was located within 1,000 feet of the location of the advertisement;

²³⁷ Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) Article 6.120 (c) (2) On or inside of a motor vehicle used for public transportation or any shelter for public transportation;

อีกทั้งได้กำหนดห้ามทำการโฆษณาในงานกีฬาหรืองานบันเทิงที่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 21 ปีบริบูรณ์ได้รับอนุญาตให้เข้าไปในงาน²³⁸

ห้ามทำการโฆษณาบนหรือในยานยนต์ที่สถานประกอบการกัญชาใช้ขนส่งสำหรับการดำเนินการธุรกิจหรือใช้ในการส่วนตัว²³⁹

ห้ามทำการโฆษณาบนป้ายที่ให้ผู้ใดเป็นผู้ถือ ซึ่งไม่รวมถึงการโฆษณาจำพวกใบปลิว แผ่นพับ การ์ด หรือโฆษณาประเภทอื่นๆ ที่จำหน่ายให้ทั่วไป²⁴⁰

ห้ามทำการโฆษณาต่อสาธารณะแต่ไม่รวมถึงโฆษณาที่ลงหนังสือพิมพ์ทั่วไป

ห้ามทำการโฆษณาสิ่งพิมพ์ทางการค้าหรือสื่อสิ่งพิมพ์รูปแบบอื่น

ห้ามทำการโฆษณาในกรณีที่ถูกกฎหมายท้องถิ่นห้ามไว้²⁴¹

ห้ามทำการโฆษณาหรือเสนอผลิตภัณฑ์กัญชาหรือกัญชาเป็นลักษณะให้ฟรีหรือบริจาคโดยไม่ต้องซื้อ²⁴²

การโฆษณาจะต้องมีคำเตือนตามที่คณะกรรมการจะกำหนดดังนี้ ต้องมองเห็นได้ชัดเจน และรวมถึงต้องมีข้อจำกัดต่อไปนี้²⁴³

(1) เก็บให้พ้นมือเด็ก

(2) สำหรับใช้โดยผู้ใหญ่อายุ 21 ปีขึ้นไปเท่านั้น

²³⁸ Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) Article 6.120 (c) (3) (3) At a sports or entertainment event to which persons who are less than 21 years of age are allowed entry;

²³⁹ Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) Article 6.120 (c) (4)

²⁴⁰ Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) Article 6.120 (c) (5) (5) On signs carried by a natural person, including, without limitation, handbills, pamphlets, cards or other types of advertisements that are distributed to the general public, but excluding an advertisement placed in a newspaper of general circulation, trade publication or other form of print media; and

²⁴¹ Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) Article 6.120 (c) (6)

²⁴² Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) Article 6.120 (d)

²⁴³ Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) Article 6.120 (e) (e) Shall ensure that all advertising by the cannabis establishment contains such warnings as may be prescribed by the Board, which must be visible, legible, and include, without limitation, the following words: (1) “Keep out of reach of children”; and (2) “For use only by adults 21 years of age and older.”

2.4 ตารางเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกัญชาในต่างประเทศ

มาตรการทางกฎหมาย	รัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา	รัฐบาลกลาง ประเทศแคนาดา	รัฐเนวาดา สหรัฐอเมริกา
1. กำหนดอายุและคุณสมบัติผู้ซื้อ	มี	มี	มี
2. กำหนดน้ำหนักของกัญชาที่อนุญาตให้ครอบครองได้	-	มี	-
3. กำหนดให้ผู้ซื้อแสดงบัตรประชาชน	มี	-	-
4. กำหนดห้ามพกพา กัญชาในยานพาหนะลักษณะที่บริโภคได้ในทันที	มี	-	มี
5. กำหนดให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการตรวจค้น กัญชาภายในยานพาหนะ	มี	-	-
6. กำหนดมาตรการโฆษณา	-	มี	มี
7. กำหนดมาตรการของบรรจุภัณฑ์กัญชา	-	มี	
8. กำหนดห้ามโฆษณาแก่เยาวชน	-	มี	มี
9. กำหนดห้ามจำหน่าย กัญชาโดยเครื่องอัตโนมัติ	-	-	มี

จากตารางเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกัญชาในต่างประเทศจะเห็นได้ว่ามีข้อเหมือนหรือแตกต่างกัน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) มาตรการในการกำหนดอายุและคุณสมบัติของผู้ซื้อกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา รัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา ได้กำหนดอายุของผู้ซื้อกัญชาไว้ที่ 19 ปีบริบูรณ์ โดยกำหนดไว้ใน Cannabis Control Act 2017 มาตรา 7 (1) และเรื่องความมีนเมาของผู้ซื้อไว้ในมาตรา 8 ส่วนรัฐบาลกลางของประเทศแคนาดา ได้กำหนดอายุของผู้ซื้อกัญชาไว้ที่ 18 ปีขึ้นไป โดยกำหนดไว้ใน Cannabis Act s.c.2018 มาตรา 8 และส่วนรัฐเนวาดา สหรัฐอเมริกา ได้กำหนดอายุของผู้ซื้อกัญชาไว้ที่ 21 ปีขึ้นไป โดยกำหนดไว้ใน Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR)

2) มาตรการในเรื่องน้ำหนักของกัญชาที่บุคคลธรรมดาสามารถพกพาได้ ได้มีเพียงรัฐบาลกลางของประเทศแคนาดาเท่านั้นที่กำหนดให้บุคคลสามารถพกพากัญชาได้ไม่เกิน 30 มิลลิกรัม โดยกำหนดไว้ใน Cannabis Act s.c.2018 มาตรา 8

3) มาตรการแสดงบัตรประชาชนของผู้ซื้อ มีเพียงรัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดาเท่านั้นที่กำหนดมาตรการให้ผู้ซื้อต้องแสดงบัตรประจำตัวประชาชนเสมอ โดยกำหนดไว้ใน Cannabis Control Act 2017 มาตรา 7 (2)

4) มาตรการควบคุมการพกพากัญชาในยานพาหนะ มีเพียงรัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดาเท่านั้น ที่กำหนดมาตรการบังคับให้ผู้ที่จะประสงค์จะพกพากัญชาในยานพาหนะจะต้องพกพาในลักษณะที่บรรจุภัณฑ์ปิดสนิทเท่านั้น โดยกำหนดไว้ใน Cannabis Control Act 2017 มาตรา 12

5) การให้อำนาจเจ้าพนักงานตรวจค้นเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับกัญชา มีเพียงรัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดาเท่านั้น ที่กำหนดให้อำนาจเจ้าพนักงานให้สามารถกระทำการดังกล่าวได้ โดยกำหนดไว้ใน Cannabis Control Act 2017 มาตรา 20

6) มาตรการควบคุมโฆษณาที่มีการกำหนดไว้ในกฎหมายของรัฐบาลกลาง ประเทศแคนาดา โดยกำหนดไว้ใน Cannabis Act s.c.2018 มาตรา 17, 18 และ 19 และรัฐเนวาดา สหรัฐอเมริกา โดยกำหนดไว้ใน Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) มาตรา 6.120

7) มาตรการควบคุมบรรจุภัณฑ์ รัฐบาลกลาง ประเทศแคนาดา มีการกำหนดไว้ใน Cannabis Act s.c.2018 มาตรา 25 และ 27 ส่วนรัฐเนวาดา สหรัฐอเมริกา มีการกำหนดไว้ใน Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) มาตรา 6.120

8) มาตรการควบคุมการโฆษณาชวนเชื่อสำหรับเยาวชน ประเทศแคนาดา มีการกำหนดไว้ใน Cannabis Act s.c.2018 มาตรา 17 ส่วนรัฐเนวาดา สหรัฐอเมริกา มีการกำหนดไว้ใน Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) มาตรา 6.120

9) มาตรการห้ามมิให้มีการจำหน่ายกัญชาโดยวิธีการหรือเครื่องจำหน่ายอัตโนมัติ
มีเพียงรัฐเนวาดา สหรัฐอเมริกา เท่านั้น ที่กำหนดมาตรการดังกล่าวไว้ โดยกำหนดไว้ใน Nevada
Cannabis Compliance Regulations (NCCR) มาตรา 6.110

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมกัญชา ตามร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ.

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการใช้มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมกัญชาหรือหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาในบทที่ 2 และมาตรการทางกฎหมายทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการครอบครองกัญชา ผู้ทำการศึกษาจึงมีความสนใจที่จะวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการครอบครองกัญชาตามร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. ได้แก่ ปัญหามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมโฆษณาผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชา, ปัญหามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการทำบรรจุภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชา, ปัญหามาตรการทางกฎหมายในการกำหนดพื้นที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชา, ปัญหามาตรการทางกฎหมายในการกำหนดพื้นที่เสพกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชา, ปัญหามาตรการทางกฎหมายในการจำกัดอายุของบุคคลผู้มีสิทธิเข้าถึงกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชา เพื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์กับประเด็นต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การหาข้อสรุปที่ถูกต้องตามแนวคิด ทฤษฎีและมาตรการทางกฎหมายทั้งในประเทศและต่างประเทศ

การที่กระทรวงสาธารณสุขดำเนินการออกประกาศปลดล็อกกัญชาออกจากการเป็นยาเสพติดประเภท 5²⁴⁴ ย่อมเป็นเรื่องง่ายที่จะเกิดปัญหาการใช้กัญชาตามมาอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เนื่องจากกัญชามีสาร THC ซึ่งเป็นสารหลัก (สารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล) ที่ส่งผลหรือออกฤทธิ์โดยตรงต่อจิตและประสาท จึงอาจทำให้ในปัจจุบันภาคประชาชนที่มีสิทธิสามารถเข้าถึงกัญชาได้ตามกฎหมายอย่างง่ายดาย และอาจเกิดการรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรืออาจไม่สามารถเข้าใจถึงข้อมูลหรือความรู้ที่เท่าทันต่อพิษภัยของกัญชาได้ อีกทั้งองค์การสหประชาชาติ (United Nations)²⁴⁵ ให้ความหมายของยาเสพติดว่าหมายถึงสารใด ๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือได้จากธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์ที่มีผลต่อจิตใจและระบบประสาท ซึ่งถ้าตีความพืชกัญชาตามความหมายขององค์การสหประชาชาติย่อมทำให้เข้าใจได้ว่าพืชกัญชามีความหมายที่ตรงกับคำจำกัดความของคำว่ายาเสพติดขององค์การสหประชาชาติ

²⁴⁴ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 พ.ศ. 2565.

²⁴⁵ องค์การสหประชาชาติ, United Nations. 20 พฤศจิกายน 2565. สืบค้นจาก <https://www.un.org>.

แต่ถึงอย่างไร ในทางกลับกันกัญชาก็ยังมีสาร CBD (Cannabidiol)²⁴⁶ ซึ่งเป็นสารหลัก เช่นเดียวกัน ซึ่งสาร CBD ไม่ออกฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาทแต่อย่างใด ดังนั้นการบริโภค ผลิตภัณฑ์ที่มีสาร CBD ดังกล่าวย่อมไม่ทำให้เกิดอาการจิตใจเลื่อนลอยหรือเคลิบเคลิ้ม นอกจากนั้นสาร CBD ยังนิยมนำมาใช้ทางการแพทย์ในการบรรเทาและรักษาอาการเจ็บป่วยกัน อย่างแพร่หลาย เพราะสาร CBD มีสรรพคุณที่เป็นคุณประโยชน์ต่อร่างกายของมนุษย์ เช่น มีฤทธิ์ ในการบรรเทาอาการเจ็บป่วยในโรคของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี

ดังนั้นถึงแม้กัญชามีสาร CBD ที่เป็นคุณประโยชน์ต่อร่างกายของมนุษย์ แต่ก็เป็นการยากที่กัญชาหลายมาเป็นสิ่งที่ไม่ผิดกฎหมายและจะไปบังคับหรือกำหนดกฎหมายให้ผู้บริโภค หรือผู้เสพหันมาใช้สาร CBD แต่เพียงอย่างเดียว กล่าวคือ ผู้ที่นิยมเสพหรือบริโภคกัญชาโดย ส่วนมากจะมีความนิยมเสพเพื่อความสันทนาการ จึงมีความสนใจและหันไปเสพพืชกัญชาในสาย พันธุ์ที่มีสาร THC ในปริมาณที่สูง ซึ่งผู้ทำการศึกษามีความเห็นว่าจะเกิดการใช้กัญชาอย่างไม่ตรง ตามเจตนารมณ์ในการปลดล็อกกัญชาอย่างแท้จริงที่มีความตั้งใจจะนำมาใช้เพื่อทางการแพทย์และ อาจมีปัญหาต่าง ๆ ตามมาอย่างมากมายในสังคมไทย อีกทั้งในปัจจุบันก็ยังไม่มีความชัดเจนในการที่ ร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. จะผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภาและมีการประกาศใช้ได้ ภายในเร็ววันนี้

เมื่อกล่าวถึงการปลดล็อกกัญชาคงต้องยอมรับว่าตอนนี้ได้เกิดสัญญาณการ ควบคุมการใช้หรือเสพกัญชาเพื่อการสันทนาการอย่างจริงจัง ดังนั้นในส่วนมาตรการทางกฎหมายที่ เกี่ยวกับการครอบครองกัญชาจึงมีความสำคัญโดยตรงต่อการใช้ชีวิตของประชาชนในประเทศไทยเป็นอย่างมาก

1. วิเคราะห์ปัญหาในการโฆษณาการจำหน่ายพืชกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชา

ตามที่คุณทำการศึกษาได้กล่าวนำไปแล้วนั้นว่ากัญชาเป็นพืชที่มีสารออกฤทธิ์ต่อจิตและ ประสาท ซึ่งถึงแม้ภาครัฐจะกำหนดให้พืชกัญชาไม่เป็นยาเสพติดประเภท 5 อีกต่อไป แต่สิ่งหนึ่งที่ ภาครัฐต้องยอมรับคือพืชกัญชาสามารถทำให้ผู้เสพหรือผู้บริโภคมีสติสัมปชัญญะไม่ครบถ้วน อย่างเช่นวิญญูชน จนอาจสร้างความเดือดร้อนเสียหายต่อสังคมในวงกว้างได้

²⁴⁶ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. สาร CBD. 5 พฤศจิกายน 2565. สืบค้นจาก https://www.ditp.go.th/contents_attach/376953/376953.pdf.

อีกทั้งกัญชามีสาร THC ที่ออกฤทธิ์เป็นการกระตุ้นจิตและประสาทโดยตรง ดังนั้น การจำหน่าย จ่าย แจกจึงต้องเกิดขึ้นบนพื้นที่ของผลประโยชน์มหาชนเป็นสำคัญ มิเช่นนั้นอาจเกิด ปัญหาการเสพติดหรือใช้กัญชาเพื่อความสันทนาการอย่างเกินขอบเขต ซึ่งร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. มาตรา 27 ได้มีการบัญญัติกำหนดให้ผู้ที่สามารถครอบครองกัญชาได้จะต้องมีอายุ เกิน 20 ปีบริบูรณ์ อีกทั้งเมื่อนำแนวคิดการควบคุมอาชญากรรมทางอาญามาพิจารณาประกอบจะ พบว่าสมควรที่ภาครัฐจะต้องสร้างมาตรการทางกฎหมายเพื่อออกมาควบคุมการใช้กัญชาอย่างเกิน ขอบเขต ทั้งที่เป็นการควบคุมวิธีการจำหน่าย การโฆษณาหรือการควบคุมสถานที่เสพติดหรือบริโภค กัญชา ทั้งนี้เพื่อเป็นการคำนึงถึงความปลอดภัยโดยรวมของสังคมเช่นเดียวกับแนวทางของทฤษฎี การลงโทษทางอาญาที่ประสงค์นำโทษทางอาญามาควบคุมพฤติกรรมของผู้คนให้สังคมเกิดความ สงบสุข

ดังนั้นการที่ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายจะกระทำการโฆษณาจึงต้องอยู่บนขอบเขตของการ คุ่มครองผู้บริโภคที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มิให้เกิดการเข้าถึงโฆษณากัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา ได้ง่ายจนเกินไป เพราะบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีตามกฎหมายของประเทศไทยย่อมถือเป็นผู้เยาว์²⁴⁷ และการที่ผู้เยาว์เสพโฆษณาอาจมีความคิดที่หลงเชื่อการโฆษณาได้โดยง่าย จนอาจก่อให้เกิดปัญหา การเสพติดกัญชาตั้งแต่ยังเป็นผู้เยาว์

ดังนั้นการรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโฆษณาจึงยังต้องมีการกลั่นกรองจากผู้ปกครอง และควรมีมาตรการจากทางภาครัฐออกมาเพื่อควบคุมการโฆษณากัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจาก กัญชา ซึ่งผู้ผลิตหรือจำหน่ายกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาสมควรจะต้องได้รับอนุญาตจาก ภาครัฐเช่นเดียวกับการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เยาวชนของชาติรับรู้ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นการโฆษณาเกินจริง และเพื่อป้องกันมิให้เยาวชนของชาติเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับ กัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาจนเกิดการเสพติด

แต่ถึงอย่างไรร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. มาตรา 28 ได้มีการกำหนดห้าม ทำการโฆษณากัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากทางภาครัฐผู้อนุญาต ซึ่งเงื่อนไขในการโฆษณาจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา อีกทั้งร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. ได้ให้อำนาจ เจ้าหน้าที่รัฐผู้มีอำนาจอนุญาตตามมาตรา 28 หากเห็นสมควรว่าโฆษณาผลิตภัณฑ์กัญชาใด กระทำการฝ่าฝืน ให้เจ้าหน้าที่รัฐดังกล่าวสามารถสั่งแก้ไขข้อความหรือวิธีการโฆษณา หรือระงับ

²⁴⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 19 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมพ้นจากภาวะผู้เยาว์และ บรรลุนิติภาวะเมื่อมีอายุสิบปีบริบูรณ์”

การโฆษณาดังกล่าวได้ ซึ่งถือเป็นการที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการควบคุมการโฆษณาที่อาจส่งผลกระทบต่อมหาชนโดยรวม

ถึงแม้กัญชาจะถูกปลดล็อกและไม่เป็นยาเสพติดประเภท 5 แต่ก็ยังถือเป็นสิ่งเสพติดที่ประชาชนสามารถนำมาเสพเพื่อการสันทนาการได้ อีกทั้งยังส่งผลให้ผู้เสพมีอาการมีเมาและครองสติอย่างเช่นคนทั่วไปไม่ได้เช่นเดียวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังนั้นเมื่อภาครัฐได้มีการกำหนดห้ามมิให้ทำการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือแสดงชื่อหรือเครื่องหมายของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อันเป็นการอวดอ้างสรรพคุณหรือชักจูงใจให้ผู้อื่นดื่มโดยตรงหรือโดยอ้อมไว้แล้วตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 32 วรรคแรก ผู้ทำการศึกษาจึงเห็นควรว่าภาครัฐควรบัญญัติกำหนดมาตรการในการควบคุมและสอดส่องการโฆษณากัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาให้มีมาตรฐานและห่างไกลจากการเสพข้อมูลของเยาวชนเช่นกัน เพราะไม่ว่าจะเป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาย่อมเป็นสารที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาททำให้ผู้ที่เสพหรือบริโภคไม่สามารถควบคุมจิตใจตนเองได้ ดังนั้นภาครัฐจึงสมควรมีมาตรการในการป้องกันการโฆษณาที่เป็นการอวดอ้างสรรพคุณหรือชักจูงใจหรือเป็นการโฆษณาที่เกินความเป็นจริง

การที่ภาครัฐจะยินยอมให้กัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาสามารถทำการโฆษณาได้ ผู้ทำการศึกษาสมควรกำหนดให้ผู้ผลิตหรือจำหน่ายกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาให้กระทำได้เฉพาะการให้ความรู้เชิงสร้างสรรค์ทางสังคม ซึ่งผู้ทำการศึกษาเห็นควรว่าจะต้องไม่มีปรากฏรูปภาพของสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์กัญชา ซึ่งรูปภาพดังกล่าวควรรวมถึงรูปภาพจากสินค้าจริงหรือรูปภาพจากการวาดหรือรูปภาพการ์ตูน และสมควรมิให้ผู้ผลิตหรือจำหน่ายสามารถแสดงสัญลักษณ์ของบริษัทผู้ผลิตผลิตภัณฑ์กัญชาได้ เปรียบเช่นเดียวกับเจตนารมณ์ที่ใช้ควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 32 วรรคสอง ซึ่งจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของสังคมไทยในปัจจุบัน ผู้ทำการศึกษาเห็นว่ามีการปรากฏโฆษณาที่แสดงสัญลักษณ์ซึ่งทำให้ผู้คนโดยทั่วไปเข้าใจได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

อีกทั้งเมื่อนำหลักการโฆษณากัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชามาเปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศพบว่าการโฆษณากัญชาในประเทศแคนาดาจะต้องเป็นกรณีที่ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัติ Cannabis Act s.c.2018 เสียก่อน มิเช่นนั้นถือเป็นการผิด อีกทั้ง Cannabis Act s.c.2018 มาตรา 17 (1) (a) ยังได้กำหนดห้ามทำการโฆษณาที่เป็นการส่งเสริมการจำหน่ายกัญชาในลักษณะที่เป็นเท็จ ทำให้หลงเข้าใจผิด หรือหลอกหลวงหรือมีแนวโน้มที่จะสร้างความประทับใจที่ไม่ตรงกับคุณลักษณะที่แท้จริง และ Cannabis Act s.c.2018 มาตรา 17 (1) (b)

ได้มีการกำหนดห้ามการกระทำที่เป็นการโฆษณาเมื่อเหตุอันควรเชื่อว่าเป็นการดึงดูดเยาวชนเพื่อการจำหน่ายกัญชาอีกด้วย

ในส่วนของการจำกัดในการโฆษณาการจำหน่ายกัญชาของรัฐเนวาดา สถานประกอบการจำหน่ายกัญชาจะต้องปฏิบัติตามมาตรการ Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) มาตรา 6.120 1 (a) กล่าวคือโดยห้ามโฆษณาซึ่งข้อความหรือภาพประกอบที่เป็นเท็จหรือทำให้ประชาชนเกิดความหลงผิดในตัวผลิตภัณฑ์กัญชา ห้ามโฆษณาที่เป็นการส่งเสริมการบริโภคกัญชาหรือผลิตภัณฑ์กัญชาที่มากเกินไป การโฆษณาผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาจะต้องแสดงข้อมูลทางการบริโภคอย่างแท้จริง ห้ามการโฆษณาที่ปรากฏรูปเด็กหรือเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปีในการบริโภคกัญชา รวมถึงจะต้องจำกัดตัวละครหรือการ์ตูนและการบรรยายซึ่งเป็นการออกแบบเพื่อดึงดูดหรือสนับสนุนให้บุคคลที่อายุต่ำกว่า 21 ปีบริโภคกัญชา

อีกทั้งตาม Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) มาตรา 6.120 (b) รัฐเนวาดายังได้มีมาตรการห้ามมิให้ผู้จำหน่ายกัญชาทำการโฆษณาในสิ่งพิมพ์หรือวิทยุโทรทัศน์ที่อาจคาดเดาได้ว่าบุคคลที่อายุต่ำกว่า 21 ปี เกินอัตราร้อยละ 30 จะเป็น ผู้ดูหรือฟังสื่อที่ได้โฆษณา อีกทั้งได้มีมาตรการกำหนดห้ามทำการโฆษณาภายในบริเวณ 1,000 ฟุต จากบริเวณสถานศึกษาทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน สนามเด็กเล่น สวนสาธารณะหรือห้องสมุด แต่ในกรณีที่ป้ายโฆษณามีการติดตั้งไว้ก่อนที่โรงเรียน สนามเด็กเล่น สวนสาธารณะ หรือห้องสมุดจะเปิดทำการ ก็ให้ผู้ทำการโฆษณาไว้ก่อนดังกล่าวสามารถโฆษณาต่อไปได้ และได้บัญญัติกำหนดห้ามทำการโฆษณาบนหรือภายในยานพาหนะที่ใช้สำหรับขนส่งสาธารณะหรือสถานีโดยสารที่เปิดไว้สำหรับการขนส่งสาธารณะ อีกทั้ง Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) มาตรา 6.120 (c) (3) ได้กำหนดห้ามทำการโฆษณาในงานกีฬาหรืองานบันเทิงที่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 21 ปีบริบูรณ์ได้รับอนุญาตให้เข้าไปในงาน

จากการศึกษาเปรียบเทียบพบว่าประเทศแคนาดาและรัฐเนวาดา สหรัฐอเมริกา ทำให้ทราบได้ว่าทั้งสองประเทศดังกล่าวได้มีการออกมาตรการทางกฎหมายมาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคให้ทราบถึงพิษภัยและรู้เท่าทันอันตรายของกัญชา อีกทั้งยังเป็นมาตรการที่กำหนดแนวทางในการคุ้มครองเยาวชนไว้เป็นอย่างดี กล่าวคือผู้ทำการศึกษาเห็นสมควรว่ามาตรการทางกฎหมายที่จะบัญญัติออกมาเพื่อควบคุมกัญชาในประเทศไทย ควรจะมีมาตรการห้ามมิให้ผู้ผลิตหรือจำหน่าย

กัญชาทำการโฆษณาในสื่อทุกประเภทที่อาจคาดเดาได้ว่าบุคคลที่อายุต่ำกว่า 20 ปี จะเป็นผู้ดูหรือเสพสื่ออื่น

อีกทั้งประเทศไทยควรมีมาตรการกำหนดห้ามทำการโฆษณาผลิตภัณฑ์กัญชาภายในบริเวณ 1 กิโลเมตรจากบริเวณสถานศึกษาทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน สวนสาธารณะ และมากไปกว่านั้นประเทศไทยควรมีมาตรการกำหนดห้ามทำการโฆษณาผลิตภัณฑ์กัญชาบนหรือภายในยานพาหนะที่ใช้สำหรับขนส่งสาธารณะหรือภายในสถานีโดยสารที่เปิดไว้สำหรับการขนส่งสาธารณะอีกด้วย

2. วิเคราะห์ปัญหาในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมหีบห่อหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชา

การดำเนินการผลิตของผู้ที่ผลิตหรือจำหน่ายกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชามีความต้องการที่จะดำเนินการสร้างบรรจุภัณฑ์ที่เป็นการส่งเสริมการขายให้ได้เป็นจำนวนมากที่สุด ดังนั้นจึงเป็นการส่งเสริมต่อการที่ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายดังกล่าวจะผลิตบรรจุภัณฑ์ให้มีความดึงดูดผู้เยาว์หรือเยาวชน เช่น มีการนำภาพของดารายอดนิยมเป็นสัญลักษณ์อยู่บนบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์กัญชา ก็อาจจะส่งผลให้ผู้เยาว์มีความหลงผิดนึกคิดว่าการเสพหรือบริโภคกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชามีความทันสมัยสวย จนอาจหลงผิดริเริ่มหันไปเสพหรือบริโภคกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาได้โดยง่าย

ดังนั้น ภาครัฐซึ่งเป็นผู้ที่มีอำนาจในการควบคุมการผลิตและจำหน่ายกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา จึงสมควรสร้างมาตรการทางกฎหมายออกมาเพื่อควบคุมให้ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสร้างบรรจุภัณฑ์ที่มีความมิดชิดและไม่ส่งเสริมต่อการดึงดูดเยาวชนของชาติ อีกทั้งเป็นการป้องกันมิให้เกิดอาชญากรรมที่มาจากกัญชาได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความปลอดภัยให้แก่สังคมส่วนรวมตามแนวคิดในการควบคุมอาชญากรรมทางอาญา

กล่าวคือ พืชกัญชาแม้จะถูกถอดจากการเป็นยาเสพติดประเภท 5 แต่เมื่อนำคุณสมบัติทางชีววิทยาามาพิจารณาอย่างถี่ถ้วนจะทราบได้ว่ายังมีการออกฤทธิ์ที่ตรงตามความหมายของคำว่า “ยาเสพติดให้โทษ” ดังนั้นบรรจุภัณฑ์หรือหีบห่อที่ใช้เพื่อการจำหน่ายจึงสมควรมีมาตรการควบคุมในการให้ข้อเท็จจริงและข้อบ่งชี้ถึงพิษภัยของพืชกัญชานั้นๆ ด้วย โดยเฉพาะการเตือนถึงพิษภัย

ของการเสพหรือสูบกัญชาด้วยการออกมาตรการกำหนดให้ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายต้องพิมพ์ข้อความ คำเตือนและรูปภาพของอันตรายจากกัญชานบนบรรจุภัณฑ์กัญชา เพื่อให้ผู้บริโภคทราบถึงอันตราย ที่จะส่งผลต่อสุขภาพร่างกาย อีกทั้งคำเตือนและรูปภาพสมควรมีขนาดใหญ่ให้ผู้บริโภคเห็นได้ ชัดเจนก่อนที่จะตัดสินใจซื้อ ทั้งนี้เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดจากการส่งเสริมการขายของผู้ผลิตที่ จะส่งผลทำให้ผู้บริโภคที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์หันไปมีความสนใจทดลองบริโภคกัญชา โดย ผู้ทำการศึกษามีความเห็นว่าควรมีมาตรการทางกฎหมายในการกำหนดให้ผู้ผลิตและจำหน่าย ผลิตภัณฑ์กัญชาจะต้องพิมพ์คำเตือนและรูปภาพเช่นเดียวกับบุหรี่หรือยาสูบ กล่าวคือจะต้องจัดให้ มีการแสดงคำเตือนถึงอันตรายของบุหรี่และรูปภาพเป็นภาพสีที่ตำแหน่งชัดเจนด้านบนสุดเพื่อให้ ผู้บริโภคสามารถมองเห็นได้โดยง่าย ซึ่งรูปภาพและคำเตือนจะต้องมีขนาดไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 ของด้านที่มีพื้นที่มากที่สุดของบรรจุภัณฑ์

จากการศึกษาพบว่าการติดรูปภาพและคำเตือนมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการสูบ ยาสูบไม่ว่าจะเป็นบุหรี่หรือกัญชา ซึ่งในกลุ่มที่เคยสูบแต่ปัจจุบันได้เลิกสูบแล้วหรือกลุ่มที่ไม่เคย สูบให้ไม่สนใจหรือหันกลับไปใช้สูบบุหรี่ประเภทต่างๆ ซ้ำอีก อีกทั้งคำเตือนบนบรรจุภัณฑ์ถ้ายังมี ขนาดใหญ่ก็จะทำให้ผู้บริโภคมีความยับยั้งชั่งใจถึงผลร้ายของและผลต่อกระทบที่จะส่งผลต่อ ร่างกายจากการสูบบุหรี่

อีกทั้งจากการศึกษาถึงร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. ทำให้ทราบได้ว่าร่าง พระราชบัญญัตินี้ได้มีกำหนดการในการควบคุมให้ผู้ผลิตและผู้จำหน่าย จะต้องดำเนินการสร้างบรรจุภัณฑ์กัญชาให้มีคุณสมบัติอย่างไร จึงอาจเป็นการเกิดช่องว่างให้ผู้ผลิต และจำหน่ายกัญชาสร้างบรรจุภัณฑ์ออกมาเพื่อดึงดูดกลุ่มลูกค้าที่เป็นเยาวชนและผู้ที่ไม่เคยสูบ กัญชามาก่อน ซึ่งสภาพปัญหาดังกล่าวนี้น่าจะส่งผลโดยตรงต่ออัตราการเสพยาเสพติดของประชาชนใน ประเทศ เพราะหากมีอัตราประชาชนเสพยาเสพติดหรือบริโภคกัญชาเพื่อการสันทนาการมากเกินไปอาจ ส่งผลให้ประเทศเกิดปัญหาต่างๆ ตามมาอย่างคาดไม่ถึง

เมื่อนำสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมาเปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมาย ของต่างประเทศ พบว่าประเทศแคนาดาได้มีการออกมาตรการกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้ผลิตและ จำหน่ายกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติ Cannabis Act s.c.2018 โดยมาตรา 8 (1) ได้กำหนดห้ามมิให้บุคคลใดกระทำการก่อนที่จะได้รับ อนุญาตจากเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัตินี้

กล่าวคือ ผู้ผลิตและจำหน่ายที่สร้างบรรจุภัณฑ์จะต้องไม่มีเหตุอันควรเชื่อว่าเป็นการดึงดูดเยาวชน จะต้องมีการกำหนดข้อเท็จจริงทางคุณลักษณะของกัญชาที่อยู่ภายในบรรจุภัณฑ์ จะต้องไม่เป็นการแสดงตัวบุคคลที่เป็นการเชิญชวนเยาวชนให้หันมาทดลองหรือจะต้องไม่เป็นการตลาดที่ส่งผลโดยตรงต่อลูกค้าที่เป็นกลุ่มเยาวชน จะต้องไม่เป็นการเกี่ยวข้องกับอุปกรณ์ที่เป็นการกระตุ้นอารมณ์ อีกทั้งตาม Cannabis Act s.c.2018 มาตรา 27 บรรจุภัณฑ์จะต้องแสดงข้อเท็จจริงที่ทำให้ผู้บริโภคเข้าใจถึงพิษภัยของกัญชาและจะต้องไม่มีข้อความที่หลอกลวงหรือมีแนวโน้มสร้างความประทับใจที่เกี่ยวกับคุณค่า ผลต่อสภาพร่างกาย

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยและมาตรการทางกฎหมายของประเทศแคนาดา พบว่าประเทศไทยยังขาดซึ่งมาตรการในการป้องกันปัญหาบรรจุภัณฑ์กัญชาที่เป็นการสร้างมาเพื่อดึงดูดเยาวชน และปัญหาการแสดงข้อมูลอันเป็นเท็จเพื่อดึงดูดผู้บริโภครายใหม่ให้เข้าทดลองบริโภคกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา ดังนั้นในปัจจุบันที่กัญชาได้ถูกปลดล็อกจากการเป็นยาเสพติดประเภท 5 และยังไม่มีการออกกฎหมายออกมาเพื่อควบคุมให้การสร้างบรรจุภัณฑ์กัญชาจะต้องมีคุณลักษณะอย่างไร ดังนั้นจากช่องว่างทางกฎหมายในปัจจุบันของประเทศไทยจึงทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายที่ขาดมาตรการควบคุมการสร้างบรรจุภัณฑ์ที่ได้มาตรฐานและไม่เป็นการดึงดูดเชิญชวนประชาชนให้หลงผิดหันเข้ามาทดลองใช้หรือบริโภคกัญชาได้

3. วิเคราะห์ปัญหาในการกำหนดเขตหรือบริเวณห้ามจำหน่ายพืชกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชา

เมื่อพืชกัญชาเป็นพืชที่มีสารออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทโดยตรง จึงเป็นการง่ายที่ผู้เสพหรือบริโภคจะเสพจนเกินขนาดที่ตนเองจะควบคุมสติสัมปชัญญะได้ ดังนั้นการเสพหรือบริโภคกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาอาจส่งผลโดยตรงต่อการดำรงชีวิตของประชาชนที่มีได้รวมเสพหรือบริโภคด้วย เพราะในกรณีที่ผู้เสพหรือบริโภคกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาเสพจนเกินขนาดย่อมส่งผลทำให้สติสัมปชัญญะลดน้อยลงไป ซึ่งในกรณีที่ภาครัฐมิได้ออกมาตรการมาเพื่อกำหนดและควบคุมพื้นที่จำหน่ายกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา ย่อมส่งผลต่อสังคมได้หลายมิติ เช่น

1) อาจมีการนำกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาไปจำหน่ายในสถานบริการน้ำมัน ซึ่งการปล่อยให้ผู้ขับขี่สามารถหาซื้อจนนำมาเสพได้ ถือเป็นความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดอุบัติเหตุต่อสังคมโดยตรง

2) อาจมีการนำกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาไปจำหน่ายในสถานศึกษา ซึ่งการปล่อยให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ย่อมทำให้เยาวชนของชาติมีความเสี่ยงที่จะหันไปทดลองและเสพกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาได้

3) อาจมีการนำกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาไปจำหน่ายในโรงพยาบาล ซึ่งอาจเป็นการสร้างความยุ่งยากต่อการรักษาพยาบาล อีกทั้งในกรณีที่เกิดการเสพจนเกินขนาดที่ไม่สามารถควบคุมตนเองได้เช่นคนมีสติสัมปชัญญะ ผู้เสพก็อาจสร้างความวุ่นวายในโรงพยาบาลได้อีกด้วย เป็นต้น

แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 25 จะได้กำหนดให้ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งการกระทำใดที่ไม่มีมาตรการทางกฎหมายจำกัดหรือห้ามไว้ ประชาชนย่อมมีสิทธิและเสรีภาพโดยสมบูรณ์ที่จะกระทำการตามที่ตนเองปรารถนาได้ อีกทั้งได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้ แต่ทั้งนี้การกระทำนั้นจะต้องไม่ไปกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนคนอื่น แต่ถึงอย่างไรหากพิจารณาถึงแนวคิดในการควบคุมอาชญากรรมทางอาญาที่ดีแล้ว มาตรการทางกฎหมายจะต้องสามารถควบคุมเหตุแห่งการก่ออาชญากรรมได้มีประสิทธิภาพ และมาตรการทางกฎหมายที่ดีจะต้องมุ่งเน้นประโยชน์ของประเทศชาติหรือส่วนรวมโดยมุ่งหมายเพื่อให้สังคมเกิดความปลอดภัยเป็นสำคัญ ดังนั้นมาตรการทางกฎหมายจะไปมุ่งเน้นที่การจำกัดสิทธิเสรีภาพในการประกอบอาชีพตามรัฐธรรมนูญเป็นหลักเพียงอย่างเดียวมิได้ แต่สมควรต้องมองไปที่ความปลอดภัยของสังคมมาประกอบควบคู่ไปด้วยเป็นหลัก

เมื่อศึกษาถึงร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. โดยละเอียดจะทราบได้ว่า เนื้อหาในร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมิได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์หรือมาตรการเพื่อควบคุมสถานที่จำหน่ายกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาไว้ จะมีก็แต่เพียงประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดให้การกระทำให้เกิดกลิ่น หรือควันกัญชา กัญชง หรือพืชอื่นใด เป็นเหตุรำคาญ พ.ศ. 2565 แต่เนื้อหาแห่งประกาศดังกล่าวก็ระบุเพียงห้ามมิให้กระทำให้เกิดกลิ่นหรือควันไปรบกวนบุคคลรอบข้าง แต่มิได้มีการกำหนดสถานที่ให้ชัดเจนว่ามีสถานที่ใดบ้างที่ต้องห้ามในการจำหน่ายกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา

ดังนั้นจึงถือเป็นปัญหาสุญญากาศของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพืชกัญชาอย่างหนึ่ง เพราะแม้จะมีกำหนดไว้ในประกาศว่าห้ามมิให้ทำให้เกิดกลิ่นหรือกลิ่นรบกวนบุคคลรอบข้างแล้ว แต่ก็มิใช่แนวทางและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน เพราะในกรณีที่กฎหมายมิได้กำหนดสถานที่ห้ามมิให้จำหน่ายกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาแล้ว ผู้ทำการศึกษาเห็นว่าการจะนำมาตรการอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงมาบังคับจะเป็นการที่ไม่เหมาะสม และเป็นการขัดต่อหลักความยุติธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพราะอาจถือเป็นการไม่บังคับให้เกิดความเที่ยงธรรมในตัวบทกฎหมายและเป็นการไม่มุ่งเน้นให้ยึดหลักของวัตถุประสงค์แห่งกฎหมาย

จากการศึกษาพบว่ามีความหมายอีกหลายฉบับที่สามารถนำมาเทียบเคียงกับปัญหาการกำหนดสถานที่จำหน่ายกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาได้ กล่าวคือเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ก็เป็นอีกหนึ่งสารเสพติดที่ออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทและสมอง และยังผลทำให้การควบคุมระบบประสาทในส่วนอื่นๆ แย่ลงด้วย เช่น ทำให้แขนขามีอาการอ่อนแรง (Sensory nerve) ทำให้เส้นประสาทในการควบคุมการสั่งการเคลื่อนไหวช้าลง (Motor nerve) ซึ่งภาครัฐเล็งเห็นถึงปัญหาของการเสพเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์จึงได้มีการออกพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ในมาตรา 27 เพื่อกำหนดพื้นที่ควบคุมในการจำหน่ายเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ไว้ ดังนี้ สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ สถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาลและร้านขายยาตามกฎหมายว่าด้วยยา สถานที่ราชการ วัดหรือสถานที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ หอพักตามกฎหมายว่าด้วยหอพัก สวนสาธารณะที่ทางราชการจัดไว้เพื่อการพักผ่อนของประชาชน สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงและร้านค้าในบริเวณสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง และสถานที่อื่นที่รัฐมนตรีเห็นสมควรประกาศกำหนด เป็นต้น

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่ามาตรการในการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์มีความรัดกุมและเข้มงวดในการกำหนดพื้นที่จำหน่าย แต่ทั้งนี้กัญชากับเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ก็มีวัตถุประสงค์ที่ออกฤทธิ์ต่อระบบสมองเช่นเดียวกัน แต่ในทางกลับกันหลังจากที่ประเทศไทยได้ปลดล็อกให้สามารถนำกัญชามาใช้ได้อย่างเสรี แต่ทำไมประเทศไทยถึงไม่มีมาตรการทางกฎหมายออกมาเพื่อควบคุมและกำหนดพื้นที่เสี่ยงให้ปลอดจากการจำหน่ายกัญชาเช่นเดียวกับเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ อีกทั้งเมื่อศึกษาไปถึงร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. ทำให้ทราบได้ว่าในร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวก็มิได้มีการกำหนดพื้นที่จำหน่ายกัญชาไว้

เมื่อศึกษาถึงมาตรการในการควบคุมการจำกัดหรือกำหนดพื้นที่สำหรับจำหน่ายกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาจะพบว่ายังไม่มีมาตรการที่กำหนดพื้นที่เฉพาะเจาะจงเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ฯ แต่ในหลายประเทศได้กำหนดให้ผู้ที่จะจำหน่ายกัญชาจะต้องได้รับอนุญาตจากทางราชการก่อนเสมอ กล่าวคือ ประเทศแคนาดาผู้ที่ต้องการจะจำหน่ายกัญชาไม่ว่าจะเป็นการจำหน่ายหรือแจกจ่ายในส่วนใดส่วนหนึ่งของต้นกัญชา มาตรการทางกฎหมายของประเทศแคนาดา Cannabis Control Act 2017 มาตรา 3 ได้กำหนดให้ต้องได้รับอนุญาตจำหน่ายจากทางหน่วยงานของรัฐเสียก่อน อีกทั้งประเทศแคนาดาได้กำหนดมาตรการไว้ใน Cannabis Control Act 2017 มาตรา 8 ห้ามมิให้จำหน่ายกัญชาให้แก่ผู้ที่มีอาการเสพติดหรือแก่บุคคลที่มีอาการมินเมา และได้บัญญัติไว้ในมาตรา 12 โดยกำหนดให้เจ้าของสถานที่ที่อนุญาตหรือนำไป

ให้บุคคลเช่าสถานที่เพื่อจำหน่ายกัญชาหรือเจ้าของสถานที่ที่ทราบและรู้ถึงการเช่าที่เป็นไปเพื่อการจำหน่ายกัญชาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากหน่วยงานของรัฐให้ถือเป็นความผิดอีกด้วย

แต่ในทางกลับกันการจำหน่ายกัญชาในรัฐเนวาดา สหรัฐอเมริกาสามารถกระทำได้อย่างเสรี ซึ่งรวมถึงบุคคลธรรมดาที่มีสิทธิที่จะยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐเพื่อจำหน่ายกัญชาได้อย่างเสรีตาม Nevada Cannabis Compliance Regulations มาตรา 5.010 และไม่มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายมาเพื่อจำกัดพื้นที่ในการจำหน่ายกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาแต่อย่างใด

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศแม้จะพบว่าในหลายประเทศจะมีได้มีการกำหนดมาตรการเพื่อควบคุมพื้นที่จำหน่ายกัญชา แต่ผู้ทำการศึกษาเล็งเห็นถึงการเปิดให้เกิดการจำหน่ายกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาโดยเสรีในทุกพื้นที่ของประเทศไทยอาจเป็นการก่อให้เกิดอุบัติเหตุจากบุคคลที่มีอาการเมามากัญชาหรือมีการก่ออาชญากรรมจากบุคคลผู้ที่มีเมามากัญชาได้ ดังนั้นประเทศไทยในปัจจุบันที่เกิดปัญหาสุขภาพทางมาตรการกฎหมายในการกำหนดและควบคุมพื้นที่จำหน่ายกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา จึงถือเป็นความเสี่ยงอย่างมากที่จะเกิดผลเสียจากการปล่อยให้เกิดการจำหน่ายโดยเสรีเช่นในปัจจุบัน

4. วิเคราะห์ปัญหาในการกำหนดเขตหรือบริเวณเสพพืชกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชา

พืชกัญชาสามารถเสพหรือบริโภคเข้าสู่ร่างกายได้มากมายหลายวิธี เช่น สูบ กิน ดม หรือดื่ม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าผู้บริโภคต้องการให้เกิดผลต่อร่างกายในวิธีการใด ซึ่งแต่ละวิธีการย่อมมีความแตกต่างกันออกไปในเชิงลักษณะ เมื่อศึกษาพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฯ จะพบว่า การเสพติดได้มีการจำกัดความว่าหมายถึง การที่ผู้เสพรับยาเสพติดเข้าสู่ร่างกาย ดังนั้นในส่วนของการใช้กัญชาเพื่อการสันทนาการด้วยวิธีการสูบกัญชาที่เป็นการทำให้เกิดควันที่อาจไปก่อความเดือดร้อนรำคาญกับบุคคลที่อยู่รอบข้างได้

เนื่องจากควันจากการสูบกัญชาส่งผลกระทบต่ออาการดำรงชีวิตโดยปกติสุขของบุคคลรอบข้าง ทั้งยังเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้ที่สูดดมควันกัญชาเข้าสู่ร่างกายอีกด้วย เพราะควันจากการสูบกัญชาจะมีอนุภาคนาโนขนาดเล็กที่สามารถเข้าสู่ปอดจากการหายใจได้ จึงเป็นการทำให้ผู้ที่สูดดมเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยทางเดินหายใจ เช่น หลอดลมอักเสบ ภูมิแพ้ เป็นต้น

อีกทั้งกัญชาควันของกัญชาทำให้เด็กและทารกที่สัมผัสควันกัญชาเมื่อสองอาจได้รับผลกระทบทางจิตและประสาทเช่นเดียวกับผู้สูบ โดยมีผลการศึกษาว่ากัญชาชนิดพ่นลำมีการเกิด

อัตราฝุ่นขนาดเล็ก PM 2.5 เฉลี่ย 3.5 เท่าของบุรีแบบธรรมดา จากสภาพปัญหาการปล่อยให้ก๊าซฯ เสรีโดยที่ภาครัฐยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายออกมารองรับ จึงเกิดการสูบบุหรี่หรือบริโภคก๊าซฯ กันอย่างเสรีจนอาจทำให้มีความเสี่ยงที่จะเป็นปัญหาอาชญากรรมต่อสังคมได้

ดังนั้น กระทรวงสาธารณสุขจึงได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาที่เกิดจากสุญญากาศทางกฎหมายที่จะใช้ในการควบคุมมิให้ผู้ที่ใช้ก๊าซฯ เพื่อการสันตนาการ จึงได้มีการออกประกาศ กำหนดให้การกระทำทำให้เกิดควันของพืชก๊าซฯ จากการสันตนาการจนเป็นเหตุรำคาญถือเป็น ความผิดตามประกาศฉบับดังกล่าว จากการศึกษาประกาศกระทรวงดังกล่าวมิได้กำหนดพื้นที่ สำหรับเสพหรือบริโภคก๊าซฯ หรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากก๊าซฯ ว่าเป็นการเฉพาะ ดังนั้นเมื่อตีความจาก ประกาศฉบับดังกล่าวจึงทำให้เข้าใจได้ว่าสามารถสูบก๊าซฯ ได้ทั่วประเทศทั้งราชอาณาจักรไทย แต่เพียงจะต้อง ไม่เป็นการสูบที่ทำให้เกิดควันจนเป็นสาเหตุทำให้เสื่อมหรือเป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือไปรบกวน บุคคลผู้อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงหรือบุคคลผู้ที่จะต้องประสบเหตุนั้นจนทำให้ผู้นั้นรำคาญ

แม้รัฐธรรมนูญจะให้เสรีภาพในการบริโภคแก่ประชาชนไว้อย่างเต็มที่ ผู้ทำการศึกษา เห็นว่าแม้พืชก๊าซฯ จะไม่ถือเป็นยาเสพติดประเภท 5 แล้ว แต่การใช้ก๊าซฯ เพื่อการสันตนาการก็ ยังอาจทำให้เกิดปัญหาในสังคมตามมาได้อย่างมากมาย ทั้งนี้เพราะก๊าซฯ เป็นวัตถุที่ออกฤทธิ์โดยตรง ต่อจิตและประสาท ทำให้ผู้เสพมีอาการมึนเมาและไม่สามารถครองสติได้ ซึ่งหากเป็นการเสพ ในขณะที่ขับขี่ยานพาหนะหรือขับขี่ยานพาหนะภายหลังที่ยังไม่หายขาดจากอาการมึนเมาก๊าซฯ ข่ม เสี่ยงที่จะเกิดอุบัติเหตุได้โดยง่าย อีกทั้งส่งผลโดยตรงต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้สัญจรที่ไปมาบน ท้องถนน ดังนั้นเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับยาเสพติดประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์พระราชบัญญัติ ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 31 ผู้ทำการศึกษาจึงเห็นสมควรกำหนดห้ามมิให้ มี การเสพหรือบริโภคก๊าซฯ หรือผลิตภัณฑ์ก๊าซฯ บริเวณสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงและทางหลวง เพื่อป้องกันการเสพก๊าซฯ ขณะขับขี่ยานพาหนะ

เมื่อศึกษาถึงร่างพระราชบัญญัติก๊าซฯ กัญชา พ.ศ. ทำให้ทราบได้ว่ายังขาดเนื้อหาที่ เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อควบคุมสถานที่สำหรับเสพหรือบริโภคก๊าซฯ ไว้ จะมีก็แต่เพียง ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดให้การกระทำให้เกิดกลิ่น หรือควันก๊าซฯ กัญชา หรือ พืชอื่นใด เป็นเหตุรำคาญ พ.ศ. 2565 แต่เนื้อหาแห่งประกาศดังกล่าวก็ระบุเพียงห้ามมิให้กระทำ ให้ เกิดกลิ่นหรือควันไปรบกวนบุคคลรอบข้าง แต่มิได้มีการกำหนดสถานที่ให้ชัดเจนว่ามีสถานที่ ไດบ้างที่ต้องห้ามในการเสพหรือบริโภคก๊าซฯ หรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากก๊าซฯ

ดังนั้นจึงถือเป็นปัญหาสุญญากาศของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพืชก๊าซฯ อย่างหนึ่ง เพราะแม้จะมีกำหนดไว้ในประกาศว่าห้ามมิให้ทำให้เกิดควันหรือกลิ่นรบกวนบุคคลรอบข้างแล้ว แต่ถึงอย่างไรมาตรการหลักทางกฎหมายก็ยังขาดซึ่งแนวทางและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน ผู้ทำ

การศึกษาเห็นว่าการจะนำมาตรการอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงมาบังคับจะเป็นการที่ไม่เหมาะสม และเป็นการขัดต่อหลักความยุติธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพราะอาจถือเป็นการไม่บังคับให้เกิดความเที่ยงธรรมในตัวบทกฎหมายและเป็นการไม่มุ่งเน้นให้ยึดหลักของวัตถุประสงค์แห่งกฎหมาย และเป็นการเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดการไม่เคารพกฎหมายของภาคประชาชน

อีกทั้งเมื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศพบว่า ประเทศแคนาดาได้มีมาตรการควบคุมมิให้ผู้ขับขี่พกพาพืชหรือเสพกัญชาขณะขับขี่ยานพาหนะ ทั้งนี้เพื่อป้องกันให้ผู้ขับขี่เสพกัญชาระหว่างอยู่บนยานพาหนะ อีกทั้งเป็นการควบคุมไม่ว่ายานพาหนะดังกล่าวจะมีการขับขี่หรือเคลื่อนไหวยุ่ก็ตาม โดยเป็นการกำหนดห้ามมิให้มีกัญชาหรือผลิตภัณฑ์กัญชาที่อยู่ในลักษณะสามารถนำมาใช้สูบหรือบริโภคได้ในทันที และในประเทศแคนาดาได้ให้อำนาจหน้าที่ตำรวจในการตรวจค้นหาผู้ขับขี่ยานพาหนะไว้ใน Cannabis Control Act 2017 มาตรา 12 (2) ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อว่ามีกัญชาหรือผลิตภัณฑ์กัญชาที่สามารถ บรรจุอยู่ในยานพาหนะหรือเรือ เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจเข้าไปในยานพาหนะนั้นๆ ได้ตาม Cannabis Control Act 2017 มาตรา 12 (3) เพื่อค้นหากัญชาที่อยู่ในสภาพพร้อมสูบหรือบริโภคได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น

ดังนั้นจากสภาพปัญหาสุขภาพของมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมพื้นที่เสพกัญชาและปัญหาการไม่สามารถตรวจหาปริมาณสารมึนเมา (สาร THC) ของผู้ขับขี่ยานพาหนะได้ในปัจจุบัน จึงเกิดความสับสนเสี่ยงที่จะมีการเสพกัญชาขณะขับขี่ยานพาหนะหรือขับขี่ยานพาหนะในระหว่างที่ยังไม่หายจากอาการมึนเมากัญชาจนทำให้เกิดอันตรายต่อผู้สัญจรบนท้องถนน

5. วิเคราะห์ปัญหาในการจำกัดอายุผู้ซื้อพืชกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชา

ประเทศไทยได้รับดำเนินการปลดล็อกให้ถูกกฎหมายและสามารถนำกัญชามาใช้ได้อย่างเสรีโดยที่ยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่ดีมารองรับสำหรับการใช้ในด้านสันตินาการ จึงทำให้ปัจจุบันเกิดปัญหาขึ้นในสังคมอย่างมากมาที่เกิดจากการใช้กัญชาเพื่อการสันตินาการอย่างผิดวัตถุประสงค์เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพราะเมื่อตีความตามการออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทจะพบว่า กัญชาคือพืชที่มีสารเคมีที่เมื่อเข้าสู่ร่างกายแล้วทำให้การผลต่อร่างกายและจิตใจเป็นสำคัญ อีกทั้งจะต้องเพิ่มปริมาณในการเสพขึ้นเป็นลำดับ จึงถือได้ว่าแม้จะถอดกัญชาออกจากการเป็นยาเสพติดประเภท 5 แต่กัญชาก็ยังมีอันตรายตรงตามความหมายของคำว่า “ยาเสพติดให้โทษ”

แม้ในปัจจุบันพืชกัญชาจะไม่ใช่ยาเสพติดประเภท 5 แต่เมื่อพิจารณาอย่างถี่ถ้วนจะทราบได้ว่าพืชกัญชาก็ยังเป็นวัตถุที่เสพเข้าไปแล้ว ผู้เสพจะเกิดความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยไม่สามารถหยุดเสพได้ อีกทั้งยังจะมีความต้องการที่เพิ่มปริมาณการเสพมากยิ่งขึ้น อีกทั้ง

ตามที่ได้กล่าวไปข้างต้นแล้วว่ากัญชามีผลออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทโดยตรง โดยการเสพในระยะยาวย่อมทำให้เกิดการเสพติด อีกทั้งยังมีผลต่อสมองเด็ก เป็นการทำลายระบบสมอง ส่งผลให้ร่างกายเสื่อมโทรม คิดอะไรไม่ออก แรงกดออย ระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายเสื่อมลง เสียความทรงจำ คิดเชื่อง่ายคล้ายคนเป็นโรคเอดส์ เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่าในปัจจุบันได้เกิดปัญหาการเสพยาของเยาวชนเป็นจำนวนมาก เช่น ได้เกิดเหตุการณ์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดไพรบึงวิทยา จำนวน 5 คน ได้เสพยาและถ่ายคลิปวิดีโอ ซึ่งพบว่าได้มีการไปซื้อกัญชามาจากตลาดนัดเอามาตากแห้งแล้วนำขวดพลาสติกมาทำเป็นอุปกรณ์สำหรับเสพ ซึ่งนักเรียนทั้ง 5 คนดังกล่าวได้มีการยอมรับว่าได้กระทำไปเพราะเลียนแบบมาจากภาพในโซเชียล ซึ่งปัญหาดังกล่าวถือเป็นที่ภาครัฐจะต้องรีบแก้ไขและดำเนินการอย่างรอบครอบ เพราะถือเป็นปัญหาของเยาวชนในปัจจุบัน

จากการศึกษาพบว่าได้มีการบัญญัติห้ามจำหน่ายกัญชาให้กับผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ดังนั้นการจำหน่ายกัญชาให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จึงมีความผิดตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง สมุนไพรควบคุม (กัญชา)ฯ ซึ่งจะมีอัตราโทษทางอาญาและมีความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 มาตรา 78 ซึ่งเมื่อพิจารณาตรา 78 อย่างถี่ถ้วนจะทราบได้ว่าเป็นการลงโทษฐานฝ่าฝืนต่อคำสั่งเจ้าพนักงาน ซึ่งมีใช้การลงโทษฐานความผิดจำหน่ายกัญชาให้แก่เยาวชน ซึ่งแม้จะมีโทษจำคุกซึ่งสามารถทำให้ผู้กระทำความผิดมีความเกรงกลัวได้ แต่ก็ทำให้ฐานความผิดที่เป็นฐานในตัวของมันเอง

อีกทั้งเมื่อศึกษาเชิงลึกไปถึงร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. พบว่าได้มีการกำหนดห้ามมิให้จำหน่ายกัญชาแก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 20 ปี ไว้ในมาตรา 37 แต่ในทางกลับกันอัตราโทษของผู้ที่ฝ่าฝืนจำหน่ายกัญชาให้แก่เยาวชนตามร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. กลับมีอัตราโทษที่น้อยกว่าโทษตามมาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาฯ กล่าวคืออัตราโทษของผู้ที่ฝ่าฝืนจำหน่ายกัญชาให้แก่เยาวชนหรือบุคคลที่อายุต่ำกว่า 20 ปีตามร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. มีเพียงโทษปรับไม่เกินสามหมื่นบาทโดยไม่มีการกำหนดอัตราโทษสำหรับลงโทษจำคุกไว้แต่อย่างใด ซึ่งผู้ทำการศึกษาเห็นว่าเป็นอัตราโทษที่ยังมิใช่วิธีการแห่งการบังคับที่ภาครัฐสามารถใช้อำนาจในทางปกติต่อผู้กระทำความผิดทางอาญาได้ กล่าวคือไม่สามารถทำให้ผู้ที่ฝ่าฝืนเกรงกลัวได้นั่นเอง

เมื่อผู้ทำการศึกษานำมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศมาศึกษาทำให้ทราบได้ว่าประเทศแคนาดาได้กำหนดอายุผู้ซื้อกัญชาจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 19 ปี จึงทำให้ผู้จำหน่ายกัญชาให้แก่บุคคลที่อายุต่ำกว่า 19 ปีถือเป็นความผิด

อีกทั้งประเทศแคนาดาได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าบุคคลที่อายุต่ำกว่า 19 ปี มีการครอบครอง บริโภค พยายามซื้อ ซื้อ หรือจำหน่ายซึ่งกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา มาตรการทางกฎหมายได้ให้อำนาจในการส่งตัวผู้ฝ่าฝืนเข้าโครงการเพื่อปรับปรุงพฤติกรรมในค่ายเยาวชนได้

จากการศึกษาพบว่าเมื่อร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. ประกาศใช้ จะทำให้ผู้ที่ประกอบธุรกิจกัญชาโดยไม่สนใจอนาคตของชาติว่าจะเป็นอย่างไรมีการฝ่าฝืนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะอัตราโทษถือเป็นอัตราโทษที่ต่ำและไม่มีโทษจำคุกให้ผู้กระทำความผิดมีความ ขำเกรง อีกทั้งจากการศึกษาพบว่าร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. ไม่มีมาตรการในการแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมของเยาวชนที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกัญชา ไม่ว่าจะเป็นการครอบครอง ปลูก ซื้อ พยายามซื้อ จำหน่ายซึ่งกัญชา ซึ่งผู้ทำการศึกษาเห็นว่าเมื่อเยาวชนมีการถลำตัวเข้าไปยุ่งเกี่ยวแล้ว ภาครัฐสมควรที่จะมีมาตรการทางกฎหมายที่สามารถนำมาแก้ไขพฤติกรรมของเยาวชนเหล่านี้ ให้สามารถกลับตนเลิกยุ่งเกี่ยวกับกัญชาและเป็นพลเมืองที่ดีต่อไปได้

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

จากการที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนการดำเนินการศึกษาถึงความหมายของพืชกัญชา แนวคิดเกี่ยวกับการใช้กฎหมายในการควบคุมพืชกัญชา แนวคิดในการควบคุมยาเสพติด คุณประโยชน์ของพืชกัญชาและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมพืชกัญชาทั้งภายในประเทศและต่างประเทศแล้ว พบว่าในปัจจุบันประเทศไทยได้คลายล็อกให้สามารถค้าขายและจำหน่ายพืชกัญชาได้อย่างเสรี ทั้งนี้เกิดจากการที่เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2565 นายอนุทิน ชาญวีรกูล รัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุข ได้ลงนามออกมาตรการทางกฎหมายซึ่งได้แก่กฎกระทรวงเพื่อยกเลิกพืชกัญชาจากการเป็นยาเสพติดประเภท 5²⁴⁸ ส่งผลให้ในประเทศไทยพืชกัญชาไม่ถือเป็นยาเสพติดอีกต่อไป

แต่จากการศึกษาเชิงลึกไปถึงมาตรการทางกฎหมายในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับพืชกัญชาทั้งที่ยังบังคับใช้ยังไม่ได้แล้ว ปรากฏว่าประเทศไทยยังขาดซึ่งมาตรการทางกฎหมายหลักที่ออกโดยรัฐสภาที่ออกมาเพื่อควบคุมการครอบครอง การบริโภค การจำหน่ายและการเพาะปลูกพืชกัญชา จึงทำให้ในปัจจุบันเกิดปัญหาสุญญากาศทางกฎหมายที่จะใช้เพื่อควบคุมพืชกัญชาในทุกมิติ จนปัจจุบันเกิดปัญหาในทางปฏิบัติที่เกิดจากการขาดซึ่งมาตรการในการควบคุมโฆษณาการจำหน่ายพืชกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชา การควบคุมหีบห่อหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชา การกำหนดเขตหรือบริเวณจำหน่ายพืชกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชา การกำหนดเขตหรือบริเวณเสิร์ฟพืชกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชา และการควบคุมหรือจำกัดอายุผู้ซื้อพืชกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชา

สิ่งหนึ่งที่ได้จากการศึกษาคือ แม้ประเทศไทยจะถอดพืชกัญชาจากการเป็นยาเสพติดประเภท 5 ที่สอดคล้องกับมติของคณะกรรมการยาเสพติดแห่งสหประชาชาติ (The Commission On Narcotic Drugs: CND) ที่เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2563²⁴⁹ ได้มีมติถอดถอนกัญชาออกจากสารเสพติด

²⁴⁸ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 พ.ศ. 2565.

²⁴⁹ สหประชาชาติ. คณะกรรมการยาเสพติดแห่งสหประชาชาติ. 2 ธันวาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.tni.org/en/topic/commission-on-narcotic-drugs-cnd>.

ติดที่มีอันตรายร้ายแรงถึงชีวิต โดยประเทศสมาชิกคณะกรรมการยาเสพติดแห่งสหประชาชาติ จากจำนวนทั้งหมด 53 ประเทศได้ลงมติออกเสียง 27 ต่อ 25 คะแนนเสียง ให้มีการนำพืชกัญชามาออกจากการเป็นสารเสพติดประเภทอันตรายร้ายแรงที่ได้มีการกำหนดไว้มาเป็นเวลานานถึง 59 ปี ทำให้ในปัจจุบันประเทศสมาชิกสามารถใช้พืชกัญชาเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์หรือเพื่อการวิจัยได้ จากการออกเสียงเพื่อนำกัญชามาออกจากการเป็นสารเสพติดประเภทดังกล่าวที่กล่าวมาข้างต้น ย่อมจะช่วยผลักดันการวิจัยทางการแพทย์และวิทยาศาสตร์เพื่อค้นคว้าหาสรรพคุณที่สามารถนำมาใช้กับทางการแพทย์ได้ อีกทั้งยังเป็นการช่วยให้ประเทศสมาชิกมีโอกาสนำพืชกัญชาขึ้นมาเพื่อพิจารณาอย่างถูกต้องตามกฎหมายเพื่อใช้กัญชาในขอบเขตที่เหมาะสมต่อไป

พืชกัญชามีสารสกัดที่มีคุณสมบัติประโยชน์หลากหลายต่อร่างกายหรือประโยชน์ที่สามารถนำไปใช้ในทางการแพทย์ได้ ไม่ว่าจะเป็นจากสาร Tetrahydrocannabinol (THC) และสาร Cannabidiol (CBD) ก็ล้วนเป็นสารที่มีประโยชน์ ถ้าหากนำไปใช้ในปริมาณที่เหมาะสมต่อความต้องการของร่างกาย โดยสรรพคุณของพืชกัญชาที่ทางการแพทย์ให้การยอมรับ เช่น รักษาภาวะเบื่ออาหารทำให้สามารถชะลออาการน้ำหนักลดของผู้ป่วยโรคมะเร็งได้เป็นอย่างดี ป้องกันการคลื่นไส้อาเจียนในกรณีผู้ที่ได้รับการทำเคมีบำบัด รักษาโรคลมชัก สามารถรักษาภาวะกล้ามเนื้อหดเกร็งได้ดีในกรณีผู้ป่วยประสาทเสื่อมแข็ง อีกทั้งกัญชาสามารถรักษาภาวะปวดประสาทส่วนกลางได้ กัญชาสามารถบรรเทาโรคหอบหืดเพราะสามารถลดการหดตัวของหลอดลมได้ กัญชาสามารถรักษาโรคอัลไซเมอร์ กัญชาสามารถช่วยเรื่องท้องอืดจากโรคมะเร็งตับได้ ดังนั้นพืชกัญชาได้ถูกนำมาใช้ในทางการแพทย์ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาและก่อให้เกิดอุตสาหกรรมกัญชาที่มีมูลค่ามหาศาล โดยในปัจจุบันมีประเทศสมาชิกแห่งองค์การสหประชาชาติมากกว่า 50 ประเทศที่นำกัญชาไปใช้ในทางการแพทย์ และยังมีอีกหลายประเทศที่อนุญาตให้นำพืชกัญชามาใช้เพื่อการสันตินาการ เช่น ประเทศอูรูกวัย ประเทศเนเธอร์แลนด์และสหรัฐอเมริกา²⁵⁰

แต่อย่างไรก็ตามสิ่งหนึ่งที่ภาครัฐมีอาจปฏิเสธได้คือพืชกัญชายังถือเป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทโดยตรง อีกทั้งยังถือเป็นสารที่ได้จากธรรมชาติที่มีผลต่อจิตและประสาทตามความหมายของยาเสพติดที่องค์การสหประชาชาติได้ให้ความหมายไว้²⁵¹ ซึ่งหากผู้ใช้หรือผู้บริโภคนำไปใช้อย่างผิดวิธีหรือบริโภคในปริมาณที่มากเกินไปร่างกายจะรับไหว ย่อมส่งผลทำให้ผู้เสพหรือบริโภคพืชกัญชาดังกล่าวเกิดอาการเสพติดได้เช่นกัน ดังนั้นการที่ประเทศไทยจะถอดพืช

²⁵⁰ องค์การสหประชาชาติ. ถอดกัญชา. 2 ธันวาคม 2565. สืบค้นจาก <https://lawforasean.krisdika.go.th/Content/View?Id=823&Type=1>.

²⁵¹ องค์การสหประชาชาติ, ยาเสพติด. 2 ธันวาคม 2565. สืบค้นจาก http://www.mo.moph.go.th/2bno1/Document/article_20160307165455.pdf.

กัญชาออกจากการเป็นยาเสพติดประเภท 5 จึงต้องมองภาพรวมในหลายมิติ มิใช่มุ่งหวังเพียงว่าประชาชนหรือสมาชิกในสังคมจะนำพืชกัญชาไปใช้เพื่อทางการแพทย์เพียงอย่างเดียว ผู้ทำการศึกษาจึงมีความประสงค์อยากให้ภาครัฐมองถึงสภาพปัญหาที่เกิดจากการไม่มีมาตรการทางกฎหมายออกมารองรับในการปลดล็อกกัญชาดังกล่าวให้ถ่วงกว่าที่เป็นอยู่

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงทราบได้ว่าในปัจจุบันประเทศไทยเกิดสถานการณ์ทางกฎหมายในการควบคุมพืชกัญชาในมิติต่างๆ จนส่งผลให้เกิดการปัญหาการจำหน่ายกัญชาในสถานศึกษา²⁵² เกิดการจำหน่ายกัญชาให้บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์²⁵³ เกิดการเสพกัญชาในบริเวณพื้นที่สาธารณะ เกิดการโฆษณาของผู้ผลิตและจำหน่ายพืชกัญชาที่เป็นการเชิญชวนเยาวชนให้หันมาเสพพืชกัญชากันอย่างแพร่หลายในสื่อสังคมออนไลน์²⁵⁴ ซึ่งจากสภาพปัญหาดังกล่าวทำให้สังคมต้องเผชิญกับภัยที่เกิดจากการปลดล็อกกัญชาโดยไม่มีมาตรการทางกฎหมายออกมารองรับ ซึ่งถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 28 จะกำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย บุคคลจึงมีสิทธิตามมาตรการดังกล่าวในการเสพหรือบริโภคกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาได้อย่างเสรีตราบเท่าที่พืชกัญชายังไม่กลับไปเป็นยาเสพติด ดังนั้นหากภาครัฐต้องการให้เกิดมาตรการที่จะคอยกำกับดูแลและควบคุมปัญหาการจำหน่าย การครอบครอง การเสพ การโฆษณาพืชกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชา จะต้องดำเนินการออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เพราะตราบใดที่พืชกัญชาไม่เป็นยาเสพติดประเภท 5 ภาครัฐจะจำกัดเสรีภาพในการจำหน่าย ครอบครอง เสพของประชาชนมิได้²⁵⁵

อีกทั้งมาตรการที่ภาครัฐใช้กำกับดูแลการสูบกัญชาในที่สาธารณะในปัจจุบันก็มีใช้มาตรการที่ออกมาเพื่อควบคุมพืชกัญชาโดยตรง แต่เป็นเพียงประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่กำหนดให้การสูบหรือบริโภคกัญชาจนทำให้เกิดกลิ่น หรือควันกัญชาเป็นเหตุให้ผู้คนรอบข้างเกิด

²⁵² หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. ขายกัญชาในโรงเรียน. 3 ธันวาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/society/2449386>.

²⁵³ สำนักข่าวบีบีซีไทยแลนด์. ขายกัญชาให้เด็ก. 3 ธันวาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.bbc.com/thai/62046302>.

²⁵⁴ หนังสือพิมพ์คมชัดลึก. โฆษณาขายกัญชา. 3 ธันวาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.komchadluek.net/news/520646>.

²⁵⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 40 วรรคสอง “การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศ การแข่งขันอย่างเป็นธรรม การป้องกันหรือจัดการกีดกันหรือการผูกขาด การคุ้มครองผู้บริโภค การจัดระเบียบการประกอบอาชีพเพื่งเท่าที่จำเป็นหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น

ความรำคาญ ซึ่งจะต้องใช้ประกอบพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 25 ดังนั้น มาตรการทางกฎหมายที่ออกมาเพื่อควบคุมพืชกัญชาโดยตรงในประเทศไทยจึงยังไม่มี

ดังนั้นเมื่อประเทศไทยในปัจจุบันยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่ออกมาเพื่อควบคุมพืชกัญชาโดยตรง จากการศึกษาจึงพบว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่คล้ายคลึงและสามารถนำมาเทียบเคียงเพื่อเป็นต้นแบบในการควบคุมพืชกัญชาคือพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ที่ได้มีการกำหนดห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ในสถานที่หรือบริเวณต่างๆ²⁵⁶ กำหนดห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์แก่บุคคลที่ไม่สมควร²⁵⁷ ห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์โดยวิธีการหรือในลักษณะใช้เครื่องขายอัตโนมัติ การลดราคาเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการขาย ให้หรือเสนอให้สิทธิในการเข้าชมการแข่งขัน การแสดง การให้บริการการชิงโชค โดยแจก แกรม ให้ หรือแลกเปลี่ยนกับเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ หรือกับสินค้าอื่น หรือการให้บริการอย่างอื่นแล้วแต่กรณี หรือแจกจ่ายเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ในลักษณะเป็นตัวอย่างของเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ หรือเป็นการจูงใจสาธารณชนให้บริโภคเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์²⁵⁸

อีกทั้งพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ยังได้กำหนดมาตรการในการควบคุมการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ไว้อย่างรัดกุม²⁵⁹ โดยได้บัญญัติกำหนดห้ามมิให้บุคคลใดดื่มเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ในบริเวณหรือสถานที่ต่างๆ เช่น วัด สถานบริการสาธารณสุข สถานที่ราชการ สถานศึกษา สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง สวนสาธารณะ เป็นต้น ดังนั้นการกำหนดมาตรการที่เด็ดขาดในการห้ามดื่มเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ในสถานที่ที่เป็นที่สาธารณะหรือสถานที่ราชการ ซึ่งผู้ทำการศึกษาเห็นว่าเป็นมาตรการที่ดีและสมควรนำมาปรับกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อบังคับใช้กับพืชกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาด้วย²⁶⁰

จากที่กล่าวมาผู้ทำการศึกษาเห็นว่าพืชกัญชาและเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ถือเป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทเช่นเดียวกันและไม่ได้เป็นยาเสพติดให้โทษตามประมวลกฎหมายยาเสพติดเหมือนกันอีกด้วย ดังนั้นจึงสมควรนำมาตรการทางกฎหมายทั้งสองดังกล่าวมาเทียบเคียงและนำพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาเป็นต้นแบบของร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. ได้เป็นอย่างดี

²⁵⁶ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 27.

²⁵⁷ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 29.

²⁵⁸ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 30.

²⁵⁹ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 32

²⁶⁰ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 31.

เมื่อศึกษาถึงร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. ก็ทำให้ทราบได้ว่าการโฆษณาพืชกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชามีการกำหนดไว้ว่าเพียงแค่ให้ผู้โฆษณาต้องได้รับอนุญาตเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง แต่ไม่ได้กำหนดรายละเอียดเป็นมาตรการแน่นอนตายตัว²⁶¹ และมีการกำหนดห้ามจำหน่ายพืชกัญชาแก่บุคคลอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ สตรีมีครรภ์ สตรีให้นมบุตร²⁶² ซึ่งผู้ทำการศึกษาเห็นด้วยกับทั้งสองมาตรการดังกล่าว แต่ผู้ทำการศึกษามีความคิดเห็นที่จะเสนอเพิ่มเติมมาตรการที่เกี่ยวข้องกับพืชกัญชาดังนี้

จากการศึกษาพบว่า การโฆษณาเพื่อจำหน่ายพืชกัญชาสมควรมีมาตรการที่รัดกุมแน่นอนและตายตัว เพื่อป้องกันมิให้เกิดการความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ กล่าวคือควรนำมาตรการที่ควบคุมการโฆษณาของประเทศแคนาดาและรัฐเนวาดา สหรัฐอเมริกามาเป็นต้นแบบ ควรกำหนดให้ผู้จำหน่ายห้ามทำการโฆษณาในลักษณะที่เป็นเท็จ ทำให้หลงเข้าใจผิดหรือหลอกลวงหรือมีแนวโน้มที่จะสร้างความประทับใจที่ไม่ตรงกับคุณลักษณะที่แท้จริงของพืชกัญชา²⁶³ และที่สำคัญยิ่งก็จะต้องมีการกำหนดห้ามทำการโฆษณามีเหตุอันควรเชื่อว่าเป็นการดึงดูดเยาวชนเพื่อการจำหน่ายกัญชาไว้เป็นสำคัญ²⁶⁴ หรือควรนำมาตรการของรัฐเนวาดา สหรัฐอเมริกาที่ห้ามการโฆษณาที่ปรากฏรูปเด็กหรือเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปี ในการบริโภคกัญชา รวมถึงจะต้องจำกัดตัวละครหรือการ์ตูนและการบรรยายซึ่งเป็นการออกแบบเพื่อดึงดูดหรือสนับสนุนให้บุคคลที่อายุต่ำกว่า 21 ปีบริโภคกัญชา²⁶⁵ มาเป็นต้นแบบของร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. ด้วย

เมื่อศึกษาร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. จะทราบว่าไม่มีกำหนดในเรื่องของคุณลักษณะของบรรจุภัณฑ์ที่ใส่พืชกัญชาออกจำหน่าย ไม่มีการกำหนดบริเวณหรือพื้นที่สำหรับการจำหน่ายและไม่มีการกำหนดบริเวณหรือพื้นที่สำหรับการเสพหรือบริโภคกัญชาแต่อย่างใด

ดังนั้นแม้พืชกัญชาจะไม่ถือเป็นยาเสพติดประเภท 5 และสามารถนำมาจำหน่ายได้อย่างเสรี แต่ถึงอย่างไรพืชกัญชาก็ยังคงเป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทโดยตรง ภาครัฐควรจะต้องสร้างมาตรการที่รัดกุมในการเปิดให้ภาคเอกชนจำหน่าย อีกทั้งในส่วนของการบรรจุภัณฑ์ของพืชกัญชาที่ทำการออกมาจำหน่าย ผู้ทำการศึกษาเห็นสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องมีมาตรการที่คอยกำกับ

²⁶¹ ร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. มาตรา 28

²⁶² ร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. มาตรา 37

²⁶³ Cannabis Act s.c.2018 Article 17 (1) (e).

²⁶⁴ Cannabis Act s.c.2018 Article 17 (1) (b).

²⁶⁵ Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR) Article 6.120 1 (a).

ดูแลมิให้เป็นการโฆษณาชวนเชื่อแก่เยาวชน กล่าวคือควรนำมาตรการของประเทศแคนาดา มาเทียบเคียงเพื่อเป็นต้นแบบในการออกมาตรการทางกฎหมายมากำกับดูแล โดยบรรจุกฎที่ จะต้องไม่มีเหตุอันควรเชื่อว่าหีบห่อหรือบรรจุกฎดังกล่าวมีความสามารถในการดึงดูดเยาวชน บรรจุกฎจะต้องมีการกำหนดคุณลักษณะและคำรับรองของกัญชาที่อยู่ภายในบรรจุกฎ²⁶⁶ บรรจุกฎจะต้องไม่มีการแสดงซึ่งตัวบุคคลที่เป็นการเชิญชวนและดึงดูด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องจริง หรือสมมุติขึ้นมา²⁶⁷ จะเห็นได้ว่าประเทศแคนาดาแม้จะเปิดกว้างในเสรีภาพสำหรับการเสพกัญชา แต่มาตรการทางกฎหมายค่อนข้างรัดกุมและมีแนวทางที่ป้องกันและคุ้มครองเยาวชนเป็นสำคัญ ซึ่ง ผู้ทำการศึกษาเห็นว่าควรนำมาเป็นแบบอย่างในการสร้างมาตรการที่เกี่ยวข้องกับพืชกัญชา ในประเทศไทย

ในส่วนของบริเวณหรือสถานที่จำหน่ายกัญชานั้น ผู้ทำการศึกษาเห็นว่าควรมี มาตรการที่กำหนดให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการอนุญาตให้เปิดการจำหน่ายพืชกัญชา โดยนำต้นแบบ มาจาก Cannabis Control Act 2017 Article 13 (3) โดยการที่ผู้จำหน่ายจะเปิดสถานจำหน่ายกัญชา จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่เสียก่อน ดังนั้นหากมีการเปิดการจำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาตจะ ถือเป็นความผิด ทั้งนี้รวมถึงเจ้าของอาคารสถานที่ที่ให้เช่าสถานที่เพื่อจำหน่ายกัญชา และรวมถึงผู้ที่ มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานที่ บุคคลที่เป็นผู้ให้เช่าอีกด้วย

ในส่วนของการกำหนดพื้นที่สำหรับเสพหรือบริโภคกัญชา ประเทศแคนาดาได้ กำหนดมาตรการควบคุมมิให้เสพหรือบริโภคกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาในขณะขับขี ยานพาหนะ กล่าวคือหากผู้ขับขี่เข้าควบคุมรถหรือเรือย่อมต้องห้ามที่จะเสพหรือบริโภคกัญชาหรือ ผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา²⁶⁸ ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของผู้ขับขี่เองและผู้ที่เกี่ยวข้องบนท้องถนน และทางน้ำ

โดยผู้ทำการศึกษาเห็นว่าถ้ามีมาตรการทางกฎหมายที่คอยกำกับดูแลและควบคุมให้ การจำหน่าย ครอบครอง เสพหรือบริโภคหรือโฆษณาพืชกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชา อย่างแท้จริงแล้ว จะทำให้การใช้กัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชาตรงตามวัตถุประสงค์อย่าง แท้จริง อีกทั้งจะเป็นการคุ้มครองเยาวชนของชาติที่ต้องเติบโตมาพร้อมกับคำว่า “กัญชาเสรี” ได้เป็นอย่างดี

²⁶⁶ Cannabis Act s.c.2018 Article 27 (b);

²⁶⁷ Cannabis Act s.c.2018 Article 27 (c)

²⁶⁸ Cannabis Control Act 2017 Article 12 (1)

2. ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาที่ผู้ทำการศึกษาได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้ทำการศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

2.1 ควรเพิ่มมาตรา 28/1 ในหมวด 7 การโฆษณา ร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. ดังนี้

“มาตรา 28/1 ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณากัญชาหรือกัญชงซึ่งมีลักษณะที่เป็นเท็จ ทำให้หลงเข้าใจผิด หรือหลอกหลวงหรือมีแนวโน้มที่จะสร้างความประทับใจที่ไม่ตรงกับคุณลักษณะที่แท้จริงของกัญชาหรือกัญชง

วรรคสอง ห้ามมิให้ผู้ใดทำการโฆษณามีเหตุอันควรเชื่อว่าเป็นการดึงดูดเยาวชนเพื่อการจำหน่ายกัญชาหรือกัญชง และห้ามโฆษณาที่ปรากฏรูปเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ในการบริโภคกัญชา”

2.2 ควรเพิ่มหมวด 7/1 บรรจุกฎบัตร และเพิ่ม มาตรา 30/1 ในร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. ดังนี้

หมวด 7/1 บรรจุกฎบัตร

“มาตรา 30/1 บรรจุกฎบัตรที่ได้พิชกัญชาจะต้องไม่มีเหตุอันควรเชื่อว่ามีสามารถในการดึงดูดเยาวชน

วรรคสอง บรรจุกฎบัตรจะต้องมีการกำหนดคุณลักษณะและคำรับรองของกัญชาที่อยู่ภายในบรรจุกฎบัตรอย่างถูกต้องครบถ้วน

วรรคสาม บรรจุกฎบัตรจะต้องไม่มีการแสดงซึ่งตัวบุคคลที่เป็นการเชิญชวนและดึงดูดไม่ว่าจะเป็นเรื่องจริงหรือสมมุติขึ้นมา”

2.3 ควรเพิ่มมาตรา 37/1 ในหมวด 10 การคุ้มครองบุคคลซึ่งอาจได้รับอันตรายจากการบริโภคกัญชา กัญชง และการป้องกันการใช้ในทางที่ผิด ร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. ดังนี้

“มาตรา 37/1 ห้ามมิให้ผู้ใดจำหน่ายกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากกัญชา ในสถานที่ดังต่อไปนี้

- (1) สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ
- (2) สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ สถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล และร้านขายยาตามกฎหมายว่าด้วยยา
- (3) สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง หรือร้านค้าในบริเวณสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง วัดหรือศาสนสถานของทุกศาสนา

- (4) หอพักตามกฎหมายว่าด้วยหอพัก
- (5) ถนนที่ผู้คนใช้สัญจรไปมา ทางหลวง
- (6) สถานที่ราชการ ยกเว้นบริเวณที่จัดไว้เป็นร้านค้าหรือสโมสร
- (7) ลานกีฬาหรือสวนสาธารณะของทางราชการที่จัดไว้เพื่อการพักผ่อนของประชาชน

โดยทั่วไป

- (8) วัดหรือสถานที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา
- ผู้ใดฝ่าฝืนต้องโทษจำคุก 1 ถึง 3 ปี หรือปรับ 20,000 ถึง 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2.4 ควรเพิ่มมาตรา 37/2 ในในหมวด 10 การคุ้มครองบุคคลซึ่งอาจได้รับอันตรายจากการบริโภคสินค้า กัญชง และการป้องกันการใช้ในทางที่ผิด ร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. ดังนี้

“มาตรา 37/2 ห้ามมิให้ผู้ใดเสพพืชกัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืชกัญชา ในบริเวณดังต่อไปนี้

- (1) สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ
- (2) สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ สถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล และร้านขายยาตามกฎหมายว่าด้วยยา

(3) สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง หรือร้านค้าในบริเวณสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง วัดหรือศาสนสถานของทุกศาสนา

- (4) หอพักตามกฎหมายว่าด้วยหอพัก
- (5) ถนนที่ผู้คนใช้สัญจรไปมา ทางหลวง
- (6) สถานที่ราชการ ยกเว้นบริเวณที่จัดไว้เป็นร้านค้าหรือสโมสร
- (7) ลานกีฬาหรือสวนสาธารณะของทางราชการที่จัดไว้เพื่อการพักผ่อนของประชาชน

โดยทั่วไป

- (8) วัดหรือสถานที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา
- (9) ภายในยานพาหนะไม่ว่ายานพาหนะดังกล่าวจะเคลื่อนไหวนหรือไม่”

2.5 ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 37 (4) ในร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. และย้ายมาตรา 37 (4) ในปัจจุบันไปเป็นมาตรา 37 (5) ดังนี้

จากเดิม “มาตรา 37 ห้ามผู้รับอนุญาตขายกัญชา กัญชง เพื่อการนำไปบริโภค แก่บุคคลดังต่อไปนี้

- (1) บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่ายี่สิบปี
- (2) สตรีมีครรภ์

(3) สตรีให้นมบุตร

(4) บุคคลอื่นใดตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด”

เป็น “มาตรา 37 ห้ามผู้รับอนุญาตขายกัญชา กัญชง เพื่อการนำไปบริโภค แก่บุคคล

ดังต่อไปนี้

(1) บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบปี

(2) สตรีมีครรภ์

(3) สตรีให้นมบุตร

(4) ผู้ที่เสพกัญชาจนมีอาการเสพติดหรือจำหน่ายให้แก่บุคคลที่มีอาการมึนเมาอยู่ใน

ขณะนั้น

(5) บุคคลอื่นใดตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด

บรรณานุกรม

- กระทรวงสาธารณสุข. (2565) *กัญชา กับ มะเร็ง*. 25 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.medcannabis.go.th/กัญชา กับ มะเร็ง>.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2565) *รักษาโรคริดสีดวงทวารด้วยกัญชา*. 18 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.medcannabis.go.th/รักษาโรคริดสีดวงทวารด้วยกัญชา>.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2565) *ความรู้เรื่องยาเสพติด*. 21 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <http://elib.fda.moph.go.th/library>.
- กรมสุขภาพจิต. (2565) *กัญชาเพื่อการแพทย์*. 5 กรกฎาคม 2565. สืบค้นจาก <https://dmh.go.th/news/view.asp?id=2262>.
- กองควบคุมวัตถุเสพติด. (2565) *ประกาศของกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 พ.ศ. 2565*. 9 กรกฎาคม 2565. สืบค้นจาก <https://mnfda.fda.moph.go.th/narcotic/?p=11472>.
- คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2565) *สรุปสาระสำคัญเสวนาวิชาการประมวลกฎหมายยาเสพติดใหม่*. 17 กันยายน 2565. สืบค้นจาก <https://www.law.tu.ac.th/seminar-summary-new-narcotic-drugs-act>.
- คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2565) *ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกัญชาทางการแพทย์ : ระบบเอ็นโดแคนนาบินอยด์*. 25 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก https://mdresearch.kku.ac.th/files/cannabis/MedicinalCannabisBook_v4.pdf.
- โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2565). *ถิ่นกำเนิดกัญชา*. 25 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก http://www.rspg.or.th/plants_data/plantdat/cannabid.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4376/2561.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4281/2562.
- จิตต ติงศวิทย์ (2536). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- จุฑามาศ พุทธิวิญญู. (2553). *มาตรการทางกฎหมายในการลดทอนความเป็นอาชญากรรมทางคดียาเสพติดของประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ คณะนิติศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

- ณัฐดนัย สุภัทรากุล . (2548). *มาตรการทางกฎหมายในการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด: ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายว่าด้วยการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดกับรูปแบบบูรณาการของศาลยาเสพติดในต่างประเทศ*. (วิทยานิพนธ์ คณะนิติศาสตร์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- นัทธี จิตสว่าง. (2540). *หลักทฤษฎีวิทยา หลักการวิเคราะห์ระบบงานราชทัณฑ์*. กรุงเทพมหานคร: กรมราชทัณฑ์.
- นันทร์พัช ไซยอักษรพงษ์ . (2555). *นโยบายและมาตรการทางเลือก: ศึกษาเฉพาะกรณีการลดทอนความเป็นอาชญากรรม*. (วิทยานิพนธ์ สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- นวลจันทร์ ทศนชัยกุล. (2531). *การคุมประพฤติและพักการลงโทษ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิสาชล สมาฤกษ์. (2561). *มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาการกำหนดเกณฑ์ปริมาณการครอบครองยาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522*. (สารนิพนธ์ คณะนิติศาสตร์). มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพฯ.
- บุรณมา คูนิอาจ. (2558). *อำนาจศาลในการกำหนดเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราว*. (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดให้การกระทำให้เกิดกลิ่น หรือควันกัญชา กัญชง หรือพืชอื่นใด เป็นเหตุรำคาญ พ.ศ. 2565.
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษประเภท 5 พ.ศ. 2565.
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง สมุนไพรควบคุม (กัญชา) พ.ศ. 2565.
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการแสดงรูปภาพ ข้อความ คำเตือนเกี่ยวกับพิษภัยและช่องทางติดต่อเพื่อการเลิกยาสูบ ในฉลากของบุหรี่ซิการ์เรต พ.ศ. 2556.
- ประมวลกฎหมายยาเสพติด.
- ประมวลกฎหมายอาญา.
- ประสพ รัตนกร . (2502). *การป้องกันแก้ไขอาชญากรรม*. กรุงเทพมหานคร: กรมราชทัณฑ์.
- ประเสริฐ เมฆมณี. (2523). *หลักทฤษฎีวิทยา*. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.
- พระราชบัญญัติกัญชา พุทธศักราช 2477.
- พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551.
- พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542.
- พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522.

พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564.

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535.

มนสิชา บุญนาค . (2556). การกำหนดโทษทางเลือกกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด. (วิทยานิพนธ์
นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.

มนัญญา ไวอัมภา. (2553). การลดทอนความเป็นอาชญากรรมทางคดียาเสพติด: มิติการพัฒนาที่ใคร
ได้ประโยชน์, วารสารสำนักงาน ป.ป.ส. ปีที่ 26, (ฉบับที่ 2).

มหาวิทยาลัยมหิดล. (2565). ยาบ้า. 21 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <http://www.pharmacy.mahidol.ac.th/th/knowledge>.

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2565). ทฤษฎีในการควบคุมอาชญากรรมทางอาญา. 17 กรกฎาคม 2565.
สืบค้นจาก https://archive.lib.cmu.ac.th/full/T/2538/poli1038ct_ch2.pdf.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. (2565). วัตถุประสงค์ของการลงโทษ. 20 กรกฎาคม 2565. สืบค้นจาก
https://www.stou.ac.th/schools/slw/upload/41716_6.pdf.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. (2565). สิ่งเสพติด. 13 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก
<http://www2.it.kmutnb.ac.th/thai/readnews.asp?id=1777>.

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2565). หลักการสำคัญของพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมาย
ยาเสพติด พ.ศ. 2564. 17 กันยายน 2565. สืบค้นจาก <https://www.law.tu.ac.th/seminar-summary-new-narcotic-drugs-act>.

รัฐสภา. (2565). ความหมายของยาเสพติด. 13 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=1805.

รัฐสภา. (2565). ร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. 24 กันยายน 2565. สืบค้นจาก <https://www.parliament.go.th>.

รัฐสภา. (2565). บันทึกวิเคราะห์สรุปลำดับสำคัญของร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ.
24 กันยายน 2565. สืบค้นจาก https://www.parliament.go.th/section77/manage/files/file_20220218082928_1_193.pdf.

โรงพยาบาลชัยภูมิ. (2565). การบำบัด. 10 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.sdtc.go.th>.

โรงพยาบาลบีเอ็นเอช. (2565). กัญชา รักษาโรคอะไรได้บ้าง. 18 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก
https://www.bnhhospital.com/th/medical_cannabis.

โรงพยาบาลบีเอ็นเอช. (2565). ประโยชน์ของกัญชา. 3 กรกฎาคม 2565. สืบค้นจาก https://www.bnhhospital.com/th/medical_cannabis.

- โรงพยาบาลยันฮี. (2565). *กัญชาทางการแพทย์ ทางเลือกเพื่อช่วยผ่อนคลาย*. 18 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <https://th.yanhee.net/หัตถการ/กัญชาทางการแพทย์-ทางเลือกเพื่อช่วยผ่อนคลาย/>.
- โรงพยาบาลสมิติเวช. (2565). *เครื่องคัมแอลกอฮอล์ส่งผลต่อระบบสมองอย่างไร*. 10 กรกฎาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.samitivejhospitals.com/th/article/detail>.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
- ราชกิจจานุเบกษา
- ร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ.
- วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์. (2556). *อาญาพิสดารเล่ม 1*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ Jurisprudence Ggroup.
- วีระชาติ โสพันธ์. (2560). *ปัญหาการเพิ่มโทษในการกระทำความผิดซ้ำของผู้เสพ/คดียาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522*. (สารนิพนธ์ คณะนิติศาสตร์). มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพฯ.
- วงการแพทย์. (2565). *กัญชาทางการแพทย์*. 3 กรกฎาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.wongkarnpat.com/viewpat.php?id=2972>.
- ศรัณญา เบญจกุล. (2557). *ผลของการบังคับใช้กฎหมายภาพคำเตือนบนซองบุหรี่ขนาด 85% : มุมมอง ณ ร้านค้าปลีกที่จำหน่ายบุหรี่ซิการ์เรต*. (รายงานการวิจัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล).
- ศรีชาติ ลิมปิยะ. (2529). *การศึกษาทัศนคติและแนวทางของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบำบัดรักษาที่มีต่อการใช้มาตรการทางกฎหมายในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด*. (วิทยานิพนธ์ คณะสังคม-สงเคราะห์ศาสตร์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ศูนย์วิชาการเฝ้าระวังและพัฒนาระบบยา (กพย.). (2563). *พ.ร.บ.พืชกัญชา กระท่อม (ฉบับประชาชน)*. ยาวินาญ. จดหมายข่าวศูนย์ข้อมูลเฝ้าระวังระบบยา, ปีที่ 11 (ฉบับที่ 43).
- ศูนย์การศึกษาต่อเนื่องทางเภสัชศาสตร์. (2565). *พืชกัญชา : ประโยชน์ โทษและข้อเสนอการพัฒนาการกำกับดูแล*. 20 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก https://ccpe.pharmacycouncil.org/index.php?option=article_detail&subpage=article_detail&id=354.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนะกุล และ ปกป้อง ศรีสนิท. (2558). *การศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการลงโทษ : หลักการลงโทษที่ได้สัดส่วน กรณีคดียาเสพติดให้โทษ*. (รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาวิจัย คณะนิติศาสตร์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สถานีโทรทัศน์ช่อง พีพีทีวี. (2565). *กัญชาและสารออกฤทธิ์ที่สำคัญ*. 25 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.pptvhd36.com/health/news/1014>.

- สถานีโทรทัศน์ ทีเอ็นเอ็น. (2565). *ประโยชน์กัญชา*. 25 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.tnnthailand.com/news/tnnexclusive/63354>.
- สถาบันแคนน์เฮลท์. (2565). *สรรพคุณของกัญชาด้านยาและประโยชน์ในการรักษาโรค*. 18 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.cannhealth.org/content/2766/properties-of-cannabis>.
- สหประชาชาติ. (2565). *คณะกรรมการยาเสพติดแห่งสหประชาชาติ*. 2 ธันวาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.tni.org/en/topic/commission-on-narcotic-drugs-cnd>.
- สหประชาชาติ. (2565). *ความหมายของยาเสพติด*. 20 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <https://thailand.un.org/th>.
- สำนักข่าวเดอะสแตนดาร์ด. (2565). *เปิดข้อมูลผู้ป่วยและเสียชีวิตจากการเสพยาในโรงพยาบาลสังกัดสำนักงานแพทย์*. 20 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <https://thestandard.co/marijuana-death-number-report/>.
- สำนักข่าวไทย. (2565). *เยาวชนเมากัญชา*. 20 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <https://tna.mcot.net/region-1024145>.
- สำนักข่าวบีบีซีไทยแลนด์. (2565). *ชายกัญชาให้เด็ก*. 3 ธันวาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.bbc.com/thai/62046302>.
- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2565). *พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562*. 5 กรกฎาคม 2565. สืบค้นจาก <https://mnfda.fda.moph.go.th/narcotic/?p=3914>.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2565). *ความหมายของยาเสพติด*. 20 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <https://dictionary.orst.go.th>.
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2565). *มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการปลูกและการใช้กัญชาในครัวเรือน*. 18 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=45208.
- หนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ด่วนที่สุด ที่ ศย. 016/ว497 ฉบับลงวันที่ 27 พฤษภาคม 2565 เรื่อง *ข้อพิจารณาความผิดเกี่ยวกับพืชกัญชาตามประมวลกฎหมายยาเสพติด*.
- หนึ่งฤดี ศุภกิจอนันต์. (2562). *การนำหลักการบริบทตามมูลค่ามาใช้ในคดีฟอกเงิน*. (วิทยานิพนธ์คณะนิติศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- หนังสือพิมพ์คมชัดลึก. (2565). *โฆษณาขายกัญชา*. 3 ธันวาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.komchadluek.net/news/520646>.

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์. (2565) *นักเรียนเมากัญชา*. 20 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.dailynews.co.th/news/1214606/>.

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. (2565). *ขายกัญชาในโรงเรียน*. 3 ธันวาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/society/2449386>.

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. (2565). *เสพกัญชาเกินขนาด*. 10 กรกฎาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/2419206>.

หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ. (2565). *โทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2562)*. 5 กรกฎาคม 2565. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/onlinesection/detail/9620000017303>.

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด และวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท รับเอาโดยที่ประชุมเต็มคณะครั้งที่ 6 เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม ค.ศ. 1988.

อรรถชัย วงศ์อุดมมงคล . (2548). *การใช้มาตรการอื่นแทนโทษทางอาญา: ศึกษาเฉพาะกรณีความผิดบางประเภท*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์).มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

องค์การสหประชาชาติ. (2565). *ถอดกัญชา*. 2 ธันวาคม 2565. สืบค้นจาก <https://lawforasean.krisdika.go.th/Content/View?Id=823&Type=1>.

Australian Government. (2022). *Therapeutic Goods Act 1989*. July 9, 2022. Retrieved from : <https://www.legislation.gov.au/Details/C2017C00226>.

Britannica. (2022). *The Theory of Determinism*. July 24, 2022. Retrieved from : <https://www.britannica.com/topic/determinism>.

Brookings. (2022). *Legalization*. August 9, 2022. Retrieved from : <https://www.brookings.edu/articles/drug-legalization-time-for-a-real-debate>.

Cannabis Compliance Board (State of Nevada). (2022). *Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR)*. July 9, 2022. Retrieved from : <https://ccb.nv.gov/laws-regulations>.

Cannabis Act s.c.2018.

Cannabis Control Act 2017

Government of Canada. (2022). *Cannbis Act S.C. 2018*, c. 16. July 9, 2022. Retrieved from : <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/c-24.5/fulltext.html>.

My Law Questions. (2022). *Absolute theory*. July 19, 2022. Retrieved from : <https://www.mylawquestions.com/what-is-absolute-law.htm>.

Nevada Cannabis Compliance Regulations (NCCR)

Oxford University. (2022). *Medical Model*. July 23, 2022. Retrieved from : <https://oxfordmedicine.com/view/10.1093/med/9780198807254.001.0001/med-9780198807254>.

Thechicagoschool. (2022). *Positive School of Criminology*. July 24, 2022. Retrieved from : <https://www.thechicagoschool.edu/insight/psychology/what-is-positivism-in-criminology>.

United Nations (1961). (2022). *Single Convention on Narcotic Drug*. July 5, 2022. Retrieved from : <https://www.unodc.org/unodc/en/commissions/CND/conventions.html>.

United Nations. (2022). *Crime Control*. July 23, 2022. Retrieved from : <https://www.unodc.org/e4j/zh/crime-prevention-criminal-justice/module-2/key-issues/1--definition-of-crime-prevention.html>.

U.S. Department of Justice. (2022). *On Crime and Punishment*. July 20, 2022. Retrieved from : <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/crimes-and-punishments>.

U.S. Department of Justice. (2022). *Justice Model*. July 23, 2022. Retrieved from : <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/justice-through-punishment-critique-justice-model-corrections>.

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ-สกุล	นางสาวกัญญา นิกนธา
วัน เดือน ปีเกิด	27 มกราคม 2529
สถานที่เกิด	ตำบลหนองโพ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
สถานที่ทำงาน	ศาลจังหวัดนครปฐม ตำบลถนนขาด อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม
ตำแหน่ง	นิติกรปฏิบัติการ

